

نگاهن جا سجدا

(شاعري)

رخسانہ ”پڊيت“

نگاهن جا سجدا

(شاعري)

رخسانہ “پریت”

سڀ حق ۽ واسطا اداري وٽ محفوظ

ڪتاب جو نالو	نگاهن جا سجدا
شاعرا:	رخسانہ "پریت"
صنف:	شاعري
چاپو:	پهريون
چاپي جو سال:	2014ع
ڪمپوزنگ:	راجڪمار لوهاڻو
ٽائٽل:	ڪپتان اڀڙو
چپائيندڙ:	ماء پبليڪشن
قيمت:	300 روپيا
ڪتاب نمبر:	ايڪويهون

ڪتاب ملڻ جا هنڌ: ڪاٺياواڙ ڪتاب گهر، اردو بازار ڪراچي، ٿامس اينڊ ٿامس، ريگل چوڪ ڪراچي، ڪنگ پن ڪتاب ميلو، پريس ڪلب حيدرآباد، اشرف بڪ اسٽال، مسجد روڊ، نوابشاهه، رابيل ڪتاب گهر، لاڙڪاڻو، وسيم ڪتاب گهر، شڪارپور، ڪامريڊ ڪتاب گهر، جامشورو، نيشنل بوڪ هائوس، پنج گلو خيرپور، الفتاح نيوز ايجنسي ۽ ڪتاب گهر، مهراڻ مرڪز سکر، عزيز ڪتاب گهر، بئراج روڊ سکر، ناولٽي بڪ اسٽور، ميرپور ماٿيلو، المھراڻ ادبي ڪتاب گهر، سانگهڙ، ڪنگري بڪ هائوس، ميرپور خاص.

لکپڙهه لاءِ

ماء پبليڪيشن، سکر

03213985031

ارپنا

هي ڪتاب اربين تي
پنهنجي گهرياتين،
همسفر، پيارين سهيلين
۽ انهن کي جيڪي پريت سان
پيار ڪن ٿا.

پبلشر نوٽ

سنڌي شاعري ۾ نواڻ ۽ جدت هر دور ۾ ايندي رهي آهي ۽ ان کي ماڻهن به ڀرپور موت ڏني آهي. اڪويھين صديءَ ۾ جيڪي سنڌي شاعر ۽ شاعراڻيون جديدت واري رنگ سبب پنهنجي سڃاڻ پاڻ پيدا ڪري چڪا آهن انهن ۾ رخسانہ ”پریت“ اھر جاءِ والاري ٿي. ھوءَ سنڌ جي برک شاعرا مڃي وڃي ٿي. ھن پنھنجي شاعري جي سڃاڻپ لاءِ جيڪي گھاٽا گھاٽا ڪيا آهن انھن کيس الڳ سڃاڻپ ڏئي ڇڏي آھي. شاعري جا موضوع انسان جي ڪيفيتن سان گڏ اردگرد ٿيندڙ زندگيءَ جي حالتن جا به ڏس ڏين ٿا.

ٻي خاص ڳالھ اها به آهي ته ڪٿي ڪٿي جديد شاعريءَ ۾ ڪلاسيڪيت جو به رجاءِ نظر اچي ٿو. شاعري ادب جي لطيف ترين صنف آهي، ان ڪري رخسانہ ”پریت“ اهڙي ادراڪ کان واقف هئڻ ڪري پنهنجي شاعري ۾ ڀرپور نفاسيت کان ڪم ورتو آهي، ان ڪري شاعري پڙهندي ماڻهو ريشمي احساس ۾ ويڙهجي وڃي ٿو ۽ ڪيترين ستن کي پنهنجي ڪيفيت محسوس ڪندي ڪيف ۾ هليو وڃي ٿو.

”نگاهن جا سجدا“ جو شاعراڻو مزاج ڪٿي به اوڀرو ناهي ان ڪري پڙهندڙن کي ڪٿي به اوڀرائپ جو احساس نه ٿيندو. ماءِ پبليڪيشن پاران هن شاعري جي ڪتاب کي ڇپرائي سنڌي پڙهندڙن جي هٿن ۾ ڏئي رهيا آهيون. ان آس سان ته هي ڪتاب به بهترين موت ماڻيندو.

پبلشر

هو پنهنجو وات جي چمين سان مونکي چمي،
چو ته تنهنجو عشق شراب کان پلو آ،
تنهنجي عطر جي خوشبو لطف ڏيندڙ
تنهنجو نانءُ ان اوتيل خوشبو جيان آ
ان ڪري ئي ڪنواريون توتي عاشق آهن
جلدي ڪر مونکي پاڻ سان ڪڍي وڃ

دائود ۽ سليمان جي مقدس آسماني صحيفن ۾، عشق جي خمريل عورت جون هيءَ ستون جيڪي (Songs of suleman) يا وري غزل الغزلات ۾ هن يروشليم جي ڌيئرن کي مخاطب ٿي پنهنجي محبوب جي حسن ۽ پيار جي بيان ۾ ڳايون آهن. پراڻي عهدنامي ۾ عورت جي عشقي شاعري جون اهي ستون آسماني گواهي جيان سدا حيات بڻيل آهن. جنهن ۾ هوءَ يروشليم جي ڌيئرن کي پنهنجي محبوب جي عشق سان آشنائي واري ڏاڻقي کان واقف ڪندي کين پنهنجي پيار جو گواه بنائيندي پنهنجي عشق جو هي سدا حيات گيت گنگايو.

مان توکي پنهنجي مالا جي گهر وٺي وڃان
جنهن مونکي سيکاريو...
مان پيئڻ لاءِ توکي ڏاڻيقيدار شراب آڃيان،
پنهنجي انارن جو رس.
هنجي کاٻي پانهن منهنجي هيٺيان هجي ۽
ساڄي پانهن سان هوءَ مونکي پنهنجي پاڪرن ۾ ڀري
اويروشليم جو ڌيئرون!!
مان توهان کي قسم ٿي ڏيان ته
منهنجي پياري کي نه جڳايو، نه اٿاريو

بائبل جي پراڻي عهدنامي ۾ شامل هيءَ غزل عورتاڻي توڙي مرداڻي عشق جو
پروپور اظهار، جنهن ۾ عورت ۽ مرد ٻئي هڪٻئي جي عشق ۾ سرشار جسماني وصل جي
شدید خواهش اظهاريندي، يڪسان طور تي هڪٻئي جي جسماني حسن جي بيان ۾
هڪٻئي کان اڳي ٽين ٿا
عورت چوي ٿي ته

اي يروشلم جون ڌيئرون!!.....
مان توهان کي قسم ٿي ڏيان ته
جيڪڏهن منهنجو محبوب توهان کي ملي وڃي
ته کيس چئجو ته
مان عشق جي بيمار آهيان.

بي پاسي مرداڻي آواز ۾ بيان ڪيل سندس محبوب جي جذبي جي شدت به لڳ
پڳ ساڳي.....

اي منهنجي پياري!..
منهنجي ڪنوار، تو منهنجي دل کسي ڇڏي آهي
پنهنجي هڪ نگاه سان
پنهنجي ڳچي جي هڪ خم سان
تو منهنجي دل غارت ڪري ڇڏي آهي
اي منهنجي پياري
منهنجي ڪنوار
تنهنجو عشق به ڇا خوب آهي.....
تنهنجي محبت مٿي کان وڌيڪ لذيذ آهي
۽ تنهنجي عطر جي خوشبو هر طرف جي خوشبو
کان وڌيري آهي
اي منهنجي ڪنوار،
تنهنجي چپن مان ماڪي رس ٿمي ٿو.
کير ماڪي تنهنجي زبان هيٺيان آهن.....

پراڻي عهد نامي ۾ سليمان جي نانءُ ڪيل غزل الغزلات جون هي ستون سرچڻ
تائين عشق جو اظهار اڃان رڳي مرد جي ملوڪيت هيٺ نه آيو هو، پر عورت پڻ عشق جي
اظهار ۾ بنهه آزاد هئي.

مسيح جي ولادت کان ڪي ٽي يا چار صديون اڳ هندستان جي امارو وٽ به
عشق جي اظهار جي لڳ ڀڳ ساڳي ئي صورت ملي ٿي جنهن ۾ مرد ۽ عورت ٻنهي جو
اظهار شامل آهي.

مرد. 18

جڏهن مون هنجي چين کي پهريون دفعو ڇميو،
منهنجي پياس ٻيڻي ٿي ۽ زور سان ڀڙڪي اٿي
پر ان ۾ حيراني جي ڪاٺي ڳالهه ناهي
انهن ڇمڻ ۾ هڪ سلوٽو پڻ آهي.

عورت. 6

هوءَ سمهي پيو هاڻي تون به سمه
اٿين منهنجي سڪين مونکي چيو ۽ مونکي ڇڏي
هليون ويون
۽ پوءِ محبت جو هڪ مست غلبو مون تي آيو
۽ مون چين سان پنهنجي گهوت جي ڳڻن تي
پيار ڪيو
مونکي محسوس ٿيو هوءَ لرزي اٿيو آهي
مونکي ڄاڻ پئجي وئي ته اهو سمهڻ بهانو هيو،
ان وقت مونکي لڄ وئي وئي.
پر جلد ئي مون مسرت جون آهون ڀريون.

ان دور ۾ پراڻي عهدنامي جيان ننڍي کنڊ ۾ پڻ عورت پنهنجي جسماني ۽
شهوت ڀريل جذبن جي اظهار لاءِ ڪا هر ڀرو پابندي هيٺ نٿي ڏسجي... پر اهو سلسلو

گھڙي وقت تائين قائم نه رهي سگهيو. وقت آهستي آهستي عورت کان ان جي عشق جي اظهار ۽ خاص طور تي جسماني چاهتن ۽ لذتن جا ذڪر عورت کان ڪسيندو ويو.

پراڻي عهدنامي ۾، سليمان جي نانءُ ڪيل پنهنجي محبوب سان ملڻ جي چاه ۾ لکيل هن غزل تائين، عشق جي اظهار واري روايت اڃان رڳي مرد جي ملوڪيت هيٺ نه آئي هئي، غزل جي روايت ۾ جسماني چاهتن جي ذڪر ۾ عورت مرد کي هروڀرو پاڻ کان اڳڀرو ٿيڻ نه ڏٺو هو. پر وقت جيڪو هميشه عورت لاءِ نامهربان رهيو آهي تنهن آهستي آهستي اظهار جي دنيا ۾ عورت جي جذباتيت جا حوالا ڪاتا ڪرڻ شروع ڪيا. وقت جي ڦيري ۾ ڪٿي مقيد نه رهي سگهيو پر عشق جو عورتاڻو اظهار سرگوشين، اڪيلاپ ۾ وصل ۽ وڇوڙي جي لذتن ۽ جھنمن جي ذڪر کان گھڙي دير تائين غزل جي روايت جو حصو رهي.

ائين ناهي ته اظهار جي نه سگھڻ واري پيار جي چاهنا عورت جي دل ۽ جسم ۾ ڪٿي دفن ٿيل رهي پر ان اڳتي هلي زماني جي معيار موجب ان عورت پنهنجي ممنوع محبتن جي حوالي سان پنهنجو پاڻ کي خود به سينسر ڪرڻ شروع ڪيو. عورت جي اشارن ڪنارن، تشبهن ۽ تمثيلن ۾ عشق جي بيان جي روايت هيئن هلي ته سماجي پابندين جي اثر هيٺ عشق جي ماريل ان عورت وٽ جسم ۽ گوشت پوشت جو وجود رکندڙ حقيقي محبوب بجاءِ هڪ اهڙي تصوراتي محبوب جنم ورتو، جنهن کي هوءَ ڪامل ڏٺي جو نانءُ ڏيئي ان سان ساڳي طرح چاهڻ واري اظهار کي عام ڪندي رهي. ڪامل ڏٺي جي محبوبيت واري ان تصور هيٺ سماجي پابندين کي ڪنهن ضابطي ۾ آڻڻ بجاءِ عورت پنهنجي ڪامل ڏٺي سان عشق جو ڪليو ڪلايو اظهار ڪيو ۽ ان ريت حقيقي جسم رکندڙ انساني محبوب، تجرديت جي سفر ۾ اهڙي تصوراتي خاڪي جي شڪل ورتي. جنهن کي پوءِ خدا يا ديوتا سان پيڙيو ويو. مثلاً ستين ائين صدي ۾ بصري جي رابع جنهن کي زماني به ڪامل قلندر چوڻ کان ڪيپايو هو ڇاڪاڻ ته هوءَ عورت جي وجود ۾ ورتل قلندري ڪيفيت هئي. انڪري کيس اڌ قلندر چيو ٿي ويو. اڌ قلندري جي لباس ۽ عاشقي جي عطا ۾ رابع بصري پنهنجي محبوب سان هئين مخاطب آهي.

”جي دوزخ جي ڊپ کان

توڪي چاهيان ته باه ۾ ساڙي رک ڪجانءِ

جي بهشت جو لوپ ته
 ان جا درب سدائين مون تي بند رکج
 مان ته
 توکي انکري ٿي چاهيان ته
 تون پنهنجي ابدي حسن کان مونکي محروم نه
 رکي.

ڇهين صدي ۾ بصري جي رابع بصري جي محبوب جي ابدي حسن پسڻ واري خواهش
 ڪوڪ بنجي آسمانن جي ڌڻي کان ٿيندي سورهي صدي ۾ ننڍي کنڊ جي ميران جي درد
 ۾ انساني بت واري سانوري ديوتا ڪرشن سان ميلاپ آشنائي جي تڙپ ۾ هيئن ورلاڻجي
 ٿي.

”هه رهي ۾ تو پر ٿيم ديواني مير درد نه جانے کوئي
 سولي اوپر سچ هماری، کسی بدی سونا هوئے،
 گنگن منزل پر سچ پيا کی، کسی بدو ملنا هوئے،
 گھائل کی گتی گھائل جانے کہ جن لاگے هوئے،
 جو هری کی گتی، جو هری جانے، کہ جن جو هری هوئے
 درد کی ماری بن بن ڈالوں، وید لیونہ کوئي
 میراں کی پر بھوئے جب دید سانا لیا هوئے“

اي سڪي،
 مان ته عشق جي ديواني آهيان، منهنجو درد
 ڪير ٿو ڄاڻي
 اسانجي سچ سولي تي آهي،
 ننڊ، پلا ڪيئن اچي؟
 منهنجي محبوب سچ آسمانن تي سجيل ته
 آخر ميلاپ ڪيئن ٿئي،
 گھائل جو درد گھائل ٿي ڄاڻي،

جنهنڪي اهو ڏک لڳل هجي،
 جوهرِي ئي جوهر جي سڃاڻ رکي ٿو،
 جي سچ پچ جوهرِي هجي ته
 درد ۾ بيچين ٿي مان جهنگ جهنگ رلان ٿي
 ڪير طبيب نٿو ملي
 منهنجا مالڪ
 ميران جو درد ته تڏهن ئي لهي
 جڏهن سانورو ان جو طبيب ٿئي

پراڻي عهدنامي جي عبراني غزل، ننڍي کنڊ جي امارو کان ٿيندي، عربي ۾ قصيدي ۽ ايران تائين پهچڻ کانپوءِ جنهن بلندي ڏانهن پرواز ڪئي، ان جي آسمان جا رنگ ننڍي کنڊ جي هندي ۽ سنڌ جي سنڌي کي منڍي ويا.

لغت ۾ ته غزل جي تشريح ائين به ڪئي وئي ته ”غزل معنيٰ عورت کي مخاطب ٿيندي عشق بازي ڪرڻ“، غزل، ”محبوب سان، محبت جي گفتگو“ واري وصف ۾ رائج ٿيندي ننڍي کنڊ جي سرزمين تي ڪافي وقت ورتو پر روايتي طور تي اها جنس جي صيغي جي استعمال ۾ آزاد رهي. اردو غزل ۾ محبوب جو صيغو اختر شيراني جي غزل کان کان اڳ تائين لڳ ڀڳ مذڪر ئي رهيو آهي، توڙي جو ان جو غزل گو، صوفي شاعري جي برعڪس پنهنجي پاڻ کي به مذڪر عاشق طور ئي پيش ڪندو رهيو آهي جڏهن ته سندس معشوق به مرد ئي آهي. ائين اردو غزل جي شروعاتي دور ۾ محبوبيت جي مسند تي ويٺل مرد، عورت جو محبوب نه پر مرد جو ئي محبوب رهيو آهي. غزل جي ان روايتي انداز جي ڪري عورت شاعرائن جا پير غزل جي ميدان تي ڪپي نه سگهيا. معاشرتي طور تي به غزل جي صنف، عورتن لاءِ ممنوع سرزمين سمجهي ٿي ويئي جو اها صنف عشق، محبت، وصل، وڇوڙن، ٽڌن ساهن، آهن، شوڪارن سان پر ڪڏهن محبوب جي ماڻن کي نه ماڻڻ تي ماتم ڪڍي جو ڏيک ڏيندڙ ته ڪڏهن وري وصل جي آڳ ۾ جلندڙ جسمن جي عشرت ڪڍي جو ڏيک ڏيکاريندڙ ادبي صنف رهي آهي. روايتي سماج ۾ عورت جي حقيقي مرد سان عاشقي ته هونئن ئي ناقابلِ قبول پر محبوبيت جي مسند تي ويٺل عورت به سماج ۾ چڱي عورت ليکجڻ واري معتبر آڻپ ماڻڻ کان محروم رهي ٿي. اها بي ڳالهه آهي ته ان ئي عورت کي سماج مان ڪٽي جي رڳي حسن جي ديوي ٺاهي شاعري ۾ پيش

ڪيو وڃي ته ان سان شاعري جا سڀئي دبستان جرڪندا رهن ٿا پر شاعر جي محبوبه طور نشانبر ٿيل عورت لاءِ سماج وٽ ڪا گهڻي عزت واري جاءِ نه آهي.

سند ۾ مير عبدالحسين سانگي جي روايتي غزل کان اياز جي نئين انقلابي غزل تائين فني ۽ فڪري حوالي سان جيتوڻيڪ ڪيترن ئي تجربن جو سفر، سنڌي ادب ۾ شامل راهه رهيو هوندو. فارسي زده غزل جي نج پڇ سنڌي مزاج ماڻن واري سموري ارتقائي سفر ۾ سنڌي شاعرائن جا نالا سدائين ڪٽل رهيا آهن، جو غزل جي صنف ۾ سنڌي شاعرائن بمشڪل پنهنجا ڪي پير نشان ادبي تاريخ تي ڇڏيا هوندا. غزل گوئي ۾ عورتن جي يڪي غير حاضري جو سبب به دراصل ان سماجي سرشتي جي ٻئي اخلاقي معيار جو نتيجو سمجهڻ گهرجي جنهن ۾ عورت لاءِ سماجي قبوليت جي اخلاقي ماپ سندس غير جذباتي يا محض ريسپٽو هئڻ واري وجود سان ڳنڍيل آهي. سموري دنيا جي ادبي ورثي جو جائزو ورتو وڃي ته رڳو سنڌ ئي نه پر ويهين صدي جي پهرين اڌ تائين عورت تخليقڪار عورتون سماج جي اخلاقيات جي صليب تي ان ٻئي معيار جو جيڪو درد دانهنديون رهيون آهن، اهو سڌريل يورپ توڙي مغربي سماج جي ادبي تاريخ ۾ هڪ گهري ڇيڇ جيان دفن آهي.

ان جا مثال يورپي سماج ۾ جابجا ملن ٿا ته تخليقڪار عورتن وٽ ادبي صحفن تي پنهنجي جاءِ حاصل ڪرڻ ڪو آسان ڪم نه رهيو آهي. ويهين صدي جي پهرين اڌ ۾ آمريڪي شاعره اين سڪيسٽن پنهنجي ذاتي زندگي توڙي ادبي تخليق جي حوالي سان ايتري ڪشمڪش جو شڪار رهي جو پوءِ نيٺ تنگ ٿي پاڻ کي گاڏي چالو ڪري هڪ گيريج ۾ بند ڪري ڪاريان ڍاءُ آڪسائيڊ گئس جي زيادتي سان موت جي حوالي ڪيو. ان جي نظم جون سٽون آهن جيڪي هن جي ان ذهني ڇڪتاڻ وري ڪيفيت جي شدت ۽ گهرائي کي بيان ڪن ٿيون.

هڪ عورت جيڪا اديب آهي گهڻي حساس آهي

ڪيتريون ئي وجداني گهڙيون ۽ ڪيتريون

علامتون،

هنجا ڏينهن، هن جا ٻار ۽ ننڍا ننڍا ٻيٽ

ان لاءِ اهو سڀ ڪافي ناهن،

جئين ڏکويل ڇهرن، ڪچھري بازن ۽ سبزین جي ڏير مان

نگاهن جا سجدا

هنجي دل نٿي ڀرجي.

هو سوچي ٿي ته ستارن کي خبردار ڪري سگهي ٿي
هڪ اديب دارصل هڪ جاسوس هجي ٿي،
منهنجا دوست مان اهائي چوڪري آهيان.

هڪ مرد جيڪو اديب هوندو آهي، گهڻو ڪجهه ڄاڻندو
آهي،

ڪيترائي جادو ۽ ڪيترائي بي بنياد عقيدا،
جيئن هنجي اڀستادگي، هنج جنسي تعلق ۽ هنج ٻار
هن لاءِ ڪافي نه آهن

جيئن مشينون. جنگي جهاز ۽ جنگ وڃندل مان
هن جو من نٿو ڀرجي

هو هڪ استعمال شده فرنيچر سان هڪ درخت تيار
ڪندو آهي

هڪ اديب دراصل بد ديانت ۽ بدمعاش ٿيندو آهي،
منهنجا دوست. اهو ماڻهو تون ئي آهين.

يا وري سلووا پلاٽ جون هي ستون اهڙي ئي ڪيفيت جي وڌيڪ ترجماني ڪن

ٿيون

مونکي هڪ سادي پيٽي نه ڪپي،
مونکي پٿر جو هڪ تابوت ڪپي

بچيتي جيان ليڪون ۽ هو بهو ساڳيو ڇهرو
ڏس ته ڇنڊ جيان گول لڳي.....

اين سيڪسٽن ۽ سلووا پلاٽ عورت جي جنهن اظهار لاءِ امريڪي سماج ۾
پنهنجو پاڻ کي آرٽ جي اعليٰ فن پارن جي شڪل ۾ سامهون آڻي رهيون هيون، جي لڳ
ڀڳ اهڙو نه، ته به هر سماج، ڪنهن نه ڪنهن حد تائين عورت جي اهڙي آواز کي به جاءِ

جيتوڻيڪ سنڌي سماج ڪيترن ئي مدي خارج سماجن جيان جاگيرداري قدرن جي ڪري عورت ليڪڪائڻ لاءِ گهڻو خوش آمديدي رويو رکندڙ ثابت نه ٿيو آهي، جيستائين اها تخليقار عورت ان جي آڱر جهلي سندس پويان هلڻ لاءِ تيار نه ٿئي.

جنهن دور ۾ رخسانه شاعري کي پنهنجي وجود جي اظهار جو ذريعو ڪري ورتايو، سنڌ جي باشعور جواني لاءِ اهو دور ڏکي چونڊ ۽ ڏکين فيصلن ڪرڻ جو هو. هڪ پاسي سنڌ جي سياست ۾ سياسي اٿل پٿل ۽ پيچ ڊاهه واري دور جي شروعات ٿي چڪي هئي. سويت يونين جي ٽٽڻ کانپوءِ عالمي نظريئي ۾ لات، قومن جي آزادگين وارن تحريڪن ۾ مائار واري پس منظر ۾ سنڌي سماج به نوجونن کي اڳتي وڌڻ لاءِ ڪي بنيادي فڪري محرڪ فراهم ڪرڻ کان محروم هيو. ٻي پاسي سنڌي ادب ۾ راهبري ڪرڻ وارن جا ڪرتوت ساريا پيا هئا، جيڪي تخليقي تنقيد جا نوان رستا ۽ گس تلاش بجاءِ تنهنجو اديب منهنجو اديب جا ٺپا هڻي پنهنجا ناني ڳوٺڙا ٺاهڻ ۾ رڌل هئا. سنڌ جي تخليقي سگهه نڪرڻ سنورجڻ بجاءِ فرد جي شناخت واري داخلي بحرانن جي ور چڙهي رهي هئي. ڪنهن به سماجي، سياسي يا عالمي تحريڪن جي عدم موجودگي. پنهنجي زميني ڪلچر يا روايتن مان اتساهه وٺي ان ۾ نئين ساهه ڦوڪڻ، ان کي نئين معنيٰ ڏيڻ لاءِ حقيقي راهنمائي يا تخليق کي فن جي سنداڻ تي رکي پرڪڻ جو سلسلو نه هئڻ ڪري ان دور جي اڀرندڙ تخليقارن لاءِ بنهه ڏکيو ته اهي رڳي تخليقي سگهه جا آڌار تي پنهنجي فردي سڃاڻپ جي تڪميل ڪري سگهن. ان ڏکي دور ۾ رخسانه پريت پنهنجي تخليقي سگهه جي آڌار تي ذاتي داخلي تجربن، سماجي مشاهدي ۽ ادبي مطالعي جي نچوڙ کي پنهنجو حقيقي سونهن بنائي بهادري ۽ سچائي سان شاعري جي پريت پيچري جو پنڌ شروع ڪيو. سندس شاعري اهو سلسلو جوڙڻ ۾ بنهه ڪامياب ڄڻي سگهجي ٿي جتي تخليقي ڪيفيت کي داخلي سطح تان مٿي ڪري ان کي سماجي شعور سا سلههڙي ڪو به وڏو تخليقڪار پنهنجي اهڃاڻي سڃاڻپ جي تشڪيل ڪري ٿو.

ڪوئي اهڃاڻ پئي ڳولهيان
 مان خود کي هاڻ پئي ڳولهيان
 نه ڪنهن پي ڊوڙ ۾ شامل
 مان پنهنجو پاڻ پئي ڳولهيان

جيئن جيئرن وجودن جا مان اهڙي ڄاڻ پئي ڳولهيان

پريت، جو هي غزل ايتئين جي پوڙهي فلسفي سقراط جي پنهنجي پاڻ سڃاڻڻ واري سبق جو ورجاءُ آهي. جنهن ۾ پريت پنهنجي وجود جي ڳنڍين کي کوليندي. حيات جي اسرار مقصد تائين پهچي ٿي. هتي سندس ڳولها اندر مان فردي سطح تي شروع ٿي جيئن جي وجود يعني شعري معنويت ۾ ان هجڻ، سماج سان ڳنڍجي ٿي جيڪو حيات جي مشعل کڻي بيٺل آهي.

ادبي راهبري جي نالي ۾ ڪنهن به قدآور اديب يا معتبر جي پذيرائي جي ڪلمن تي چڙهڻ بجاءِ رخسان پنهنجي همعصر دور جي گڏيل سياسي ۽ سماجي شعور جي آڌار تي پنهنجي ذات جي تند تپائي. شاعري کي پريت پنهنجي وجود جي وت سمجهي ساڻ کنيو ۽ ائين شاعري شوق دل نه پر مقصد حيات بڻجي سندس روح تي لٽي. شاعري پريت لاءِ رڳو روح جي رولاڪي ۽ اک جي عاشقي جهڙو محدود مامرو نه هئي، جنهن سان هڪ ٻن غزلن ۽ ڪجهه نظمن ۾ پورو پئجي سگهجي ها. ان لاءِ سندس اعتراف پڻ ريكارڊ تي ته ”شاعري منهنجو شوق نه پر منهنجي پناهه آهي“، هن شاعري کي هيلنگ فيڪٽر يا ڪٿارسس جيان سمجهيو آهي پر حقيقت ته اها آهي ته رخسان جي شاعري کي فقط ڪٿارسس جي خاني ۾ رکڻ به نا انصافي ٿيندي. شاعري رڳو ڪٿارسس، يا رڳو اندر جي ٻاڻ ٻاڻ ناهي به ڪونهي پر ان ۾ سندس پنهنجي دور جي سياسي توڙي سماجي اٽل پٽل مان حاصل شعوري سرت جي روشني جو اهو اولڙو به سندس شاعري ۾ شامل سفر آهي جيڪو سندس پنهنجي ٿي نه پر سڄي دنيا جي راه آسان ڪندڙ آهي. مونکي روسي ڪلاسيڪي شاعر پشڪن جي هڪ دعائيد اچي ٿي ته

اي خدا ماڻهن جي راه تي
رحم فرمائ (پشڪن)

پريت جي شاعري به سماج جي راه کي روشن ڪندڙ آهي. اعليٰ شاعري جيان سندس شاعري ۾ به رڳو ڇا آهي وارو سوال نه آهي پر ڇا هجڻ کپي وارا آدرش ۽ تصور به پريت جي شاعري ۾ پوروچوٽ ليڪن جيان گڏوگڏ هلن ٿا. رومانس ۽ سندس شاعري،

سندس زندگي جو واحد فكري مرڪزيت رکندڙ عنصر ۾ ان رومانس ۾ نئين دنيا جا سڀنا پڻ سڃايل ملندا. رومانوي مزاج ۽ ان جي شعوري ادراڪ جي سنگم سان رخسان غزل گوئي ۾ هڪ نمايان ۽ خاص جاءِ ٺاهي آهي. سندس جيڪو کيس نه رڳو پنهنجي لهجي ۽ فكري اظهار جي حسين امتزاج جي ڪري منفرد آهي پر سندس غزل جي اها ئي انفراديت سندس غزل کي پنهنجي همعصر کان بنهه الڳ سڃاڻپ بخشي ٿي. غزل جي ڏس ۾ رخسان ۾ پريت پنهنجي همعصر کان هڪ وڪ ان ڪري به اڳتي آهي جو سندس همعصر وٽ روايتي غزل وارو رس رچاءُ ڪثرت سان تخليقي استعمال ۾ نه رهيو آهي، سنڌي غزل هن وقت مزاج جي حوالي سان تخليقي عنصر جي ڪوت بنهه شدت سان محسوس ٿئي ٿي، نواڻ تازگي، ۽ نئون روح ڏيڻ بجاءِ سنڌي غزل تقليدي ڏس ۾ اڳتي وڌي رهيو آهي. پر پنهنجي همعصر غزل گو جي ابتڙ رخسان جو غزل جيتوڻيڪ فني اثت، خيال، لفظن جي سادي استعمال سان مزاج ۾ ان روايتي غزل کان گهڻو پري نه آهي پر اها سندس خيال جي تازگي ۽ جماليات آهي جيڪا کيس نمايان ڪري بيٺي آهي جيتوڻيڪ سنڌي غزل ڪيتري وقت کان سياسي ۽ نظرياتي تحريڪن جي تجربن مان گذري هڪ نئين شڪل اختيار ڪري چڪو آهي پر پريت غزل جي ڏيهي لهجي ۽ رومانيت کي برقرار ڪندي ان ۾ خيال جي حوالي سان ڪامياب تجربا ڪيا آهن.

نگاهن جا سجدا سنڌي شاعري ۾ ڪنهن به عورت شاعره پاران شايع ٿيندڙ پهريون مجموعو آهي، جنهن جي ليکڪ هجڻ جو اعزاز پريت جي حصي ۾ شامل آهي، ۽ پنهنجي غزل جي پهرين مجموعي نگاهن جا سجدا ۾ رخسان جو غزل به رومانيت جي ان ئي پيچري پنڌ تي هلندي روحن جي مسيحاتي ۽ بيمار بدن جي شفا لکندي ٿو وڃي. رومانيت ننڍي کنڊ ۾ سرچندڙ غزل جو حسن آهي، پيار رڳو پريت جي غزل جو ئي نه پر دنيا جي سموري شاعري جو جاڳ جزيرو آهي، جيڪو انساني فطرت سان وابسته داخلي جذبن کي معنائن جا سوين روپ بخشي ڇڏي.

منهنجون جي رچنائون آهن

محبت جون معنائون آهن.

ڪل ڪائناتي جذبن جي سڦلٽا جو ڦل، اهو ئي پيار جيڪو محبوب جي در کان

دار تائين دهلين دماڻين ڳائيندو وڃائيندو پاڻ نروار ڪندو ٿو وڃي

پريت آ لڪندي هر ڪا شي پر پيار ئي ڪين لڪائڻ جهڙا.

پيار شخصيت سازي، انسان مان انسان گهڙ ڇڏي ڏاهي پوءِ نئين بنائڻ جو هنر
ڪمال رکندڙ وٽ، پريت جي غزل ۾ به گهڙيندڙ ۽ جوڙيندڙ ۽ ٺاهي نئون ڪندڙ عنصر
جيان شامل بنهه خيام جي رباعي جيان

اي محبوب، مان تون هن سان گڏجي ڪنهن رت سان
هن ڏکونيندڙ ڪائنات کي پنهنجي گرفت ۾ آڻيون

ڏان کي ننڍڙن ننڍڙن ڌرن ۾ پڪيڙي ڇڏيون
۽ وري پنهنجي دل مطابق ان جي نئين سر اڏاوت ڪريون.

خيام جي رباعي جيان پريت وٽ به پيار پهرين ڏاهي، اڏيڙي، ريزو ريو ڪري
پوءِ شخصيت جي نئين تخليق ڪندي نظر اچي ٿو. هن وٽ فرد جي عمارت جنهن مٽي ۽
گاري سان جڙي راس ٿئي، ان ۾ نهڻ کان اڳ ڊهڻ ۽ ڊهڻ کان پوءِ ڳاهجڻ، سلو سٺي کان
جدا ٿيڻ جو سمورو سفر شامل آهي. دل جي ڳاهڻ جو استعارو پيار جي ان سڄي سفر جي
منظر ڪشي هن شعر ۾ ڪماليت تي نظر اچي ٿي..

پيار ماڻهو کي پيو گهڙي ٺاهي
تو وڏي ڪنهن کي ڪنهن جي ڳاهي دل

هن وڏڻ ڳاهڻ ۽ پوءِ ٺاهڻ استعاري جي استعمال سان ان کي پنهنجي ئي
داخلي بطن مان جڙندي راس ٽين ڏيڪاري روايتن جي عين ابتڙ پريت هتي دل جي ڳاهجڻ
جي استعاري کي جڙجڻ واري عمل سان ڳنڍي ٿي، پيڙا ۾ پر هجڻ جي باوجود پيار هن
وٽ ناڪاري ناهي، پرندڙ ڊاهندڙ ڳاهندڙ يا برباد ڪندڙ ناهي، هي درد تخليق ڪندڙ
آهي، جيڪو حياتِ نو جي تمثيل آهي.

ڪونه لفظن ۾ ماڻجي سگهندا
پریت سارا ٿئي پيار اڪثرين ۾

پيار جي پانڌي پریت کي وات جي ڪٽ آهي ، سفر ۾ آيل سورن جي سامان ۽
ٿڌي ڇانورن جو بيان آهي. هي چڪيل ڇاڪ چولين جي رفو گيري جو داستان آهي .

If you love and get hurt, love more,
If you love more and hurt more love even more
If you love even more and get hurt every one
Love some more until it hurt no more.

تنگور

پيار هتي دستِ مسيحتي آهي جنهن سان هو پنهنجي سماج ۾ عشق جي ماريل
عورتن جي دلين جي مھاپارين کان وٺي سندن ڪُسي جي ڪيسن تائين جوسمورو
داستان چٽي ٿي .

هيءُ عاشقي اجل جيان ماڻهوءَ اندر مان گذري
ڪو ڪو انهي سفر ۾ ڏس ڪا قطار ڪانهي.

رلائن عشق جون تانگمون
ڪٿي ڪو ٿاڪ ٿيڻو آه

پڻ جي رت سان ڌوپي
پنڌن کي پاڪ ٿيڻو آ.

پنهنجو سفر نه ڪو پڇي
پڻ هيٺين پلصراط آ.

هي عشق جو آ امتحان
جو سمڻي واڳونءِ وات آ

تي ڪاري مان اڃان ڪسجان
جي چاهت چنگ تي چوريان

سنڌي غزل ۾ بيشڪ ته ڪانئس اڳ به عورتن جا آواز موجود پر نج نسواني لهجي، نسواني جماليات کي عروج بخشيندڙ غزل پريت جي حصي ۾ شامل آهي. سندس عورتاڻي لهجي جو پر اعتماد اظهار کيس ان درجي تي پچائي ٿو جتان شام جي دمشق ڄائي نڌار قباني جو سفر شروع ٿيو. نڌار قباني اهو واحد عرب شاعر جنهن سماج ۽ انساني جذبات جي تشريح وقت رڳي پنهنجي سماج جي خارجي استحصال تي قلم نه کنيو پر هن پنهنجي سماج ۾ عورت پاران ان ممنوعه پيار جو علم به بلند ڪيو جنهن جي انڪار سندس پيٽ کي خودڪشي جو رستو ڏيکاريو هو. هن شام سميت عرب دنيا جي ڪروڙين عورتن جي دل جي ترجماني ڪندي، نسواني پاڪيزگي، ڪوڙي عصمت، نام نهاد غيرت، ڪنوارپ سميت ٻين تبوز خلاف ائين قلم کنيو جو نه رڳو صدين پراڻي عرب سماج جي روايتي ڪلچر ۾ عورت جي دٻايل داننن آزاد ٿي پر هو انهن ڪروڙين عرب عورتن جي دل جو ترجمان بنجي پيو. عرب شاعري ۾ سندس عورت لاءِ پيار جي اظهار کي سماجي انقلاب سان پيٽيو ويو جنهن عورت جي جسم ۽ روح جي آزادگي جو نغمو لکيو. سنڌي ادب ۾ البت جديد شاعري ۾ ڪو اهڙو مرداڻو آواز موجود نه آهي جنهن نسواني رومانس کي ائين گلوريفاءِ ڪيو هجي، انڪري اهو ڪريڊت به رخسانه ڏي وڃي ٿو ته هن جي شاعري ۾ عورت پنهنجي حقيقي وجود سان سماج جي ممنوعه سرحدن کي لتاڙي جسم ۽ روح جي آزادگي سان پيار جانوان آسمان ڳولهي ٿي.

پريت جي غزل جو لهجو به اهڙي ئي قسم جي خاموش انقلاب ڏانهن آگر جو اشارو آهي. هي غزل دمشق جي عرب شاعر نڌار قباني جي ان خاموش انقلاب جي ياد ڏياري ٿو جنهن ۾ هن شاعري وسيلي عرب دنيا ۾ عورت جي عشق کي نه رڳو آسماني درجو ڏنو پر ان کي عام ڪرڻ ۾ شاعري کان اهو ڪم ورتو جيڪو انقلاب ۽ آزادگين جي

جدوجهد ۾ عظيم شاعر ڪندا آهن. عرب شاعري ۾ نذار قباني اهو واحد مرداڻو آواز هو
جنهن لکيو ٿي ته

I want you female because
Civilization is female
Poems are female
Stalks of wheat
Vials of fragrance
Even Paris_is female
And Beirut despite of her wounds remains female
In the name of those who want to write poetry ...be a woman
in the name of those who want to make love ...be a woman
and in the name of those who want to know God ...be a woman.

رخسانه اها ڄاڻ رکندي به سنڌ ۾ عورتن لاءِ پيار جي ڏوهه ۾ جيئرا جهنم آباد
آهن، پر هو عورت جي سيني اندر ڌڙڪندڙ دل جي اڇل کان پڇ واقف آهي ته اها ڪئين
سماجي پابندي کي پرزا ڪرڻ جو هنر ڄاڻي ٿي. هن وٽ اهڙين باغي عورتن جي ڪتاب به
هٿين چٽي پئي آهي.

عشق علم کي ڪوڙي وئي آ
هر ڪو جيءُ جنهجوڙي وئي آ

نڪري پئي جو پوءِ جھليندڙ
هرڪا ٻانھن مروڙي وئي آ

چاهت هن جي وٽ ويڙهي جان
سوچ حواس وڪوڙي وئي آ

مستيون ڄڻ ته هوا ۾ جاڳيون
وار سمورا چوڙي ويئي آه

ساجن سامهون ڪچو گهڙو هو
پار وڃي يا ٻوڙي ويئي آ

اهڙي پيار ڏني پڪ آهي
سات نه ڪنهنجو ٽوڙي، وئي آ

مس سورنهن سال جي هوندي
پر صدين جو لوڙي وئي آ

هن جو جوڀن چولو گهڙو
چاڪ چتيون هو چوڙي ويئي آ

تازگي کان خالي روايتي غزل ۾ پيار، بربادي ۽ ماتم هستي جو سبب بنجي ٿو
اچي پر پريت جو غزل ان پيار کي وجود جي پناهگاهه جيان ورتائي ٿو، اهڙي مٿي ڇانئون
جتي ٿڪ به لاهبا آهن ته روئبو کلبو آهي...

ڪيڏو جيون هو رڻ جيان روليو
پيار، بڻجي پناه، ڳالهايو

رومانيت جي نفيس اظهار کي سندس بيان جي سادگيءَ ايترو ته خوبصورت
بنائي ٿي ڇڏي،

پيار جي پالوت ۽ پهلو پرين جو
پاڻ سان هي رازداري سان هلندي.

عاشقي جو ٻاٽ اونداه ۾ لات سان پيٽجڻ بيشڪ ته ڪو نئون ناهي پر پريت
جو بيان ۽ بي ساختگي ان کي داخلي تجربي جو حصو بنائي ٿي ڇڏي.

عاشقين جون ڪي نيون شمعون جلايو
پريت ڪيسين رات ڪاري ساڻ رهندي.

هلياسين چوڏسائڻ ۾ رڳو اماس ملي
پڳاسين پيار جي پاسي آ پريات ملي.

رسوايون، سڀ سور ۽ صدمو سانڍي رکنداسين
پيار ڏنا هي سارا تحفا سانڍي رکنداسين

پيار کي ڏوهه سڀ چون، مون کي
آئي هن مان ثواب جي خوشبو

پريت پاڻهي آ پيار ٿي ويندو
ڪير ڪنهن کان پڇي ڪندو ناهي

ڇڏ ته ڀلي ماڻهي منزل کي
محبت منجهه مهار نه وجهجھان

پيار جي چيچ جهلي هلندا هن
دردن کي جملجي ته ڀلا ڪئين

پيار ۾ هو مدهوش سراپا ڏسجي پيو
پنهجا پي ڪج پير ٿڙيا جي ڇا ٿي پيو.

اچي سار دامن ڇميو ٿئي اسان جو
اسان تنهن کي پاڪر پري پئي جياسين!

جڏهن جڳ جهان پاڻ لاءِ اوڀرو ٿيو،
پرين توکي پنهنجو ڪري پئي جياسين!

رهو ڪجهه دور دور ڊپ ٿو ٿئي،
ڪوئي ڪنهن کي ڪٿي وڻي نه وڃي!

هوءَ جا چاهت ۾ وئي آ ڪاري ٿي،
ٻڌو! مٿن ۾ سا ڳڻي نه وڃي!

مشرقي شاعري ۾ عشق تصوف جي راه جو ذريعو سمجهيو وڃي ٿو، عشق،
ذريعو آهي جيڪو محبوبيت جي وصال ڏانهن ته ضرور وڻي وڃي ٿو پر اهو آگاهي ۽ عرفان
جي منزلن تائين پهچڻ جي ڏاڪڻ به ضرور سمجهي وڃي ٿو. رخسانه مشرقي شاعري جي
ان ورثي کان ڀلي پٽ آگاهي رکندڙ آهي.

عشق وارن کي ملن ٿا ڪيترا رستا نوان
ڪيتريون سوچون نيون ۽ ڪيترا نقطا نوان

پير اونداهين ڌريو من ■
عشق فانوس ٿي ٻريو من ۾

بنيادي طرح مونکي محسوس ٿيندو آهي ته تصوف جي رمز ۾ ويڙهيل عشق جو غزل ۾ بيان انتهائي ڏکيو آهي تنهنڪري سنڌ جي سر موڙ غزل گو شاعرن به تصوف تي لکڻ وقت شاعري جي صنف غزل بجاءِ ڪافي، واڻي، نظم کي چونڊيو آهي. ڪلاسيڪي ورثي جي ابتڙ رخسانه وٽ عشق فقط وسيلو ناهي پر وٽس عشق راز حيات ۽ مرڪز زندگاني آهي، عشق وٽس زندگي جو ذريعو نه پر انکي چڪي سگهڻ وارو ڌاڻو آهي.

عشق کان جو به آشنا ڪونهي
تنهن لاءِ سچ پچ ته ڪا سزا ڪونهي.

ڪيترن ئي صوفين جيان فلسوفين وٽ به عشق ادراڪ جو وسيلو آهي ۽ انکي علميت ۾ اها ئي حيثيت حاصل آهي جيڪا سائنسي علم ۾ سينس پريسيپشن کي هوندي آهي. عشق ڪٿي بذاتِ خود ڄاڻ جي معنيٰ ۾ ورتايو ويو ته ڪٿي وري ڪائناتي راز جي ڪنجي طور ان جي راز پروڙڻ جي وٽ سمجھو ويو.

ڪا ڳوڙهي ڳنڍ ٻڏي وڃ ۾
تو گل سان جُز ملائي، عشق!

عشق هوڻن به سرمدي سنت ۽ منصوري مام آهي، اهي جن ان جي چڪي پيتي اهي اجل، فنا ٿي، سڙي خاک ٿيڻ وارين سمورين راهن مان سرخرو ٿي گذرن ٿا ۽ دائمي آڇيو ماڻين ٿا.

ڀاڻ ساڙي سراپا خاک ڪري
عشق تنهنجا ڪمال ڏسندا سين.

گليون عشق واريون اجل ڏانھن وڃن
گليون ڪنھن جون ٿئي ھي ٻڌايل چري

عاشقي جو عرق اوتيو
آ ڪيو آجو فنائن

One pain is cured by another. Catch new infection in your eye
and not the position of old one would die... (Tagore)

ھڪ درد جو علاج ٻي سان ٿئي ٿو، اکين ۾ ھڪ نئون درد پال تہ جئين پراڻو
ختم ٿي سگھي. (ٽئگور)

رومانس ۽ عشق جي اڙانگن پيچرن تي درد پورو ڇوٽ لڪيرن جيان گڏوگڏ
ھلي ٿو. درد رومانس جي ڪڪ مان ڦٽي نڪري ٿو تڏھن ئي تخليق جو عمل انجام پذير
ٿئي ٿو.

جنبن کي پنھنجي ڳاھجي ۽ پاڻ پيڙھجي
ائين درد ڪائنات جو ڪاٽو لڳائجي.

تون پنھنجي ميڙ پيو مايا
مان پنھنجو درد ٻئي جوڙيان.

درد تخليق جو استعارو، رات سان ڳنڍيل جيون يگ ۾ درد اڻ ڪوٺيو ٿي
مھمان بڻجي وجود ۾ ٽڪيو پيو آھي.

درد ڪئي آبياري دل تي،
ڏس ڪيڏو اسري ويا آھيون!

Let me not pray to be sheltered from dangers
 But to be fearless in facing them.
 Let me not being for the stilling at my pain, but
 For the heart to conquer it.

(Tagore)

پریت جو غزل ان سموري سفر جو ساٿي جنهن ۾ دل عشق جي اڙانگين گهٽين
 سان گڏ سماج جا ڪيترا ئي دڳ ٽٽاڙي ٿي. سندس غزل ۾ پرڻ دل جي ڌرتي کان شروع ٿي،
 ديش جي مٽي تائين پهچڻ واري عاشقي جي وارتا ۾ ڪيتريون ئي منزلون اهڙيون جتي
 پریت تخليق لاءِ دل جي روشني سان گڏ پنهنجي شعور کان پڻ راهنمائي وٺندي رهي ٿي.

دکي هر فرد سان رشتا
 اسانجا درد سان رشتا

سڄو ماحول ميرو، پر
 زمين جي گرد سان رشتا.

بنه ننڍي بحر جي غزل ۾ درد جي رشتي کي فرد جي فريم مان ڪڍندي ان کي
 زمين جي گرد سان ڳنڍي ان کي اهڙو توازن بخشي ڇڏي ٿي.
 جنهن جي محوريت فرد، شاعر کي ماحول جي ميراث کان اوچو ڪري زمين جي گرد سان
 ڳنڍي ٿي ڇڏي.

درد جي استعاري کي ائين خوب استعمال ڪيو آهي، جتي درد بيچين ڪندڙ،
 ڦٽڪائيندڙ احساس بجاءِ هڪ توازن ۽ بيلينس جو احساس ڏياري ٿو.

پئي درد آ دکي ڪيو
 اڄ درد کي دکائجي

اکثرين ۾ سڀ جي ياد جي نيري ندي رکي آ،
سانڍيل ڪو درد دل ۾ ديوانگي رکي آ

درد سان ديوانگي کي ائين نيوترل ڪندڙ جو درد بيماري جي شڪل ورتل
آهي ۽ نه وري ديوانگي خرد جي جامي مان نڪتل پائنجي بس هڪ لطيف احساس ته ياد
جي فريم ۾ درد ۽ ديوانگي ٻئي في الوقت حالت سکوت ۾... اندر ئي اندر جهرندڙ ۾
ياد سماري وجود کي ڏي ڏيئي ويل ٿا پاسن.

درد، روشنا تماشا ڏسندي ئي
مان ڊڪي پنهنجي ڊائري ۾ پڳس.

ڊائري جيڪا شاعري جو تمثيلي اظهار ۾ شاعره لاءِ ڄڻ ته هڪ محفوظ
پناهگاه جو تصور پيش ڪندڙ آهي. درد سدا اڻ ميو، اڻ ڪٽ ٿئي ٿو ان ڪري ان جي
ماپ، ڊيگهه ۽ ويڪر ماپڻ ته پري ۾ جنهن درد جي بيان کي گهٽ ڪري سگهجي پريت
وٽ ان جو به ڪو تصور موجود ناهي.

گهٽ دل تان هي بار ڪيئن ٿئي
درد ۾ اختصار ڪيئن ٿئي.

پر اها درد جي دل سان ويڙهاند جڳاندن کان هلندي، جڏهن سندس ورثي ۾
اچي ٿي ته اتي پريت پنهنجي دل جو پاسو ڪڍندي نظر اچي ٿي.

ڪٿي مات مڃي، وڏي ويڙهه وڙهي
اڃان درد دل کان ڪٿيو ئي ڪٿي آ!

درد کي رخسانه ديوانگي نه پر آگهي جو ثمر سمجھي ورتايو آهي، جنهن کي
ڏس ته ڌڪارڻ بجاءِ هر وقت آجيان ڪرڻ لاءِ منتظر ٿي نظر اچي.

کلیو دل جو رکین تو در
ته ایندئي درد ئي اکثر

After a great pain
A formal feelings come
The nerves sit ceremonies
Like tomb. (Emmily Dikenson)

اتاه درد کانپوءِ
رواجي احساس اپرن ٿا
۽ اعصاب چڻ ته ڦٽا.....

املي ڊڪنسن جو درد جي انتها واري هن گهري احساس جا اولڙا به پريت وٽ
نظر اچن ٿا. پر ڊڪنسن جي ابتڙ جتي درد فاتح ٿي وڃڻ کانپوءِ وجود جي مزار جي قبي
جي سڪوت واري حالت کي هڪ ٽڪجي پيل احساس جيان ظاهر ڪري ٿو، رخسانه وٽ
اها ويڙهه اڃان پنهنجي منطقي انجام تائين نه پهتي آهي.

ڪٿي مات مڃبي، وڏي ويڙهه وڙهبي
اڃان درد دل کان کٽيو ئي ڪٿي آ!

رڻندي گذري رات اسانجي
درد لڏي آ ذات اسانجي

فني ستاءُ جي ڏس ۾ اڇوتن الفاظن سان رديف جي نت نون تجربن، رخسانه
جي غزل کي اڃان وڌيڪ حسناڪي بخشي آهي. تقليد بجاءِ رخسانه ڪيترائي اڻ ڇميا
نگاهن جا سجدا _____ - 30 -

الفاظ رديف ۾ ڪتب آڻي هڪ طرح سان سنڌي غزل کي نواڻ ڏني پر هن رديف جي استعمال سان ڪنهن ماهر وانگي سٽاءُ ۽ جڙت ڏئي لفظن کي ائين بيمار يو آهي جو خيال سميت غزل جي نغمگي جي اثر کي نيچو ڪرڻ بجاءِ ان کي اڃان وڌيڪ روماني بڻائي ڇڏيو آهي.

تنهنجي ئي آتات ساري ساڻ هلندي.
عمر ڀر جي بيقرائي ساڻ هلندي.

هڪڙو لمحو سونمن جي جلوه گري هئي
دور تائين تلبڪاري، ساڻ هلندي.

تابڪاري، ڪو شاعر اڻو لفظ آهي نه وري ان لفظ سان ڪو روماني تصور ڳنڍيل آهي پر مٿين شعر ۾ جنهن پس منظر ۾ رخسانه جنمن رديف سان ڪڍي آئي آهي، اتي اهو لفظ پنج رومانيت سان ڀرپور تاثر رکي ٿو.

اڄ نيٺن ۾ آ رڳو پاڻي
ڏسبا منظر جڏهن سڪو پاڻي.

يادون سانديون سڀنا سانڍيا
اکڙين ۾ اوجاڳا سانڍيا.

پنهنجو پاڻ اندر ۾ پيڙيون،
خود ۾ ڇو هي گهاٽا سانڍيا؟

سوچ جي آوارگي وڌندي وئي.
تنهنڪري ئي شاعري وڌندي وئي.

پيار تي وڌنديو ويون جيئن بندشون،
تيئن اڳيان هوڙ سانوري وڌندي ويئي!

هن غزل ۾ خيال جي پختگي ۽ اندر جي اڌمن جو بيباڪ اظهار، خوبصورت
رديف جي حسين امتزاج سان ائين فني ڪماليت جو نمونو پيش ڪندڙ جو ان کي بلاشبہ
سنڌي جي چند بهترين غزلن جي شمار ۾ رکي سگهجي ٿو.

سراپا خاڪ ٿيڻو آ
مگر بي باڪ ٿيڻو آ

رفوگر اڳ پيا ڳولهيون
هي دامن چاڪ ٿيڻو آ

رلائن عشق جون تانگهون
ڪٽي ڪو ٿاڪ ٿيڻو آ

پرين هئين پيار جي ڏيندين
هيئون هيراڪ ٿيڻو آ

سڀئي گوندر گذرگاهون
مگر رولاڪ ٿيڻو آ

هتي بڪ درد تنهائيءَ
سندو ادراڪ ٿيڻو آ

اڪيون، نيٺ رڳو غزل ئي نہ پر شاعري جي هر صنف ۾ مرڪزي حيثيت رکندڙ،
بر پريت، هن شعر ۾ ”اڪڙيون“ جي رديف، غزل جي روايت کي برقرار رکندي انکي آڳاٽي

جو اهياڻ قرار ڏيندي ان سان زمانا بدلائي سگهڻ جو پر اعتماد اعلان آهي، بلڪ هڪ چيلينج جهڙو لهجو اختيار ڪيل آهي ته ٻي پاسي انهن اکين جي نهار جي آزادگي کان اندر ۽ ٻاهر جي دنيا تبديل ڪندڙ سگهه کان خوفزدہ زماني پاران ڊپ ۾ ويهاريل پيرن جي ڳالھ چيڙيل آهي، هتي صرف شعر جي غزل گهڙڻ واري خوبصورت ۽ ڏانءُ جي ڳالھ ناهي پر شعر جي اندر جو اهو اعتماد به هنن شعرن ۾ جملڪي ٿو ته اڪيون موهينديون ته آهن، پر اهي جي آزدگيون ماڻين ته امڪانن جا دشت به ٽپيو وڃن

رڪن سڀ آگهيون اڪڙيون!

چون ٿا ڇا ڪنديون اڪڙيون!

پلي هٿ پير تون ڪڙجان

ڪڏهن توکان ڪڙيون اڪڙيون!

اوجاڳا آگهي جو ادراڪ ٿين ٿا، ذات جي اندر هڪ گهري ٽپي جيان لهن ٿا، اها من جي تڙپ هجي ٿي، ساڃاه جي سرت هجي ٿي جيڪا شاعر کي سمهڻ نٿي ڏي، پريت جي انهن اوجاڳن واري جاڳ سان همڪلامي جهڙو اظهار مون اڄ تائين ڪٿي به نه پڙهيو آهي .

لونهءُ لونءُ ڄڻ ته لتاڙين ٿا پيا

ذات اڪيلي ڏٺ اوجاڳا!

جاڳائي ڪڻ ڪڻ ڊاٽو ٿئي،

هاڻ سمهان، مون اُن اوجاڳا

شعري معنويت سان پريور اهڙو اظهار سنڌي شاعري ۾ ڪنهن شاعر ورلي استعمال ڪيو هوندو. لونءُ لونءُ ۽ ڪڻ ڪڻ معنيٰ جسم جو هڪ هڪ سيل لتاڙجي، ڊاهجي

۽ پوءِ ان جي پيهر اٿت ڪجي، ٺاهجي سنوارجي..... تخيل جي ان وهڪري ۽ بلندي جو ٻيو ڪو مثال مشڪل سان ملندو.

رخسانه جي شاعري اڻ ڪٽي پياس جيان جيترو پي، ڏوھ نه ٿئي، هتي به چونڊ مشڪل ته ڪهڙي غزل کي فهرست ۾ مٿاهون رکجي، پر حقيقت اها آهي ته سندس نسواني لهجي جي سگهه، رومانس جي تخيل ۽ اڌمن جي اپٽار ۾ سندس ٻر ميجڻ مشڪل آهي. رخسانه کي ان حوالي سان ٽرينڊ سينئر شاعره به چئي سگهجي ٿي ته رخسانه کان پهرين اهڙو پيپاڪ عورتاڻو لهجو ۽ اظهار ائين شدت سان سنڌي ادب ۾ پنهنجي جاءِ والاري نه سگهيو آهي. ڇو ته مرد شاعرن وٽ حقيقي عورت بجاءِ تخيل جي اها عورت چانيل آهي جيڪا سندن فنتسي مان جنم ورتل آهي. مثلاً

تنهنجون ڇاتيون ڪيڏيون آتيون پاڻ ڇهائڻ لاءِ
منهنجون اکڙيون ڇا ته اُهرين تن کي پاڻ لاءِ

تنهنجا عضوا ڪئين نه لڄن ٿا ڪتڪاڙين ڪارڻ
ڳولن ٿا پيا ڪنهن کي پاڪس ڳل لڳائڻ لاءِ

اهو ممڪن آهي ته مرد نقاد هن قسم جي عورتاڻي لهجي کي ايروٽڪ شاعري جي ذمري ۾ آڻي ان جي قبوليت لاءِ ڪا جاءِ پيدا به ڪري وڃي پر شاعراڻي اظهار ۾ ان کي عورت جو حقيقي ترجمان نه ٿو چئي سگهجي. ٻي پاسي عورت شاعرائن وٽ سماج جي اها سينسر ڪينجي وڌيڪ تڪي ٿيل هئي جن سان اهي شاعراڻون عورتاڻي اڌمن جي بيان، وصل جي راحتن جي بيان ۾ پهريدار سماج ۾ پاڻ ئي پنهنجا پر ڪٽرينديون رهيون آهن ۽ پنهنجي حوالي سان سماج جي طئي ڪيل راه سان بغاوت هلڪو ليڪو پوڻ به نه ڏٺو اٿن جيئن ڀريت جون هي ستون

اکين جون لاليون ڪوئي ته سمجهي
اهي رداليون ڪوئي ته سمجهي

ڦڙي نه ڦيريل، ڇڳون هي الجميل
اڪيون هي آليون ڪوئي ته سمجهي!

سمهي ته پيئي مگر اڪيلي،
اهي به ڳالهيون ڪوئي ته سمجهي!

نه وڃ روح پنهنجو ڀريو ئي ڪٿي آ
اڃان سج مٿان آ لڙيو ئي ڪٿي آ

نه رڙه رات جلدي پره ترس ٿورو
اڃان پيار دل تي ڪيو ئي ڪٿي آ

جديد سنڌي شاعريءَ ۾ ته شايد اهي مثال ڳولهڻ مشڪل پر جي وري به شاه
سائينءَ سان رجوع ڪجي ته سر سامونڊي ۽ سر مومل راڻي ۾ عورتاڻي جذبن جون اهي
شدتون ۽ جدتون، جا بجا ملنديون. شاه جيان پريت به انتهائي مهارت سان عورت جي
اهڙن سينشوئلسٽ اڏمن کي چٽيو آهي.

ڪيئن وجود وڌي ويندا آهن سارو،
هي جوين جا وار پرين ڪو ڇا ڄاڻي؟

ايئن لڳي لونءَ لونءَ ۾ ڪنهن اڳيون اوتيون
ملندي ئي ڇپ چار پرين ڪو ڇا ڄاڻي!

لونءَ لونءَ ۾ اڳيون اوتڻ واري حدت ان کان اڳ نسواني لهجي ۾ ڪٿي به نظر
نه ٿي اچي. ان جي بيان سميت پريت ان جي سماجي حدين جي به پوري ڪٽ رکي
ويني آهي. جنهن ۾ سماج هڪ ماهر ڪاسائي جيان اڳ ئي ڪوس لاءِ تيار نظر اچي ٿو.

سوچ جي آوارگي جي حد ڄاتم،
۽ بدن تي بندشن کي مون ڏٺو هو!

مجبورين جا مقتل،
لڄندا شباب هوندا!

تنهنجي پهلوءَ ۾، پو به پئي پڙڪيس،
چاهتن سان چٽائون ساڻ رهيون!

چاهتن سان چٽائون واري تمثيل وري به شاه جي يادگيري ڏياري ٿي ته،

مون کي چاڙهي ڇي، وڻجارو اوھري.

جتي شاه جدائيءَ کي نيري باھ جي ھلڪي ڦلير سان پيئي ٿو اتي پريت به آڙاھ
۾ جلي ويل ٻيھر جي ٻرندڙ ڪوئلن سان حياتي کي پيٽيو آھي.

ھيءَ حياتي ڇڻ ته چرييلي ھلون پيا،
پير ڇالا، نيٺ ڇو الا پڇين ٿو!

پريت پنهنجي جنھن غزل مان ھن سور ستن ۽ محبت ماڻ سان ڀرپور غزلن جي
گُٺڪي جو عنوان چونڊيو آھي، اھو غزل سنڌي شاعريءَ ۾ نئين جماليات جي تخليق
آھي. اھڙي جماليات جيڪا تخيل جي ان معراج تائين پڄاڻي ٿي جتي خيال جي تجرديدت
پگھرندي محسوس ٿئي ٿي. عشق جي سرشاريءَ سان ڀرپور ھن غزل ۾ پريت اردو غزل جي
ڪعبي ۽ صنم جي تمثيل جيان ڦماريل ڪفر جو ذڪر پراڻن شرابن جيان ڪيو آھي

محبت ۽ ڪونهن وفائن جا سجدا!
گناهن جي پو کان خدائن جا سجدا!

سڄو هڪڙو سجدو به اگهجي وڃي ٿو،
وڃن جاڙ ڪن جا ايامن جا سجدا!

هي اولهه، هي اوڀر، ڏکڻ ۽ اتر ڇا،
دليون پنهنجون قعبا ۽ ساهن جا سجدا!

ڇڏي خلق رڙندي مڙيا مسجن ڏي،
هي، منصف ڳڻيندي ملائن جا سجدا!؟

اوهان پل سراپا جمڪو سرزمن تي،
اسان جا پرين کي نگاهن جا سجدا!

غزل سان منصوب جرئت ۽ ڪفر جي بات اڄوڪي زماني ۾ متروڪ ٿي چڪي آهي پر پريت هن غزل ۾ ان روايت کي نه رڳو نئون جنم ڏئي ٿي پر گڏوگڏ اهڙي برجستگي ۽ بيخوفيءَ واري اظهار کي بلنديءَ تائين کڻي وڃي ٿي. جتي احساسن جي قوت اڌام دنيا جي حدبندي لتاڙيو وڃي. پرين کي نگاهن جي سجدن جهڙو رومانوي تصور جنهن خمار ۾ ويڙهيل آهي ان جو مثال ملڻ مشڪل آهي. ڪو به وڏو آرٽسٽ پنهنجي سماج جي لاهن چاڙهن هيٺ مٽاهين، حادثن ۽ تضادن جي باري ۾ نه رڳو حساس هوندو آهي پر سندس اردگرد جو ماحول جنهن جي مٽيءَ ۽ خوشبوءِ ۾ سندس آرٽ ڳوهجي، جڙي راس ٿئي ٿو ان سان وابستگيءَ جو سوال سدائين وٽس جيئرو رهي ٿو بيشڪ ته ان وابستگيءَ کي نظريي جي نور سان ٻڌڻ جي ضرورت نه هجي پر جيڪو آرٽسٽ پنهنجي سماج کان ويڳاڻپ ۾ جنم وٺي ٿو، اهو ڪٿي به مرڪزيت نه ٿو ماڻي، اعليٰ آرٽ جون پاڙون هميشه پنهنجي سماج جي ڪڪ مان ڦٽي نڪرنديون آهن، جيئن سماج جو تحرڪ تخليقي سگهه کي متحرڪ ڪري ٿو ايئن سماج اندر موجود سياسي سماجي نظرياتي تحريڪون ان جي

آبياري سان گڏ ان جي تخليقي سگهه کي به پروان چاڙهن ٿيون. رومانوي مزاج رکڻ باوجود پريت جو غزل سماجيات کان ڪٽيل نه ٿو لڳي. سماج ۾ جتي بڪ بيماري جا دوزخ جيئرا هجن اتي محبوب جي لمس ۽ چاهه جي چمين سان گڏوگڏ گوندر ۾ گذاريندڙ خلق جي جهان اچارڻ لاءِ به سندس قلم کڄي ٿو.

وڃي پل جلي آخري رت ڦڙو،
آ مقصد ته جڳ ۾ اڃالو تئي

رڙهڻ سان ئي ڪا راهه سجهندي آ
وقت پل پل تي اينئن چڻي نه وڃي!

ڪنڌ هڪ ٻيو جهڪيل کڄي ويو آ،
خيال رکجو ڪوئي لڻي نه وڃي!

بڪ ماڻهوءَ کي ڪاٽي پهچايو،
ڪنهن ڇڏي پونءِ، ڪنهن پڳوان ڇڏيا!

جتي مايا جي ماپ سان ماڻهپا ماڀجن اتي پريت بي اختيار چوي ٿي

ماڻهو، ماڻهوءَ کي ماڀي مايا سان،
ڪيئن هلي پيو زمانو هي اڄ جو؟

خيال جي خوبصورتي به پيريل بيت سان مشروط، اتي سندس اظهار

بيت ٿو خيال ۾ خلل آڻي،
ڪيئن حل ٿئي هي مسئلو پنهنجو؟

فن اورانگهي ويو سرحد کي،
بک تي پر فنکار اهو ئي!

جيڏانهن آه نظر پئي گوليون گهاو ڏماڪا ها،
هاڻ لکي هن ديس جا نوحا، سانڍي رکندا سين!

دنيا جي ميڙ کي ڇڏي سچ ۽ سونهن جي پاسي ڌرتي بيهڻ جي سگه به سماج ۾
هن وقت ناپيد ٿي ڏسجي پر پريت اتي هجوم جي تقليد بجاءِ پنهنجي ڪوتا سميت سچ
جي اقليت سان بيٺل نظر اچي ٿي.

هاڪاريءَ جي هرڪو پويان،
ڪو ته بيمه انڪاريءَ سان گڏا

دنيا ڦاٿل سان بيٺي آ،
منهنجي ڪوتا ڪاريءَ سان گڏا

اهم سنڌو
10 آگسٽ 2014

نگاهن جا سجدا

منهنجو هي ڪوتا ڪتاب ”نگاهن جا سجدا“ جي نالي سان ڪتابي صورت ۾ اوهان جي هٿن ۾ آهي. جڏهن به هي ادبي پورهيا ۽ محنتون سمهجي مجموعي جي صورت وٺي تخليقڪار جي هٿن تائين پهچنديون آهن تڏهن سچ پچ ته تمام گهڻي سرهائي محسوس ٿيندي آهي، پر ان کان به وڌيڪ خوشي جو احساس ان وقت ٿيندو آهي جڏهن اهي ڪوتائون، اهي ڪاوشون جهنگ جهر سفر ڪري انهن ڏورانهن علائقن تائين پهچنديون آهن ۽ انهن ماروئڙن جي بصارتن مان گذرنديون آهن جن جي احساسن ۽ جذبن کي اسان تخليقڪار ئي زبان ڏيڻ جي ڪوشش ڪندا آهيون، جنهن خوشي جي ڪٽ ئي نٿي ڪري سگهجي. پنهنجي ڪوتا ڪتاب تي لکندي، اندر اوريندي هڪ ننڍڙو واقعو ذهن تي ٿري آيو آهي. سوچيان ٿي اوهان سان شيئر Share ڪندي هلان.

سال 2013 ۾ سنڌ جي انتهائي حسين ۽ اوتري ئي محروم ۽ نظر انداز ڪيل علائقي ٿر ڏانهن پنهنجي سميلين سان گڏ وڃڻ ٿيو هو جيئن هر انساني وجود اندر هڪ صحرا ضرور هجي تو تئين ٿر وري مونکي سنڌ جي اندر جو صحرا محسوس ٿيندو آهي. توڙي ان وقت ته ٿر سائو هو. ڪافي مرڪنڊڙ ٺڪ به نظر آيا پئي پر پوءِ به ان سائي چادر اندر صدين جي اُڄ محسوس ڪري ورتي هئم. ڪارونجهر جي ڪپيل وجود کي پنهنجي هٿن سان چُمي ڏٺو هو جنهنکي نيڪيداري سسٽم ۾، ڳاڙهي پٿر جي حاصلات لاءِ وڌيو پئي ويو. ڪارونجهر جي وچ مان وهندڙ آبشار ايئن لڳو هو جڻ سندس ڳوڙها هجن. سنڌ جي هن مختلف ۽ منفرد پهاڙي سلسلي ڪارونجهر جي زخمي وجود سچ پچ ته بي چين ڪري وڌو هو. اتي ئي ننگرپارڪر ۾ صبح جي نيرن ڪرڻ دؤران جنهن اخبار جي حصي ۾ ماني ويڙهجي آئي هئي ان ۾ منهنجون ڪجهه تخليقون ڇپيل هيون. منهنجي هڪ پياري سهيلي اتي مُرڪندي چيو هو ”پريت جي شاعري ڪارونجهر تائين به پهچي وئي آهي.“ سچ پچ ته ان هڪ جملي کي پاڻ لاءِ هڪ Complement ڀانئيو هئم. پوءِ ننگرپارڪر جي ٽي گيسٽ هائوس ۾ صبح جي اُڀرندڙ سج ۽ اڏول بيٺل ڪارونجهر سامهون، پنهنجي سميلين جي اسرار تي، اخبار ۾ ڇپيل اها شاعري کين پڙهي ٻڌائي هئي. رات جو محفل موسيقي ۾ صادق فقير (جيڪو منهنجي پسندیده فنڪارن ۾ شامل آهي)، ڪيترن ئي وڏن شاعرن اياز، استاد، فيض، فراز ۽ ناصر ڪاظمي جي شاعري ٻڌائڻ کانپوءِ جڏهن اوچتو منهنجو غزل ”چپ سُرخي سان جو ڍڪيل آهن، درد تين ۾ به ڪجهه لڪل آهن“، شروع ڪيو هو، جنهن جي ڪمپوز ٿيڻ جي خود مونکي به خبر نه هئي، ته مونکي ڪجهه حيرانگيءَ سان گڏ دل ۾ هڪ خوشيءَ جو احساس به اُڀريو هو. ڏن به لاجواب هئي. ٿر سان تعلق رکندڙ هن لاجواب فنڪار صادق فقير جو، پنهنجي ئي ليکي شاعري جي چونڊ ڪري ڪمپوز ڪرڻ ۽ ان رات اسان جي سامهون ۽ ٿر واسين اڳيان به ڪمپوز ڪندو رهڻ مون پنهنجي ادبي پورهئي جي ڪاميابي سمجهي هئي. سنڌي ادب ۾ پنهنجي ننڍڙي

Contribution سان شاعره طور سڃاڻپ هجڻ کي به مان پنهنجي لاءِ خوشنصيب سمجهان ٿي.

عورت هجڻ ناتي توڙي گهر ۾ ته بهتر ماحول مليو پر سماجي طرح اثر ويهڻ ۽ پنهنجون ذميواريون نپاڻڻ ۾ انتهائي سوڙهاڻپ محسوس ٿي. مشاهداتي اک رکڻ باوجود ڪائنات جي ڪيترن ئي منظرن جو سڌو سنئون مشاهدو نه مٿي سگهي آهيان. جنهن لاءِ عورتن لاءِ قائم ٿيل ۽ گهڻي ڀاڱي نظر نه ايندڙ مخصوص حد بنديون ذميواريون آهن. زندگي ڏارن ۾ گذاريندي جيڪي انساني وجود منهنجي مشاهدي ۾ آيا انهن سان هم ڪلام ٿيندي رهي آهيان. سندن اندر ۾ ليئو پائڻ جي ڪوشش به ڪئي آهي ۽ سندن خالي توڙي ڀريل اکين کي پڙهندي به رهي آهيان. انهن تحريرن جا عڪس منهنجي تخليقن ۾ پسي سگهجن ٿا.

طبقاتي طرح لوئر مڊل ڪلاس سان تعلق هجڻ ڪري ڪافي دفعا معاشي Frustration جو به شڪار رهي آهيان. ڪيترائي ڪتاب چاهيندي به ان وقت نه پڙهي سگهي هئس ڇاڪاڻ ته اهي منهنجي قوت خريد کان وڌيڪ مهانگا هئا. هتي اهو به اعتراف ڪندي هلاڻ ته جي ذات ديويءَ جو ڪرم، مون جهڙي سوين تضادن جو شڪار، ڪيئي زخمي احساس پنهنجي اندر ۾ سانديندڙ چوڪريءَ تي نه ٿئي ها ته ائون سچ پچ ته ڪيترن ئي نفسياتي مونجهارن کان بچي نه سگهان ها.

شاعري منهنجو شوق نه منهنجي پناهه آهي. هن، نه ڄاڻ ڪيترائي ڀيرا مون کي ذهني گهٽ ۽ ٻوسٽ واري عجيب صورتحال ۾ Ventilator پئي ڪيو آهي. هن ڪيترن ئي احساساتي بحرانن ۽ زندگي ۽ موت جو مسئلو بڻجي ويل Emotional Upsets مان ٻاهر ڪڍيو آهي، پنهنجي هنج ۾ شمعاريو آهي. جتي ڪيترن ئي اوجاڳن کي آرام مليو آهي ۽ ايئن آءُ وري نون حوصلن ۽ نئين همٿن سان زندگي ۾ داخل ٿي سگهي آهيان. شاعري خبر ناهي ڪيترين Emotional Traumas تي پنهنجي شفقت جو هٿ رکي Heal پئي ڪيو آهي. شاعري نه صرف ڪيترين ئي بي قرارين ۽ بي چينين جو Catharsis بڻي آهي پر ڌرتي وانگر ساڙيندڙ زندگيءَ ۾ چانورا آڇي، ساهي پئڻ جا موقعا به ڏيندي رهي آهي.

ڪيترائي ڀيرا مون کان اهو به سوال ڪيو ويو آهي ته ڊاڪٽري ۽ شاعري جو سفر پورو ڇوٽ ڪيئن طئي ڪيو آهي؟ ان سوال جو جواب به هيءُ ئي آهي ته منهنجي تخليقي سگهه ۽ شڪتيءَ ئي مون کي پنهنجو مسيحاڻيءَ وارو سفر ڪاميابي سان طئي ڪرايو آهي. هن شعبي ۾ رهندي مون زندگيءَ، بک، درد ۽ موت جهڙين اڪيلائين ۽ لاوارثن کي ويجهي کان ڏٺو آهي. مون ڊاڪٽر طور اسپتال ۾ ڪم ڪندي لک ٻتي ماڻهو کي رت اوڳاڇي اوڳاڇي اڪيلو مرندي ڏٺو. ناسور بڻجي ويل گهاوڻن کي ڀرڻ لاءِ دوائن سان گڏ محبتن ۽ پنهنجائپ جو احساس به درڪار هجي ٿو جيڪو هنن کان ڪوهين ڏور بيٺل هيو. مون بک ۾ فقيرپاڻي بڻجي ويل عورت ۽ وقت جي نامهربانين سان ڌاڙيل بڻيل هڪ شخص جا لاش ڪئي هفتا اسپتال جي سردخاني ۾ ڏنا جيڪي بعد ۾ ڊاڪٽري هٿن ۾

اوزارن سان وڊجي ڪٽجي ويا. انهن جي ڪنهن به وارثي نه ڪئي. هن قسم جي واقعن منهنجي ذهن تي گهرا اثر ڇڏيا ۽ منهنجي تخليقي ذهن کي جهنگوڙيو. عشق ۽ درد منهنجي تخليقي عمل جا بنيادي محرڪ آهن. عشق ۽ درد جن جا سمنڊ جيان ٻيا ڪنارا آهن ئي ڪونه، جيڪي ڪائناتن تي ڦهليل آهن، عشق جيڪو ڳنڍجڻ جو عمل آهي، جيڪو تڪميل جو پنڌ آهي ان جا سڀئي رستا درد مان گذرن ٿا، عشق جوڙيندو آهي هتي تفریق جائز ناهي، عشق تقسيم نٿو ڄاڻي. هيءُ وحدت آهي، ڪيترن ئي جنن کي ڳنڍي ڪُل جي حيثيت ڏئي ٿو. هيءُ اوج نيچ ۽ هر قسم جي مت پيد کان مٿاهون جذبو آهي ۽ هن اعلیٰ پئي جو هر جوهر سمایل آهي.

جڏهن انسان پاڻ مان ”مان“ کي ڪڍي ڦٽي ڪري ٿو تڏهن عشق ”مي رقصم“ واري خاصيت اپنائي ٿو. جڏهن باطل قوتن کي للڪاري ٿو تڏهن شاهه عنايت بڻجي موت قبولي ٿو. جڏهن وقت جي حاڪمن جي فرمانن کان منڪري واري ٿو تڏهن سقراط ۽ شهيد بشير خان جيان وه اوتي ماريو وڃي ٿو. هيءُ سڀ عاشقن جا اهي روپ ۽ رنگ آهن جيڪي تاريخ ۾ اهر بڻجي وڃن سان گڏوگڏ تخليقي عمل جو محرڪ به بڻجي وڃن ٿا. تخليقڪار ۾ تخليقون پڙهندڙ ٻنهي جا ذهن هميشه ٻي چين هوندا آهن. تخليقڪار پنهنجي تخليقن ۾ نجات جي رستن ڳولڻ جي جستجو ڪندي نظر ايندو آهي ۽ پڙهندڙ انهن تخليقن مان رهنمائي ۽ ماڳن ڏانهن ويندڙ رستن جا نشان ڳولڻ جي ڪوشش ڪندا آهن. سوچ، لوچ ۽ سمجهه کان دور بيٺل ذهن هميشه پرسڪون نظر ايندا آهن اها خوشحالي نه پر ذهني ڏيوالپي جي نشاني آهي.

منهنجي ذات جتي مونکي درد جي ڪيترن ئي روپن کي سمجهڻ جو ادراڪ بخشيو آهي اتي بک جهڙي هانءُ جمهوريندڙ حقيقت جي آڳهي پڇ ڏني آهي. مون لکندي ئي محسوس ڪيو آهي ته اکين مان وهندڙ لڙڪن جي ڳائڻي سان درد کي نٿو ڪٽي سگهجي.

بک انساني سماج جي هڪ اهڙي ڪڙي حقيقت آهي جنهن کي هميشه دعائن جي صحرا ۾ ڦٽي ڪيو ويو آهي نتيجي ۾ ڍاولن هميشه بکين تي راج ڪيو آهي. اهڙن ناحتن کي تخليقڪار ٿي وائڻو ڪندا رهيا آهن. ههڙين حالتن ۾ شاعري هنن پننگيل احساسن جي ڇيچ ڄمائي کين طاقت ۽ حوصلو ڏئي جدوجهد جي پنڌ تي آڻي بيهاري ٿي ۽ اهو به ٻڌائي ٿي ته جدوجهد ۾ ئي حاصلات آهن. ڪيترائي ڪتاب پڙهي مون محسوس ڪيو آهي ته تخليقي ادب ۾ اها طاقت آهي، اها سگهه آهي جنهن سان ماڻهن جا گس ٿي نه پر طرف به تبديل ڪري سگهجن ٿا.

ڪاري موري حيدرآباد ۾ هڪ ڪمري واري گهر ۾ منهنجو جنم ٿيو هو ۽ جنهن پنهنجي گهر ۾ مون پنهنجو تخليقي سفر شروع ڪيو هو ان ۾ ست اٺ مساوڙي گهر تبديل ٿي چڪا هئا جنهنجي نتيجي ۾ دريڊيءَ جو شديد احساس منهنجي وجود ۾ بالڪڍي واري زماني کان ئي شامل ٿي ويو هو. ذهن ۽ سوچن ۾ اضطراب ۽ بي چيني پنهنجي چوگرد انتها تي پهتل Unevenness ۽ جنسي مت پيد Gender

Discrimination جا وجود کي لوڏي ڇڏيندڙ واقعن کري پيدا ٿي هئي. بي چين روح رکندي شيخ اياز جي شاعري ۽ ڪلهي ڌر جو روسي ادب پڙهندي منهنجي اندر ۾ هڪ سنگمرام مڃي ويو هو جيڪو اڃان تائين جاري آهي. تخليق جي سفر ۾ منهنجو قلم ۽ عملي جدوجهد ۾ منهنجا پيرس ۽ وٽ آهر هلن پيا، ضمير جو آواز ڪنائڻ پيا.

ذات ديويءَ جا به پنهنجا مود ۽ مزاج رهيا آهن. ڪڏهن ته آبشار بڻجي ڪيترن ئي صفحن جي اُڇ اُجهايو ڇڏي ته ڪڏهن رجن ۾ واکا ڪندي رهجي وڃي، هڪ اکر به اُڇ اُجهائڻ لاءِ نه ملي. ڪيترائي دفعا همڙين ڪيفيتن مان به گذري آهيان پر ڪجهه سمي کانپوءِ وري تخليق جي ديوي گهٽائڻ جو گھونگھٽ ويڙهي اڃايل وجود کي سيراب ڪرڻ لاءِ اڇيو ڀمجي ۽ پوءِ ڪيتريون ئي سوچون، خيال، احساس، دل لڳي، درد، وشواس، ويساهه گهاتيون، مُرڪون ۽ لڙڪ انڊلٺي رنگن وانگر تخليقن ۾ نڪري نروار ٿين.

سرڪاري اسڪولن ۾ تعليم دؤران ”اسان کي تون سائين سڏائين خدايا، ڪرم سان اُپائين نڀائين خدايا“ ۽ ”اڇوڙي پينر راند رڇايون، ننڍڙي گڏڙيءَ کي پرڻايون“ جهڙي شاعري پڙهندي اڄ پنهنجي سنڌ واسين کي غزل جي صورت ۾ محبتن جي شاعري، بغاوتن جي شاعري اڇي رهي آهيان. آءُ هڪ عورت آهيان ۽ هن ڪتاب جي سموري شاعري هڪ عورت جي قلم مان سرجيل آهي. جنهن ڌرتي تي عورت پنهنجي مرضيءَ سان، ساهه کڻندي به ڪئي دفعا چرڪندي هجي، جتي الزامن ۽ تهمت جا ڪارا ڪڪر بارهو ٿي هن جي وجود جي آسمان تي ڇانيل هجن اها محبتن جا جذبا پنهنجي من ۾ ڪيئن ٿي سانڍي سگهي؟ نينهن جا اهي سمورا نعرا جيڪي لڳڻ کان اڳ سندس نڙي ۾ گمٽجي ويا، انهن نعرن جو آواز پنهنجي تخليقن ۾ سمائڻ جي ڪوشش ڪئي اٿم. اهي سموريون نينگريون جيڪي محبتن جي ڏوه ۾ ڪاريون ٿي ڪُسيون ويون انهن جي آخري دانهن به منهنجي شاعريءَ جي ستن ۾ محفوظ آهي.

عشق جون دنياڻون، بغاوتن جون دنياڻون آهن. اهي سموريون بي حسيون ۽ مجرماڻيون خاموشيون عشق جي جهان مان جلاوطن ڪيل آهن. لکڻ وارا هٿ بنم ٿورا ۽ عذابن جا تمام گهڻا ۽ ڊگها داستان آهن. دانهن جا پڙاڏا ڪنهن هڪ ڏسا کان نه پر چوڏسائڻ کان سماعتن ۾ محسوس ٿين ٿا. جن تي ضمير جون اڪيون پوري نه ٿيون سگهجن. هي سڀ ڪجهه اسان جي سامهون ۽ آسپاس ٿئي ٿو، جنهن تي سوين هزارين بي حس بڻجي ويل ذهن ڀلي سجاڳ نه ٿيندا هجن پر تخليقڪارن جي قلم ۾ جنبشون ضرور اچن ٿيون.

منهنجي سموري شاعري پيار جو پورهيو ۽ سفر آهي، جيڪو وڪ وڪ ڪٽي طئي ڪيو آهي. نه ڪڏهن ٽڪڙي شمرت جي ضرورت محسوس ڪئي اٿم نه ئي ڪٽي ڪو Shortcut ورتو آهي. هميشه پنهنجو پاڻ تي ۽ پنهنجي قلم تي اعتماد ڪيو آهي. پنهنجي تخليقي ڪم سان هميشه Commitment ۽ وابستگي رهي آهي. شاعراڻي ماحول نه ملڻ جي هميشه شڪايت رهي آ پنهنجو گهر ته آهي پر پنهنجي ان گهر ۾ ”منهنجو ڪمر“ نالي ڪا به جاءِ ناهي. ان ڪري Compose ٿي نه لکي سگهي آهيان.

بس ڪڏهن ڪٿي ڪا شيءِ لکي ڪڏهن ڪٿي. اها ئي صورتحال رهي آهي. هاڻي هڪ ادبي ڪنڊ ضرور نصيب ٿي آ، جيڪا مون کي هڪ پوري ڪائنات لڳندي آهي، اتي جڏهن ويهندي آهيان ته پاڻ ۾ زندهه هجڻ جون سڀئي نشانيون نظر اينديون آهن. ادبي ڪتاب، ڊائريون، رجسٽر، رسالا، اخبارون سڀ منهنجي ويجهو پيل هونديون آهن. هن ڪنڊ ۾ ويهندي جڏهن قلم کڻندي آهيان ته ڀل اندر منهنجا خيال خبر ناهي ڪيترو، 180 ڊگريءَ جو سٽو ۽ 90 ڊگري تي عمودي سفر ڪري منهنجي شاعري لاءِ ڪيترو ئي Raw Material کڻي ايندا آهن. جيڪو پوءِ مختلف صورتون وٺي تخليقن ۾ شامل هوندو آهي. هن ڪائنات جيڏي ڪارنر ۾ منهنجي هر جذبي جو اظهار ٿيندو رهي ٿو، ڪڏهن مرڪن ۽ ڪڏهن لڙڪن ۾، ڪڏهن لکڻ ڪڏهن پڙهڻ ۽ ڪڏهن ڪڏهن ايئن ئي ڇپ چاپ خاموشين سان گفتگو ڪري به هانءُ هلڪو پائيندي آهيان. اڪثر لکڻ واري ٽيبل تي خيالن ۾ گم ڏسي منهنجي ننڍڙي پٽ ”ڪبير“ مٿو ڏيندي چيو هو ”امان مون کي لڳندو آهي تون پنهنجي Poetry سان اسان کان وڌيڪ Love ڪندي آهين!“ مون جواب ۾ مُرڪي ڏنو هو ۽ کيس پاڪر پائيندي چيو هو ”منهنجي عشق ۾ ڪوتائون، ڪبير ۽ اهي سڀ شامل آهن جيڪي مون سان پيار ڪن ٿا“.

هن منهنجي سموري ادبي سفر ۾ منهنجون سميليون، گهر جا ڀاتي جن ۾ پنهنجي پيءُ عبدالرحمن چنڊ جو نالو خاص طور تي وٺڻ چاهينديس، ادبي ساٿي، پيار ڪرڻ وارا ۽ مداح شامل آهن.

اُءُ ٿورا ٿئي آهيان امر سنڌو، عطيه دائود، اياز گل ۽ محترم امداد حسيني صاحب جي جن منهنجي هن ڪتاب تي مهاڳ ۽ پنهنجا قيمتي رايا لکيا. ڪتاب جي پبلشر ممتاز بخاري جو پڻ ٿورو ميڙ نه وسارينديس جنهن خوبصورتي سان ڪتاب پبلش ڪري اوهان جي هٿن تائين آندو.

ڪتاب جو خوبصورت ٽائٽل ٺاهڻ تي نامياري مُصور ۽ شاعر فتاح دائود پوٽي جا پڻ ٿورا مڃيان ٿي.

رخسانه ”پریت“

حيدرآباد

نسيائي شعور رکندڙ شاعره رخسانه پريت

فنون لطيف سان تعلق رکندڙ مڙني شعبن جي پيٽ ۾، عورت تخليقڪار شاعريءَ جي ميدان ۾، خاص ڪري غزل جي صنف لکندي وڌيڪ مخالفت سٺي آهي، ڇاڪاڻ ته مڙهيل روايت موجب مرد عاشق ۽ عورت معشوق هجي ٿي. صوفي شاعرن جن خود عورت بڻجي لکيو انهن کي قبوليت ملي. شاعرن عورت کي آجڪيڪٽ بڻائي پيش ڪيو ته اهو پي قابل قبول هو، پر جڏهن عورت خود پنهنجي جذبن جو اظهار بي باڪيءَ سان ڪيو ته نقاد ۽ ادبي تاريخ جا مورخ وضاحت واري انداز ۾ چوندا رهيا ته مرڪان شيخڻ ۽ جادل جڻئي. انهن اها شاعري پنهنجي مرشد يا مڙس جي عشق ۾ ڪئي. عشق جي چٽي اظهار ڪرڻ جي انهيءَ روايتي بند کي ورهاڱي کان اڳ شاعره مونس هالاڻي ۽ ورهاڱي کان پوءِ نور شاهين غزل ذريعي ٽوڙيو آهي. رخسانه پريت جنهن دور ۾ غزل لکڻ شروع ڪيو ته اهڙا دائره ٽٽي چڪا هئا، پر پوءِ به ڪن جي حصي ۾ هم عصر شاعرن / نقادن جا تعصبات روبا آيا. ادب جي تور تڪ ۽ چٽاڀيٽيءَ واري هٿ ٺوڪئي ڪلاس روم ۾ ڀلي ڪيس پهريون، ٻيون، ٽيون يا چوٿون نمبر جو ٺپو هئڻ پر هوءَ انهيءَ ميدان ۾ تخليق جو جهنڊو کوڙي چڪي آهي ۽ هوءَ اهڙي ڪنهن ٺپي جي محتاج به نه آهي.

پريت وٽ ڏانهن، ذات، درد ۽ نسيائي شعور ڀرپور ملي ٿو. هي نسيائي شعور ئي ته آهي جو محبت ۾ محبوب جي قدمن تي ليٽڙيون پائڻ جي تمنا بدران برابريءَ جي طلبگار آهي.

سارا ڇو اوتيا ٿئي مون ۾
تون به ڀرين ڪجھ ڪڻ اوجاڳا.

پريت رومانس جي شاعره آهي، پر هوءَ اهڙي پيار کي رد ڪري ٿي، جيڪو سندس انا ۽ اڳو ڪي ڇيهو رسائي.
پريت جي شاعري ۾ عورت انسان آهي جنهن جون سڀ خصلتون جبلتون انسان وانگر ئي آهن.

پيار ۾ هو مدهوش سراپا ڏسجي پيو
پنهنجا پي ڪجھ پير ٽڙيا جي ڇا ٿي پيو

پريت سماج ۾ عورت سان مت پيدا واري سلوڪ ۽ ان جي درد کي غزل جهڙي نازڪ صنف ۾ ڀرپور طرح اوتيو آهي.

مس سورهن سالن جي هوندي،
پر صدين جو لوڙي وئي آ
هوءَ هڪ ٻئي غزل ۾ چئي ٿي،
جنهن مٿان تاج محل هو اڏڻو،
سا ته جيئري ڊهي وئي آهي

پریت جي شاعريءَ جي جيڪڏهن ايمانداريءَ سان ڪٽ ڪٽي وڃي ته هوءَ
پاڪستان جي صف اول جي قديم طور تي جديد غزل گو شاعرن ۾ مضبوطيءَ سان بيٺل نظر
آيندي. اڄ نه ته صحافتي ادب جي تاريخ سندس سلامي ٿيندي.

عظيم دائود

ڪراچي

پنهنجي نالي جو پيار شاعري ۾ اوتيندڙ شاعره

رخسانه پريت، سنڌيءَ جي انهن ٻن چئن شاعرائن مان آهي جن جي شاعريءَ سڌائين مونکي موهيو/ متاثر Inspire ڪيو آهي. اسان جو روايتي سنڌي سماج، جنهنجو اڪييهين صدي به ڪجهه بگاڙي ناهي سگهي ۽ جيڪو اڄ به عورت کي برابريءَ جو درجو ڏيڻ جو سوچي نٿي، باهه جيئن پڙڪي ٿو پوي يا شڪي شڪي ٿو ٿئي، اهڙي سماج ۾ رخسانه پريت جهڙي شاعره جو، اهڙي بولڊ نموني پنهنجي احساسن کي اظهار ڪرڻ ڪنهن به جزي کان گهٽ ڪونهي.

ايئن به ٿيندو رهيو آهي ته، ڪيترن شاعرائن لکڻ شروع ڪيو، سٺو لکيو ۽ پوءِ ڪنهن نه ڪنهن رنڊڪ سبب، لکڻ ڇڏي ڏنو. رخسانه پريت پنهنجي تخليقي سفر جي شروعات کان اڄ تائين نه رڳو لڳاتار لکندي رهي آهي، پر فني ۽ فڪري حوالي سان سندس هر وڪ اڳتي ٿي رهي آهي. پنهنجي هڪ الڳ تلڳ ۽ سگهاري شجائپ سان، رخسانه پريت هاڻي پاڻ ئي پنهنجو نالو آهي.

غزل هجي، وائي يا ٻيون صنفون، اهم ڳالھ اها ٿي ٿئي، ته انهن صنفن رستي شاعر پنهنجي دل جي ڳالھ، ٻين جي دل جي ڳالھ بڻائي سگهيو آهي يا نه، ۽ هن جا لفظ عام جي دردن جو درمان ٿي سگهيا آهن يا نه؟ — ڏسبو ته رخسانه پريت، پنهنجي نالي جو سمورو پيار ڪمال ڪاريگريءَ سان، پنهنجي شاعريءَ ۾ سمائي وٺي آهي — هو پنهنجي سٺي دوست آهي ۽ تمام سٺي شاعره به ۽ سڄي ڳالھ اها آهي ته پنهنجي پوئين شجائپ ڪري رخسانه پريت مونکي وڌيڪ عزيز آهي.

اياز گل

20 هئي 2014

محبت ۽ ڪونهن وفائن جا سجدا!
گناهن جي پو کان خدائن جا سجدا!

سڄو هڪڙو سجدو به اگهجي وڃي ٿو
وڃن جاڙ ڪن جا، ايامن جا سجدا

سهڻ آهنج پي هڪ عبادت وڏي آ،
هي سورن جا سجدا عذابن جا سجدا!

هي اولهه، هي اوڀر، ڏکڻ ۽ اتر ڇا
دليون پنهنجون ڪعبا ۽ ساهن جا سجدا.

ڇڏي خلق رڙندي، مڙيا مسجدين ڏي،
هي، منصف ڳڻيندي ملائن جا سجدا؟

ڪنين کي مليو رهگذر ئي ڪنڊن جو،
۽ پيرن ۾ ڪنهن جي گلابن جا سجدا.

اوهان پل سراپا جهڪو سر زمين تي،
اسان جا پرين کي نگاهن جا سجدا!

هو من ۾ موھ وانگي هو!
پرین پاڻوھ وانگي هو.

هون هن سان محفلون برپا!
هو هڪ انبوھ وانگي هو!

مان چڻ ڪا ڪاغذي پيڙي،
هو چولين چوھ وانگي هو.

ڪڏهن هو چر جيان ڄاٽو،
ڪڏهن هو پوھ وانگي هو.

گھڻا ئي بار ها هن تي،
نه لچڪيو لوھ وانگي هو.

هُون جن جون نيتون ڪوٽيون،
عمل پي ڊوھ وانگي هو.

پرین آڏو ڏسي، پئي ڏانهن،
ڏسڻ پي ڏوھ وانگي هو!

دکي هر فرد سان رشتا،
اسان جا درد سان رشتا!

وڇوڙي ڄڻ ڇڏيا جوڙي،
ها موسر زرد سان رشتا!

وري سڀ ياد پئجي ويا
سياري سرد، سان رشتا

سڄو ماحول ميرو، پر
زمين جي گرد سان رشتا!

پڇو هر ڪنهن پئي، ڪهڙا؟
انهيءَ همدرد سان رشتا

پناهيا ”پریت“ ڪيئن آخر
پرینءَ! بي درد سان رشتا!

ڪونه ٿي تو بنا سري جانان!
ٿي نه مون کان تون پل پري، جانان!

منهنجي ڀر ۾ تون ڪٿڻ ڊگهي ساھي،
توڪي ڏسڻو آ دل پري جانان!

تنهنجي آوارگين جون سڀ ڳالهيون،
مون سان هر ڪو ٿو، ڇو ڪري جانان!

ڪو پلي آچي ڪائنات سڄي،
دل ٿي تو کي ٿي هيءُ گهري جانان!

هي جدايون جو ٿئي طويل ڏنيون
ڇا مليو توکي، ايئن ڪري جانان!

ڪئي دفعا مونکي ڄڻ ته جياريو آ
تنهن جي هڪڙي ئي آسري جانان!

منهنجي هٿ ۾ جي هيءُ هجي، ڪاٿي
تنهن جي پهلوءَ مان ٿيان پري جانان!

جيئن ڳنڍي تو سان دل اسان جي آ،
پيار ڪو ڪو ٿو ايئن ڪري جانان!

اُڃيارا ائين ڇڻ ته ٿر ۾ هئاسين،
ڏسڻ ۾ ته بادل جي ڀر ۾ هئاسين.

ڪنڀا پير پنهنجا سدا نفرتن ٿئي،
اسان نينهن جي ڪٽ نظر ۾ هئاسين!

ڏسيو ماڻهو ڪهڙا جنين ماڳ ماڻيو،
اسان پي ته صديون سفر ۾ هئاسين!

سراپا هو ماڻهو پٿر جو ٺهيل هو
اسان ڌڙڪندا تنهن پٿر ۾ هئاسين!

دنيا کان ئي ڪٽجي الڳ راهه ورتي،
مگر پوءِ به هر ڪنهن خبر ۾ هئاسين.

هيون چار ديوارون ڇت پي، الائجي؟
هيو قيد ڪوئي، يا گهر ۾ هئاسين.

عشق وارن کي ملن ٿا ڪيترا رستا نوان.
ڪيتريون سوچون نيون ۽ ڪيترا نقطا نوان.

زندگيءَ سوڙهو ڪيو هو سوچ ۽ هر ساهه کي،
پو پي ڏسندا سين جيئڻ جا پيا اسين سڀنا نوان.

موه جي شڪتي سان ڊاهي ڊوه کي وجهبو هتي،
تي پون پيدا اگر من جي اندر جذبا نوان.

حوصلو هن جا حوالا ٿي پريا تاريخ ۾،
هو سدا سهندو رهيو تاريخ جا هاڃا نوان.

پيڙهه پنهن جي پيار پائي درد پيو دل کي دکائي
۽ وري ڪو روح تي چاهي پيو قبضا نوان!!

ياد آ، يا ڇڻ ڪوئي طوفان آ من ۾ اٿيو،
چنڊ اوجاڳن جا هن آچيا وري تحفا نوان!

پيا پڇن ڪيئن ٿا ڪريو هيءَ شاعري تن کي چئو
نينهن لکرائيندو آهي روز هي نغما نوان.

❖¹

”نارائڻ شيام جي هڪ غزل جي زمين ۾ لکيل غزل“

سارو سُک چين ڦٽائي عشق!
تو گيڙوءَ ويس ڍڪائي عشق!

ڪي جاڳيل ٿو مدهوش ڪري،
ڪي سُتا ٿو جاڳائي عشق!

هي رڳ رڳ ۾ ٿو روڳ رلي
من گوندر ساڻ گڏائي عشق!

ٿو نيٽن مان نروار ٿئي،
۽ ڳوڙهن مان ڳالهائي عشق!

ڪا ڳوڙهي ڳنڍ ٻڏي وڃ ۾،
ٿو ڪل سان جُز ملائي عشق!

ٿو چاندوڪين ۾ ڇهڪ وجهي،
۽ سارا سمنڊ ڇلائي عشق!

ٿو خاڪ منجهان شعلا ٻڙجي،
ڪٽ اگنيون پاڻ اُجهائي عشق!

ڪو هن مان مُڪت ٿيڻ چاهي،
ڪو سارو پنڌ پچائي عشق!

تنهن دل جو ڪوئي درد پسي،
جنهن دل ۾ ديرو لائي عشق!

سمند جيڏي، مان دل لڳيءَ ۾ پڳس!
ڇڻ ته اوندھ مان روشني ۾ پڳس!

ھر شناسا جڏھن اکيون ٻوٽيون،
مان وري دنيا اوڀريءَ ۾ پڳس!

درد، رونشا، تماشا ڏسندي ئي،
مان ڊڪي پنهنجي ڊاٽريءَ ۾ پڳس!

سچ ته ”حاسد“ جي شاعري پڙهندي،
ائين لڳو ڇڻ سندس گليءَ ۾ پڳس.

پئي ڏٺئين موڏانهن، جو ڏٺئين پئي ڏانهن،
ڇڻ ته بارش مان ڌرتيءَ ۾ پڳس!!

ائين جو سامهون سڄڻ ڏسي، سچ پچ،
خودڪشي گس تان زندگيءَ ۾ پڳس.

”حاسد: خوبصورت غزل لکندڙ شاعر ارڃن حاسد“²

اکڙين ۾ سڀ جي ياد جي نيري ندي رکي آ!
سانڍيل ڪو درد دل ۾ ديوانگي رکي آ!

رولاڪ خيال پنهنجا، پنڌ پير ڪن جدا پيا
ڪنهن روح پنهنجي ۾ هيءَ آوارگي رکي آ!

محبت جو هر لمحو ڄڻ سانڍو آ ساهه ۾ مون
محبت جي هر لمحي ۾ ڄڻ زندگي رکي آ!

پئي سور سڀ سڻيان سرتيءَ جان ڄڻ ته پائڻيان
هيءَ منهنجي پر ۾ منهنجي جا ڏائري رکي آ!

هر مک تي پيڙا پڌري، هر اک پري پئي آ،
وک وک تي، احتجاج، رڙ، ناراضگي رکي آ!

محبت جو جام چلڪيو، مايا به ڄار اچليو،
ويو ڌن تي ڪو وڪامي، ڪنهن دل لڳي رکي آ!

بادل لڪايو اپ مان سارنگ نه ڳولجان تون.
تو لئه سنڀالي سانول هڪ سانوڻي رکي آ!

ٻوڙيان ته تون ئي تون آن ڪوليان اڪيون ته سامهون،
هڪ عڪس من ۾، سامهون بي آرسی رکي آ!

سانوڻ آيو سارون آيون.
ڪيڏيون ياد ميارون آيون.

پهرين سار اڪيلي آئي،
روڪيسين ته قطارون آيون.

الزامن ۾ ڄاڻي ڪاڻي،
آهن هيءُ اڏارون آيون !

دل پي ٽوڙن، هٿ پي جوڙن،
ڏاڍيون تن تي خارون آيون.

اندر منجهه اداسي ساڳي،
ڪهڙيون يار بهارون آيون.

دل ته سڄي هن کي ئي ارپي،
موتي تنهن جون ڦارون آيون.

اوهي واهي جنهنجو ڪونهي،
تنهن ئي فصل تي چهارون آيون !

جيئرن لاءِ جهڳو ڪونهي ڪو،
توڪي ياد مزارون آيون.

پاتالن ۾ جيت رهي چو؟
اوچائن تي هارون آيون.

هيءُ اڪڙيون ۽ مڻ اوجاڳا.
ڇا هي سهنديون! ڇڻ اوجاڳا.

سارا ڇو اوتيا ٿئي مون ۾،
تون به پرين ڪجهه ڪڻ اوجاڳا!

پيار اندر ۾ پوکي وينينءُ
هاڻ پئي تون لڻ اوجاڳا.

مون وٽ ساز، نه ڪو آواز ٿي،
ويه وئي پر، سڻ اوجاڳا.

جيڪو نينهن ڪري، سو ڄاڻي،
سهنجا ڪين سهڻ اوجاڳا.

لونءُ لونءُ ڇڻ ته لتاڙن ٿا پيا،
ذات اڪيلي ڏڻ اوجاڳا.

جيون ڇڻ ته ڪوئي درخت آ،
وڻ ويڙهيءَ جان ڇڻ اوجاڳا.

جاڳائي، ڪڻ ڪڻ ڊاٽو ٿئي،
هاڻ سمهان، مون اڻ اوجاڳا.

ڏکڻ کان ڌار ٿي ويڃي.
گهڙي پل ٻار ٿي ويڃي.

پرينءَ جي جيت، تنهن آڏو
سراپا هار ٿي ويڃي.

اُتان کان جڳ کي پسجي،
نگاهِ يار ٿي ويڃي.

ملي ڪا پيار جي بستي،
وڏي والار ٿي ويڃي.

لڳڻ الزام جا پٿر،
ها! گنهگار ٿي ويڃي.

ڇو هيئنن هاڪار هر پيري،
ڪڏهن انڪار ٿي ويڃي.

وڃائي ساري ئي هستي،
صنر جي سار ٿي ويڃي.

چئي دل ٿي، وري هن جي،
هنئين جو هار ٿي ويڃي.

ڪوئي اهڃاڻ پئي ڳوليان.
مان خود کي هاڻ پئي ڳوليان.

نه ڪنهن پي ڊوڙ ۾ شامل،
مان پنهنجو پاڻ پئي ڳوليان.

جيئن جيئن وجودن جان،
مان اهڙي ڄاڻ پئي ڳوليان.

در _ و _ ديوار جي اندر،
مان ڇا اڻڄاڻ پئي ڳوليان؟؟

جا مونکي ڀروسو بخشي،
مان سا، واکاڻ پئي ڳوليان.

وري چند چاهڻ تي دل ٿي چوي.
وري دل لڳائڻ تي دل ٿي چوي.

وڌو بار ساهن آ سر تي گهڻو،
جو مقتل پڇاڻ تي دل ٿي چوي.

پون ٿيون اڏارن تي جيئن بندشون،
تہ اپ سارو ماڻڻ تي دل ٿي چوي.

اوهان جي چڏيو ٿا تہ پل ڏيو ڇڏي،
اسان کي نياھڻ تي دل ٿي چوي.

جي ٿي پئي ٿو سڀ ڪجهہ اسان جو تہ پوءِ،
وري ڪجهہ وڃائڻ تي دل ٿي چوي.

ڪئي ڳالهيون دل جون هون دل ۾، سڀئي،
الله چو ٻڌائڻ تي دل ٿي چوي.

ڏکن ڏيل ڌاري وڌا ايترا،
جو گوندر کي گهاٽڻ تي دل ٿي چوي.

اڙي موت پيڇو نہ ڪر تون اڃان،
حياتي گذارڻ تي دل ٿي چوي!

پنين ڪا سار ڪوليندي.
رُني پئي وار ڪوليندي.

ڪڏهوڪي آس، دروازا
اسان لاءِ پيار ڪوليندي؟

پسن پوريون پرين، ڇا لاءِ
اکين کي يار ڪوليندي؟

چوي دل ٿي ته، اڄ پايان
تون ٻانهن هار ڪوليندي؟

زمين کان اپ ڏي هلجي،
سيئي اسرار ڪوليندي.

گهڻو انڪار تي بيهندي؟
آ پڪ اقرار ڪوليندي.

جي چئين مهڪار کي ماڻيان،
ته پهرين خار ڪوليندي؟

شهر جو شهر ٿئي باغي،
گهڻا تون دار ڪوليندي؟

زندگيءَ ۾ آ ڪمي رهجي وئي.
هر خوشيءَ ۾ آ ڪمي رهجي وئي.

عڪس اندر جو نه آ چٽجي سگهيو،
آرسيءَ ۾ آ ڪمي رهجي وئي.

ڪو سڙيل پٽ تي نه پروانو ڏسان،
روشنيءَ ۾ آ ڪمي رهجي وئي.

بي وفا ناهي، ڪٿي، سوچڻ ته ڏي،
دوستيءَ ۾ آ ڪمي رهجي وئي.

اڄ نه اڏري ٿي چڪوري چنڊ ڏي،
چاندنيءَ ۾ آ ڪمي رهجي وئي.

هن عقيدن جا کلي پيا راز، يا
بندگيءَ ۾ آ ڪمي رهجي وئي.

دل کي دل سان راه آ، شايد ڪٿي،
عاشقيءَ ۾ آ ڪمي رهجي وئي.

نه وچ روح پنهنجو ڀريو ئي ڪٿي آ!
اڃان سج مٿان آ لڙيو ئي ڪٿي آ!

چيئي سمنڊ جيڏو، اتي بس نه چئي،
اڃان قرب تو ڀي ڪٿيو ئي ڪٿي آ!

ڪٿي مات مڃي، وڏي ويڙهه وڙهي،
اڃان درد دل کان ڪٿيو ئي ڪٿي آ!

نه رڙهه رات جلدي، پرهه ترس ٿورو،
اڃان پيار دل تي ڪيو ئي ڪٿي آ!

هتان پيار پڃرون، هتان ذات ڏڌري،
اسان جان ڪو جڳ ۽ جهريو ئي ڪٿي آ!

پرڻءَ موڪلايو، هٿي آس ورندي،
رهيو دُرُ کليل ئي ڪڙيو ئي ڪٿي آ!

رات ساري جي اک ٽمي ٿيندي!
سحر ڪيڏي نه شبنمي ٿيندي!

سوچيو سيني اندر پٿر رکجي،
دل جي رکبي ته دل لڳي ٿيندي.

سٺ نئين ڪا نه ايئن لکي ٿيندي،
سور نئون ڏيو ته شاعري ٿيندي.

شخص هڪڙو چو پياس کي پوڳي،
اڃ سڀ لاءِ پتي پتي ٿيندي.

ڳولين ساگر جو ٻيو ڪنارو پيو،
تو ڪان منزل پو ڪيئن لڏي ٿيندي؟

نه ڪو اڪڙين جو عادتون مڻبيون،
نه ئي دل دادلي جهلي ٿيندي!!

پاڻ جي پيار کان ڀلي وڃبو،
پيڙ لونءِ لونءِ ۾ لازمي ٿيندي.

نيٽون نڪرڻ نير الائي ڇا جي لاءِ؟
من ۾ آھ اڪير الائي ڇا جي لاءِ؟

ھو ته سراپا من ۾ آ موجود رھيو،
ڏٺي ويو آ تصوير الائي ڇا جي لاءِ؟

پار پرين جي ڪوڙ ڪتوري ساڻ ڪري،
ھر ھر گھائي ھير الائي ڇا جي لاءِ؟

مرڪ کي ڄڻ ته ڏني ڪنھن آھ جلاوطني،
ڳل ڳل آھ ڳنڀير الائي ڇا جي لاءِ؟

جا پي دل ٿي پيار جو خواب ڏسڻ چاھي،
تنھن ۾ سؤ سؤ جھير الائي ڇا جي لاءِ؟

بس يادن جو سمنڊ بچيو آھي تنھن جي،
ھر ھر وچڙي وير الائي ڇا جي لاءِ؟

جاتي ڪاٿي پيار ڏکي ٿو.
من اندر ۾ آڙ ڏکي ٿو.

مند مينهوڳي ماڻي هر ڪو،
ڪڻ ڪڻ منجه ڪنڀار ڏکي ٿو.

ناريءَ من ڇو آئيني اڳيان،
ڏسندي چانديءَ تار ڏکي ٿو.

اڃان به هن پيارا ماڻهو هت،
موت تي جن جي دار ڏکي ٿو.

سڪڻا ماڻهو مرڪي گهارن،
پيارا سوچ ويچار ڏکي ٿو.

ريج جو راهي ڪونه ڏسي ڇڏ،
توهر ۾ تذڪار ڏکي ٿو.

اسان جي زندگاني جي ڪٿا رنگين ڪانهي ڪا!
اندر ويران رڻ وانگر ادا رنگين ڪانهي ڪا!

اسان جي سوچ جي دنيا ڀلي رنگين ڪيڏي پي،
مگر جا چو طرف دنيا اها رنگين ڪانهي ڪا.

اسان جو روح پي زخمي ۽ هي ڏس پير پي زخمي،
جو هٿ ۾ ا قلم زخمي ڪلا رنگين ڪانهي ڪا

خدا پي ڄڻ مصور ڪو ۽ دنيا ڪينوس وانگي،
اسان جي هٿ ترين تي پر دعا رنگين ڪانهي ڪا.

اوهان جي زندگيءَ ۾ سڀ چڱايون ڏوه ڪوڪونهي،
ڀلي بيشڪ هجي، پر پو به سا، رنگين ڪانهي ڪا.

جو آ آزاد ماڻهو رنگ موسم جا پسي پل پل
قفس ۾ گهاريندڙ لئه ڪا فضا رنگين ڪانهي ڪا.

عڪس، بک ۽ پریشانين، ظلم ۽ بي وفاين جا،
”پریت“ آهي غزل پر ڳالهه ڪا رنگين ڪانهي ڪا.

سڀ عروج و زوال ڏسنداسين
هجر، سارا وصال ڏسنداسين

پاڻ ساڙي سراپا خاڪ ڪري
عشق تنهن جا ڪمال ڏسنداسين!

پنهنجون اوچائيون به ڏسنداسين
موت تنهنجا به چال ڏسنداسين

نيٺ اظهار پيار جو ٿيندو،
ڏينهن، مهينا ۽ سال ڏسنداسين!

ڪنهن کي ايئن پي آ چاهبو! هن کان
پڇي ننڍڙو سوال ڏسنداسين

چئبو جيون کي الوداع، پويان
پيدا ڪهڙا ٿيا خال ڏسنداسين!

هيءَ حياتي آ وه، گهي تنهن کي
”پريت“ پنهنجا پو حال ڏسنداسين.

مزاج پي پڙهڻا هن، ڪتاب پي پڙهڻا هن
ساڀيان ملي نه جن کي، سي خواب پي پڙهڻا هن

هر دؤر ۾ اکين کان اوجھل رهيا هميشه
تاريخ مان ڦلھوري سي باب پي پڙهڻا هن

جيون اسان لاءِ رهندو آيو نشان سوالي
تنهن جا اسان کي ڳولي جواب پي پڙهڻا هن

هر لڙڪ ۾ وڏو ٿو ڪو داستان لڪل ٿئي
اک اک مان جي هي جاري سي آب پي پڙهڻا هن

جا رات جي راڻي آ تنهن کي به ڄاڻڻو آ،
شرميلي ٻوٽي تنهن جا حجاب پي پڙهڻا هن

جن لاءِ هميشه پونئرو آ بي قرار رهندو،
ويهي سي فرصتن ۾، گلاب پي پڙهڻا هن.

هيءَ جا حياتي تنهن جو هر پاسو ڄاڻڻو آ،
آ، سونهن پي پڙهڻي ۽ سراب پي پڙهڻا هن.

کلیو دل جو رکین ٿو در،
تہ ایندئي درد ئي اکثراً

ڏکڻ هنئي پاڙ نيٽن ۾
نہ ٿو موهي ڪوئي منظر

ٿياسين ايڏا پسماندا
ڏسئون ٿا خواب ۾ کنڊر!

قيامت روز ڪاٽن جي
انهن کي ڇا ڪندا محشر

اسان اهڙا ئي ماڻهو هون
اسان کان ڳوليو بهتر

رڳو پنڌ ٺاه پوڄا آ
هي رسندو ماڳ تي آخر

ڪريا سڀ لڙڪ دامن تي
”پریت“ ڪجهه ضبط ڪر اندر

قصا دل چريء جا ٻڌڻ ٿا گهرو!
اوهان پي ته ڇا ڇا ٻڌڻ ٿا گهرو!

ڊگهي ڏاڍي جيون ڪهاڻي پرين،
ٻڌايو ڪٿان کان ٻڌڻ ٿا گهرو؟

جتي ٻولي گوليءَ جي ٻڌجي، اتي
اوهان ڪير؟ نغما ٻڌڻ ٿا گهرو.

ڪنن مان ڪڍو دير ڪجهه آڱريون
اگر لوڪ واکا ٻڌڻ ٿا گهرو

سيئي سور پلجي، اچي پهچبو
اگر ڪجهه دلاسا ٻڌڻ ٿا گهرو.

ويا سارا چوري ٿي تاريخ مان،
اوهان جيڪي صفحا ٻڌڻ ٿا گهرو!

نينهن جي گر نظر ڪڍي ڇڏجي،
ماڻڪي ڄڻ پٿر، ڪڍي ڇڏجي.

رات جاڳي صفحن تي اوتيندي،
دل چوي سڀ زهر ڪڍي ڇڏجي.

تير تنهن جا ڪٽڻ جا ڪونهن ڪي،
سوچيون پنهنجو جگر ڪڍي ڇڏجي.

ديس وڻندو سو؟ جنهن جي نقشي مان،
پرڻ تنهنجو شهر ڪڍي ڇڏجي!

پيار ٽٽڪي، سان پي نه ڪلندو آ،
سو ته بهتر آ در ڪڍي ڇڏجي!

جتي نفرت جا رڻ ڦٽن اوڏانهن،
نينهن جي هڪ نهرڪڍي ڇڏجي.

پوري ڪيئن ٿئي ڪهاڻي سقراڻي،
زهر جو گر ذڪر ڪڍي ڇڏجي!!

سار جا ايندي جهوري ويندي!
سارا ڦٽ ڦلهوري ويندي!

هوءَ جا وير چڙهي آئي آ،
واريءَ جو گهر پوري ويندي.

لونءَ لونءَ منجهه لٽي چاندوڪي،
چاهه چرئي ڪي چوري ويندي.

ورنائِي سڏ ڪو ڪو ميهري،
مُندَ تہ سرڙو گهوري ويندي!

سوچ سوچ سنگهريل آ، پوءِ پي
منزل ڏي ڏک ڏوري ويندي!

رئندي گذري رات اسان جي!
درد لڏي آ ذات اسان جي!

جيون هون اونده سان اٽڪيا،
هاڻ ته ٿئي پريات اسان جي.

هر ڪنهن ڳالهه ڪئي پنهنجي ٿئي
ڪنهن نه ٻڌي ٿئي بات اسان جي

اهڙي پي هوندي اک ڪاڻي
جنهن ۾ هوندي تات اسان جي

هر پيري ايئن چو ٿيندو آ
جيت اوهاڻ جي مات اسان جي

”پريت“ نه هو پنهنجو ٿيو ڪو ئي،
ڪيئن ٿي پئي هيءَ ذات اسان جي

نيٺ ايندو، آس ۾ آهيون اسين
ڪنهن وڏي وشواس ۾ آهيون اسين

لوڇ، سُڌڪا، درد، پيڙا نيٺ ڇا،
عشق جي اڀياس ۾ آهيون اسين!

پيار جي احساس ايئن اوچو ڪيو،
ڄڻ اڏيا آڪاس ۾ آهيون اسين.

ڇا سندن من ۾ به موه آ ساڳيو،
انهي ٻڌتر قياس ۾ آهيون اسين.

نيٺ اوسيئڙا به ماڳ ماڻيندا،
بس انهي احساس ۾ آهيون اسين.

ايترو اوتيسين پوءِ پي ڄڻ اُڃيا،
”پریت“ ڪهڙيءَ پياس ۾ آهيون اسين.

ڏسيو ڪجهه، ڪٿي هي خوشيون ٿيون رهن؟
اسان کان ته هر دم رُنيون ٿيون رهن!

هوائن جا جن کي ملي ويا مزاج،
اهي قيد ۾ ڪجهه ڏکيون ٿيون رهن

اهي يادون گڏ گڏ رهن ٿيون ڪٿي،
اهي روح ۾ چڻ رچيون ٿيون رهن.

اهي خيال سان تاڪ ڪجهه پيڪڙيو،
انهن ۾ اسان جون اکيون ٿيون رهن.

گلابي گلن جا سنيها مليا،
ڪٿي هاڻي پونئريون رکيون ٿيون رهن!!

لڳي ساريون اگنيون اجهامي ويون،
اسان جي ئي دل ۾ ڏکيون ٿيون رهن.

رات آ روشني کي گذرڻ ڏي!
پنهنجي ڀر مان خوشي کي گذرڻ ڏي.

پيار جو پئجي سڀ ڀتو ويندو،
جوش ديوانگيءَ کي گذرڻ ڏي!

رڳو هڏ ماس چڻ بچيو آهين
ڀاڻ مان زندگيءَ کي گذرڻ ڏي

مهڪ آئيندي ساڻ ساڄن جي،
هير مان تون دريءَ کي گذرڻ ڏي.

سونهن تان پاڻهي هٿ ڪڍي ويندا،
ترس هن سانوريءَ کي گذرڻ ڏي!

تي سگهي ٿو پڄي هو دل تائين،
اکين مان اجنبيءَ کي گذرڻ ڏي.

سرمئي شام تون به ماڻيندي،
بن رڳو ڌرتيءَ کي گذرڻ ڏي!

جي اڪڙيون ٿينديون ٿاڪ پرين!
ڪي رهندا اٿ رولاڪ پرين!

تو گهر جي در جي ڳالهه ڪئي
مون دل جا ڪوليا ٿاڪ پرين!

هڪ پيار جي دل ۾ چڻنگ ڏکي
ٻيو چنڊ ڪري دل ڇاڪ پرين!

ڇا سُرڪي تن سيراڻ ڪري؟
جي عرصن جا هيراڪ پرين!

ٿا پهرڻ هي جذبا چاهن
ڪا پيار سنڌي پوشاڪ پرين!

ها ڪو ته اچي مومل کي ماڻي،
ڪو ته ڪڪوري ڪاڪ پرين!

گهٽ دل تان هي بار ڪيئن ٿئي؟
درد ۾ اختصار ڪيئن ٿئي؟

عاشقين جا هي امتحان وڏا
آ وڏو انتظار، ڪيئن ٿئي؟

هو ٿڙيو پل لاءِ خود سنڀالي ويو
گهٽ آسان جو خمار ڪيئن ٿئي؟

نانءُ پهتو جو هر زبان تي هو،
سو، رهي برقرار، ڪيئن ٿئي؟

اوتي خيالن ۾ ڪوڙ خوشبو آ
پر سُڃي رت بهار ڪيئن ٿئي؟

سچ کي ڪُفر چئي ويو آهي
ڏيندو ڪافر قرار، ڪيئن ٿئي؟

هي جو ”هڪ“ اٽڪي پيو انيائن سان
سوچو هڪ مان هزار ڪيئن ٿئي؟

ايئن ڌرتي کان هو ڌڪاڻو هو
کيس ڪو گهر نه نڪاڻو هو

کير آهين؟ ۽ پيو وڃين ڪيڏانهن
ڪيڏو وڪ وڪ تي ٿيو پڇاڻو هو

سمجھ مطلب جي تون ته تلخيءَ کي
ميجون لهجو ته عارفاڻو هو

حلقه احباب ڪو وڏو ڪونهي
دوست هڪڙو هو پر پراڻو هو

ڪيڏو بي چين پو به ڏسجي پيو
هو جو سجدن ۾ ٿي پيو ساڻو هو!

چار ڦهليا وري هي دوڪن جا
اوچو اڇ ڪو وري اڏاڻو هو

نيٺ هن اک کڻي ڏٺو موڏانهن
مون لاءِ سچ پچ ته آجياڻو هو!

عاشقي جا ماڻ ۽ ماڻا پڇين ٿو؟
قربتن جا ڪنهن ڪيا ڪاتا پڇين ٿو؟

هيءَ حياتي ۾ تہ چربيلي هلئون پيا!
پير ڇالا، نيٺ ڇو آلا پڇين ٿو؟

ڪيترو بيزار ٿي آخر پوان ٿي،
هڪ تہ مون کان سوال تون ڏاڍا پڇين ٿو!

ڇو ڀلا پئي پاڻ اوڀرو پائين،
تون بہ مون کان، منهنجا ئي پاڇا پڇين ٿو!

خيال جي دنيا جو تون ڪٿي ماڻهو،
ڪيئن جڙن ٿا خيال ۾ خاڪا پڇين ٿو!

مان سٽي ماڻهو جو، ڪنهن ڪٿي ڄاتو
منهنجا ڪهڙا ننڊ سان ناتا پڇين ٿو؟

هينئنءَ جو خاموشين سان گفتگو آهي،
راز ڪهڙا ها نوان ڄاتا، پڇين ٿو؟

سرد راتين ۾ وڇوڙو موت جهڙو،
وله ۾ پئي ڪيئن مٽيا پاسا پڇين ٿو؟

نانءُ جو پي ڏيوس جيءُ جهوري وڃي ٿي،
دل لڳي جا ڇو هڙي نالا پڇين ٿو؟

گهڙي گهڙي هڪ گهاءُ، او سانول!
سڪ ڀرپوءِ پي ساءُ او سانول!

جوڀن تي سانوڻ جي رُت آ
هاڻ ڪٿي تون آءُ او سانول!

پيار کي راند پئي سمجهو تو،
دل اچلي مون داءُ او سانول!

سايائون گهرجن، ٿئي ڪيسين
سپنن سان سرچاءُ او سانول!

هٿ سان جا نه چُهي سگهجي تنهن
سڪ ۾ ڪهڙو چاءُ او سانول!

اڪين جون لليون ڪوئي ته سمجهي؟
اهي رُڊاليون ڪوئي ته سمجهي؟

قُٽي نه ڦيريل ڇڳون هي اُجهيل
اڪيون هي آليون ڪوئي ته سمجهي

سُهي ته پيئي، مگر اڪيلي،
اهي به ڳالهيون ڪوئي ته سمجهي

ڏسيو پيار کان، اسان ڀلا ڪيئن
جدا ٿي جاليون، ڪوئي ته سمجهي

اسان نه سمجهون اوهان جون ڳالهيون،
نيون نراليون، ڪوئي ته سمجهي؟!

”پریت“ درد کان دليون هي سڀ جون،
آهن نه پالهيون، ڪوئي ته سمجهي

جتي پير تي هيءَ ڌري چوڪري!
تي ڳالهين جي وچ ۾ ڳري چوڪري!

ننگيون سڀ نگاهون مٿس ٿيون پون،
مگر مڱ مٿن تي ڌري چوڪري!

آ غربت گذارو نه مانيءَ ڳيو،
مگر پوءِ به به به پري چوڪري.

هي الزام ايڏا ۽ ننڍڙي وهي،
ڪري پي ته ڇا هيءَ ڪري چوڪري؟

ٿئي سمجهو سڀن خود کي ويجهوسندءِ،
مگر هوءِ آ سڀ کان پري چوڪري.

هي شيشا، هي موتي ۽ گج ۾ اڃان،
ڪي احساس جذبا پري چوڪري!

ٿئي مرڪي ۽ ڪنهن پل تي سڌڪڻ لڳي،
لڪي پيار ڪنهن سان ڪري چوڪري!

اسان ته پيار وارا پئي ناتا چٽا ڪيا!
چرڪي پياسين هن جو ارادا چٽا ڪيا!

ڇا لئه آ ڏيه ڏمريو ڪارڻ ٻڌائجو،
اسان ته ڪجهه احساس ۽ جذبا چٽا ڪيا.

چهرا ئي ويا ها لتجي، ڪنهن کي نه پيو پتو،
عرصن کان پئي اوهان ته آئينا چٽا ڪيا.

منجهيا مسيحا ۽ سڀئي دارون کڻي ويا.
اسان جو سور پنهنجا سراپا چٽا ڪيا.

دنيا سموري پهچ ۾ پنهنجي مگر خدا،
ڪنهن راز ڏانهن ويندڙ ڪٿي رستا چٽا ڪيا؟

هاڻ ئي هلي ڳالهيون ويون چوڏس، اڃان اسان،
ڪاٿي سمورا پيار جا پاسا چٽا ڪيا.

ڳاله ڳجهه جي آ ڪو سُٺي نه وڃي!
ڪوئي اعتبار ايئن ڪٿي نه وڃي!

رڙهڻ سان ئي ڪا راهه سجهندي آ،
وقت پل پل تي ايئن ڇڻي نه وڃي!

رهو ڪجهه دور دور ڊپ ٿو ٿئي،
ڪوئي ڪنهن کي ڪٿي وڻي نه وڃي!

معاملا دل جا پي پيا سلجهايو،
ڳالهه اڳتي مگر گهڻي نه وڃي!

هوءَ جا چاهت ۾ وڻي آ ڪاري ٿي،
ٻڌو! مٿن ۾ سا ڳڻي نه وڃي!

ڪنڌ هڪ پيو جهڪيل ڪڇي ويو آ،
خيال رکجو، ڪوئي لڻي نه وڃي!

سارا ڏسن ٿيون منظر پوءِ پي رهن اجاريون!
پتو نه پئي ٿو اڪڙيون ڪهڙيون اسان به ڌاريون؟

اچن نه سمجھ ۾ ٿا دستور دل سدا هي،
ڪوئي اسان کي ساري ڪنهن کي اسان ٿا ساريون.

هر ڪوئي خيال سهڻو ٿو اوڀرو لڳي هت،
اڪڙيون ڪيون ڇا ڪاريون وارن کي ڇا سنواريون!

تاريڪيون نه رستا هن ديس جا پڇائن،
احساس ۽ ڪي جذبا ٻارڻ ڪري پيا ٻاريون.

جيون ۽ جڻائي جاتي ايمان ٿئي بنهن جو،
پٿرائجون اتي يا، خود ميڻ جيان پيا ڳاريون.

دنيا سبق سمورا ڪيئن پيار جا پڙهي وئي،
اسان اڃان نه پيا ٿا پهريون اکر اجاريون!

ها! ڪي پيارا، عجب ڪرا ماڻهو!
ڪي ها! سهڻا ڪي سانورا ماڻهو!

ڪي ته هڪجهڙا بنهه ساڳيا ئي
۽ ڪي سڀ کان لڳا جدا ماڻهو

رنگ نسلن ۽ ذات جا ويڇا
پيا ٿا پوڳن سڄي سزا ماڻهو

نيٺ ڏسجو ته ماڳ ماڻهندا
جيئن ئي گڏجي سڀئي پيا ماڻهو

نيٺ ڏمريو چو، ”هو“ گهرن ٿا جي
اجهو ڪپڙو ۽ ڪجهه ڳيا ماڻهو

جي ٿا گڏجن ته هيءُ وڏي طاقت،
باقي تنها لڳن جدا ماڻهو.

تون عبادت جا ڳول محور پل،
منهنجو ايمان ۽ خدا ماڻهو.

ڇا به ٿي پئي تون بهر صورت لک!
وقت جي آهر آ ضرورت لک!

سونهن کي ڪڍ ۽ ڪجهه ستارا ڪڍ،
۽ پوءِ تخليق خوبصورت لک!

پين، کاغذ ۽ هي ڏکيو رستو،
ڪونه ملندڙي ڪاڻي سهولت لک!

پوئي دل داڻا پيار تسبيح ۾
۽ پوءِ اڇلائي سڀ ڪدورت لک!

جي به انياءَ سان ٿا اٽڪن پيا
تون به اچ تن ۾ ڪر شموليت لک!

ڏات جي ڏيهه کي تون ڏئي وڃ ڪجهه،
جي نه آ ڪاڻي پي قبوليت، لک.

سونهن جون سڀ صدائون ساڻ رهيون
۽ سڄڻ جون آڌائون ساڻ رهيون

تنهنجي پهلوءَ ۾، پو به پئي پڙڪيس
چاهتن سان چٽائون ساڻ رهيون

گهٽو، گوليون ۽ گهاٽا دار ڪٿي
سج چوندي سزائون ساڻ رهيون

پڪيشن، ڪاٿي ڪڏهن ۽ ڇو ڇا ئي
پيار توهان پڇائون ساڻ رهيون

ماڻ نيسي هان جڏهن ٿئي يئي هان
عشق تو سان اٿائون ساڻ رهيون

پيار جو رهگذار هر ۽ تون هئين
جي به جزيون دڪٽائون ساڻ رهيون

مان تصور ڪر ٿو اڳيان پهتس
مون سان هير انهيءَ سان رهيون

چنڊ هو مڪمل ستاره ٿي ٿي
تون جو گد، تنهنڪري مان ساڻ رهيون

هن اڃا مس آچيو آغوش هو!
مون ڇو ان کان اڳ وڃايو هوش هو!؟

عاشقيءَ جا ڳهر ها، سڀ جي مٿان
ڪنهن سنڀاليو هوش، ڪو مدهوش هو

دل لڳيءَ اڪڙين منجهان ڳالهيون ڪيون
پئي لڪائين ڳالهه، خود خاموش هو.

زندگي جون سڀ سچايون ٿيون ننگيون،
هن خوشين جو جيئن هٽايو پوش هو.

ڇا مليو ۽ ڇا رُليو سو ڇاچجي،
ايترو ڪاٽي اسانڪي هوش هو.

پيٽ ۾ پنهنجو ئي مُڪ ويس وسري،
ائين جو ڪهڙو تنهن ۾ دوش هو.

پاپ دنيا ۾ نه ڪو پريشان هو،
نيرَ ڳاڙيندو رهيو نردوش هو.

چند چاهيون پيا!
من لپايون پيا!

سج تئي هي پرين،
توڪي چاهيون پيا

پٿرن جو شهر،
دل لڳايون پيا!

درد دوکا سهي
مسڪرايون پيا

هيءَ گهڙي پي پڳي،
موڪلايون پيا.

پوءِ ويو پيلجي،
پونءِ پانئون پيا

هانءُ پر جي پيو
گيت ڳايون پيا

حال ڪهڙي ۾ آ وطن کان پڇو؟
ديس چاهي جلا وطن کان پڇو؟

اڄ ته سنڌو ندي به آ پياسي،
درد تنهنجو ته ساحلن کان پڇو؟

هانءُ هاري وهن ڪي ٻيا هوندا،
هيءُ اسان جي ها، حوصلن کان پڇو!

منهن جي ڌرتي صدين کان آ منهن جي،
پل ته تاريخ جي صفحن کان پڇو؟

نينهن اکرين مان سڀ نمايان آ،
چوڻا سڀ ڪجهه اوهان چين کان پڇو؟

ڪوڙ جو هي قلم نه آ قائل،
ٿيون ڏسين اگريون. هتن کان پڇو؟

پيرَ تَن تي سفر ۾ ڪنهن جا ها؟
پل ته دل جي اچي دڳن کان پڇو؟!

هليو ڪو، نه ڪنهن سان رلي دوستو،
آ ويو واءِ اهڙو گهلي دوستو.

اڪين سچ سارو ٿي اظهاريو،
زبان سان ويو سڀ ڪجهه الي دوستو.

جڏهن ڪو نه غمخوار ڀر ۾ ڏٺو،
اسان پي ڏنوسين ڪلي دوستو.

ڏسو ڇانو ڪاٿي نه، اچجو اُتي،
اسان جي اڪين ۾ هلي دوستو.

ڏجو در تي دستڪ اُتي ٿورڙي،
جي پئي پنهن جي وچ ۾، گلي دوستو.

اڃان مس ڪٿي نيٺ مون ڏانهن ڏٺئين،
آ وئي ساري دنيا جلي دوستو.

ڪري ڇڏجي يا سوچجي، پر اڳي،
ويو پيار پنهنجو هلي دوستو.

چڙيا ساز تهڪن جا محفل ۾ ها،
ڏٺي اک نه ڪنهن، جا چلي دوستو!

ڳاءَ اڃان ڪجهه ڳاءَ پرين!
وياڪل من پرياءَ پرين!

پيار انگن مان ڇا ڄاڻي،
ليڪو آ ڇا لاءِ پرين؟

دل وسندين ۾ جاءِ ڪپي،
رڻ ۾ ڪين رُلاءِ پرين.

مون ۾ ڪجهه منهنجو ڪونهي
سڀ ڪجهه آ تو لاءِ پرين!

مون سان ربط رهي تنهنجو،
ڪين گهرين جي، گهاءَ پرين!

ڪين ڪڏهن سوچيو هوندو
جيءُ ۾ ملندي جاءِ پرين!

”چاهيان تو بي حد توکي“
بيهر چئو ورجاءِ پرين!

پئي سليئين هر بات اسان سان!
سرتا! تون جيئين ذات اسان سان!

نينهن ڪئين ۾ پاند پُسي ويو،
بادل جان هو رات اسان سان.

ڪهڙو سانگ رچيو، رهجي وئي،
گوڙهن جي برسات اسان سان.

سڀ ڪجهه ساڻ ڪڍي ويو، پويان،
رهجي وئي آ تات اسان سان.

ڪر پنهنجي پاسي سارو جڳ،
عشق جي هڪڙي ذات اسان سان!

پانئيم ڪو نه پرين پاسي ۾
ڪهڙي ٿي پريات اسان سان؟

مان يادن ۾ قيد ڪنديس ساءِ،
ره تون هڪڙي رات اسان سان!

ڪرين پيار ڪيڏي آن گهايل چري!
پُڙائي ڇڏيا ٿئي روئي گل چري!

اٿئي هي رواجن جي ڌرتي سڪي
ڪا، ٿي پئي نه توکان وڏي پل چري!

ملائي نمبر تو ڪٿي ڇو ڇڏيو
ڪٿي آ سٽل، هيءُ آ جاگيل چري!

ڪڏهن ڪوئي وڻجارو موٽي به تو،
سيئي ديب ڇو ٿئي اجهاميل چري؟

وري کيس ساڳين گسن تان سڏين،
اٿئي واٽ هر ڪا پُڇايل چري.

سڄو جڳ نه جاڳي پوي شور تي
تون وڃ چوڙي پيرن مان پايڻ چري!

گليون عشق واريون اجل ڏانهن وڃن،
گليون ڪنهن جون ٿئي هيءُ ٻڌايل چري!

چاهتون ۽ ڇنڊ گهائڻ!
درد پيا ويتر وڌائڻ!

مان رهان گوشه نشين ٿي،
خواب ٿا مونکي رُلائڻ.

عاشقي جو عرق اوتيو
آ، ڪيو آجو فنائڻ.

روح جا سڀ رنگ ڊاٽا،
درد جي برسي گهائڻ.

ساهه سڄڻن ۾ اسان جو،
ڪنهن کي پيا هو روز گهائڻ.

پيار ڪيڏو ڏوه آهي،
مونکي سمجهايو سزائڻ.

مان مٽي جي مٺ، مونکي
عشق پهچايو ڇلائڻ!

اُماس پئي پائنجي!
ڪو ڊيپ نئون ڄاڻجي!

تنها سفر ڏکيو گهڻو
وک وڪ سان پئي ملائجي

پئي درد آ ڏکي ڪيو
اڄ درد کي ڏکائجي!

جو ذات پات کي ڏسي،
تنهنڪي نه پنهنجو پائنجي

پئي موت رقص ۾ ڏسان،
۽ زندگي پئي گهائجي.

ورهن جا واسطا هئا.
پلجي به ڪيئن پلائي جي

لوڪ ليڪي مان اڪيلي ٿي وئي هان!
مان ته سوچن جي سهيلي ٿي وئي هان!

بار هيڏو سارو پيا تنها کڻن جي،
آءُ تن جي ٻانهن ٻيلي ٿي وئي هان.

هر منو لهجو ٻڌي ڀلجي پوان ٿي،
ڪير سمجھائي ڳهيلي ٿي وئي هان!

تون ته پنهنجو آن چريا! من ۾ لهي پءُ،
مان پراون لءُ پهيلي ٿي وئي هان.

آجيان ڪهڙي؟ ميارون ڇا ڏيان مان؟
مان ئي هر پيري اويلي ٿي وئي هان!

آ ڊگهيري ٻانهن بيٺل ڇڻ ته خالي
هن حياتيءَ جي هٽيلي ٿي وئي هان!

جيءُ پنهنجو جهريل سراپا آ،
سور پوءِ پي لکيل سراپا آ.

ڪيئن آخر جدا ڪندين هن کي،
هو ته مون ۾ مليل سراپا آ.

ڪونه پئڪيو عقل ڪٿي هوندو،
ها مگر دل ڀليل سراپا آ.

ڇو هو بد دل آ ايترو ٿي پيو،
در ته پنهنجو کليل سراپا آ.

پيار ڪعبي جان ڄڻ هيو سامهون،
اهل دل جو جُهڪيل سراپا آ.

آئينن جا دڪان رستن تي،
عڪس هر ڪو چٽيل سراپا آ.

پيار احساس آ پشم جهڙو،
منهنجو سچ پچ ڇهيل سراپا آ.

روز جهیڙي اڃان جهڪي ڪانهي!
نيٺ انسان آ گڏي ڪانهي!

وار هن تي ڪي گهٽ ٿيا ناهن،
هوءَ ڊهي وئي آ پر ڏني ڪانهي!

دوڪا ويساهه گهاتيون ڏسندي،
دل پڄي پئي آ دل لڳي ڪانهي!

آهي هر امتحان مان گذري وئي،
آ لٽي لحد ۾، لڏي ڪانهي!

پيار جي راهه تي جو نڪري پئي،
پوءِ گهٽي هن وري مٽي ڪانهي.

وقت نامهربان رهيو هن تي،
جيڏي ڏسجي ٿي، هوءَ وڌي ڪانهي.

خوشين مالها مان، هُن خوشي هڪ هڪ،
آ چهي بس ڏني ڇڳي ڪانهي!

ڪو نه تو سان ٺاه ٿيندو!
۽ نه ڪو ويساه ٿيندو!

ساه وارو ڪوئي ماڻهو،
گل، پرزو ٺاه ٿيندو!

ساڻ سوچي هل مون سان،
عشق آ آڙاه ٿيندو!

بُک ۾ جو پاه، تنهن جو
چنڊ سان ڇا چاه ٿيندو؟!

آس جذبا ۽ خوشيءَ تي
ڪونه هاڻي ڳاه ٿيندو

پونءِ کي والارين پيا
ڪيئن اندر ساه ٿيندو؟

ناو لهندي نينهن جي جي،
موج ۾ درياه ٿيندو!

خاک ٿيندين واٽ تي، آ
عشق بي پرواه ٿيندو

آ فنا ٿيندو اهو جو،
سچ کان گمراه ٿيندو

هيءَ جا گذاريون ٿا، سا زندگي نه ٿي لڳي.
هلئون ته پيرن هيٺان ڪا ڌرتي نه ٿي لڳي.

هر ڪوئي آ سفر ۾ پر منزل نه ٿي لڳي.
ڇا لاءِ جو ڪوشش ڪا باهمي نه ٿي لڳي.

بُڪ، درد جا احساس ڪئي ان ۾ پيا ٻڙڪن،
ڏاڍو اُپامي جا ڪئي، سڪڻي نه ٿي لڳي!

هٿ، هٿ ۾ مگر دل جا ها رستا جدا جدا
ڪو ٻيو ئي نانءُ ڏيوس، دل لڳي نه ٿي لڳي!

جڏهن کان دوستن به آ تنها ڇڏي ڏنو،
تڏهن کان تنهائي به اوڀري نه ٿي لڳي!

ڪا سوچ، لوچ ۽ ڪوئي احساس هو لکيو
پل چئو اوهان مونکي ته شاعري نه ٿي لڳي!

نه ياد ٿو ڪري ڪوئي اک پي نه ٿي ڦري
سڪ پنهنجي ڪنهن کي اڄ ڇو ايتري نه ٿي لڳي؟

پنهنجو ٿي ڌار آهي
ڪيڏو عيار آهي

ڌرتي ويڻ هليو آ
ٿي پيو غدار آهي

هر باضمير لڄيو
ٿوڙيو حصار آهي!

پيا ديس واسي جاڳي
ٿيو شرمسار آهي

ٿاندا اڪيون ٻرن ٿيون
من بي قرار آهي

چو سنڌ چوندي هن جو
اتڪيو اچار آهي

پنهنجو پي ”پريت“ نعرو
ڌرتي يا دار آهي!

رڪن سڀ آگهيون اڪڙيون!
چون ٿا ڇا ڪنديون اڪڙيون!

پلي هٿ پير تون ڪڙجان
ڪڏهن تو کان ڪڙيون اڪڙيون؟

بي الڪيون ٻوڙجن پل ۾
سي هونديون ها ٻيون اڪڙيون!

بچي هر دامن مان نڪرن،
ڪڏهن خود ڦاسنديون اڪڙيون!

نظر جن جي رهي نيچي
اتي ڇو ٻانهڙيون اڪڙيون

نه سوليون سمجه ۾ ايندي،
اٿي ڏاڍيون ڏکيون اڪڙيون!

ڪڏهن شرمائجي جهڪنديون،
ڪڏهن هي، ها! ڪنديون اڪڙيون!

پير اونداهين ڌريو من ۾!
عشق فانوس ٿي پريو من ۾!

ڪو نه آ رابطو پرين ممڪن،
ياد ٿورو گهڻو ڪريو من ۾!

سازِ دردن جا سڀ چڙي پيا ها
چنگ چاهت جو جيئن چريو من ۾

جو ڏٺئين غير سان پرين پنهنجو،
ويل تنهن ڪيترو جهريو من ۾!

لڙڪ دامن سڄو پُٺائي ويا،
ڇا ته هو ميڻ جيان ڳريو من ۾!

جنهن کي چوندو هو، تو سان نفرت آ،
تنهن کي قدرت کان هن گهريو من ۾.

هاڻ اظهار سڀ ڪيو، پئي هو،
”پریت“ سالن کان سنڀريو من ۾!

ويساه گهاتي!
سڄي حياتي!

لُچيا اندر ۾،
وجهون جهاتي.

بُکن ۾ ٿي ويو،
هُو آپ گهاتي

ها ساه سوڙها.
ڇڳي پئي چاتي

ڪو مال ميڙي،
نِجو ۽ ذاتي.

قُتي ڪيل ڪنهن،
حيات پاتي.

جيئرن جي دنيا،
لڳي مماتي.

هي درد هاڻي،
گهرن جو پاتي.

سراپا خاڪ ٿيڻو آ
مگر بي باڪ ٿيڻو آ

رفوگر اڳ پيا ڳوليون
هي دامن چاڪ ٿيڻو آ

رُلائن عشق جون تانگهون
ڪٿي ڪو ٿاڪ ٿيڻو آ؟

پڻ جي رت سان ڌوپي
پنڌن کي پاڪ ٿيڻو آ

پرين هينئن پيار جي ڏيندين،
هينئون هيراڪ ٿيڻو آ!

سيئي گوندر گذرگاهون
مگر رولاڪ ٿيڻو آ

هتي بک درد تنهائيءَ،
سندو ادراڪ ٿيڻو آ.

سوچ، نه جهٽ ۾ هار حياتي!
ڏي هٽ، هٽ ۾ گهار حياتي!

نينهن نگر، گڏ پاڻ پرين جي،
تي ويندي هيءُ پار حياتي!

اڇ اڇ مون ۾ پيار وسي پئ
اندر اگنيون، نار حياتي!

ڇو پيو ايئن اوندھ ڪي لوئين
پاڻ ڪوي آن ٻار حياتي!

جيءُ جهوريندئي، هاڻ نه پوئين
هر هر ويٺو سار حياتي

هڪڙو تون نه، ڪندي آسپ سان
ساڳي ئي هيءُ ڪار حياتي!

موت هيار نه، آ ماريندو،
تون ته مونکي مار حياتي!

چوپاسي روشني ڪجي دل کي جلائجي
هيءُ سوچ پنهنجي ٻارجي خود کي پلائجي

هڪ آس هئي جا خود ئي اسان وٽ ٽڪي پئي،
زوريءَ پلا ڪنهن ڪنهن کي پاڻ وٽ، ٽڪائجي.

دل جون هي حالتون پلا ڪهڙيون ٻڌائجن،
تاکو تسي تو پئي وري نئون تو لڳائجي!

ڳالهين ۾، ڪيتريون نه هو ڳالهيون پڇي ويو
باقي بچيو ئي ڇا هي جو هن کان لڪائجي

جذبن کي پنهنجي ڳاهجي، ۽ پاڻ پيڙجي
ايئن درد ڪائنات جو ڪاٿو لڳائجي

ڪو درد هو دلين ۾، ۽ ڪو انتظار هو
ٻيو ڪجهه پي ڪونه پاڻ وٽ، جنهنڪي سنڀالجي.

هر ڪم ٿا دل لڳائي ڪرڻ لاءِ چون هتي،
هڪ دل ٻڌاءِ ”پريت“ سا ڪٿ ڪٿ لڳائجي؟

پيڙ ۾ حصيدار ٿي نه سگهيو!
هو، هو عاشق، عيار ٿي نه سگهيو

عمر اڪڙين جي آڏو گذري وئي،
وقت تي پر ڪو وار ٿي نه سگهيو

مطمئن هو، يا هو نه هو زنده
عمر پر بي قرار ٿي نه سگهيو!

نيٺ آخر ۾ هن به للڪاريو،
زير هو بار بار ٿي نه سگهيو

ڪريون ڌرتي جو سودو، تاريخي،
ڪو پنو داغدار ٿي نه سگهيو

پنڌ، پل کان صدين تي پهتو، پر
ماڳ سان همڪنار ٿي نه سگهيو

خيال، ڏاڍا حسين بڻاياسين
پوءِ به پن چڻ بهار ٿي نه سگهيو

هانءُ ساڳيو ڀريل، لکيو ڪيڏو
لهي ڪجهه دل جو بار، ٿي نه سگهيو!

ڇا ڇا نه شخص ۾ آ!
ڪاٽي سو عڪس ۾ آ!؟

تبريز جي آ صحبت،
رومي به رقص ۾ آ!

هر سونهن اک کان اوجھل
الجهي پيو نقص ۾ آ!

محبت کي ماڻجي ڇا
ملندي جا ترس ۾ آ!

ڪونهي سڪون ٻئي ۾
جو دل جي درس ۾ آ!

”ڪجهه ڪونه“ کي ڇا ڄاڻي
ڏريئون جو سرس ۾ آ!

مرڪ، سُڪُ، ساعتون ڪسي ورتيون
عشق سڀ راحتون ڪسي ورتيون

ڪيئن نه ڌرتي کي اڃ ورهائن پيا
سياستن، وحدتون ڪسي ورتيون

هاڻ هر رُت رڙهڻ وڙهڻ جي آ
حالتن پيون رُتون ڪسي ورتيون

هن جي ويساه گهاتين مورڳو،
ووت جون حُرمتون ڪسي ورتيون

جنهن ڪسيون وحدتون وطن جون ٿئي
تنهن کان سنڌ محبتون ڪسي ورتيون

تو ڪسي هيءُ آهي ڪراچي يا
جُوءَ کان جنتون ڪسي ورتيون

موه ٿي موه مٽيءَ جو دامن ۾
نينهن پيون رغبتون ڪسي ورتيون

❖⁴

(ٻئي نظام SPLGO جي ٻل اچڻ تي لکيل)

او! چاندوڪي تڙپائين ٿي!
سار جيان تون پي گهائين ٿي.

سودائڻ سرتي آهين ڪا،
پيار ڪري پو پڄتائين ٿي.

ڪو به نه گهاون ڪي گهوريندي،
دامنِ دل ڪي سرڪائين ٿي.

سڏڪا ساز بڻائينديس مان،
جي تنهائي تون ڳائين ٿي.

دل ۾ درد اکين ۾ اُڪا،
وات وصل جي واجهائين ٿي.

ساه سڄو، ويساه ٽٽل آ،
گهڙيءَ گهڙيءَ جو گهٻرائين ٿي.

هي جو رڳ رڳ روڳ رليو ٿئي
ڪنهن ڪي او پوري پائين ٿي؟

ڪڏهن تون شام ۾ ملجان!
جهُڪيل ڪنهن لام ۾ ملجان!

سڄي سنسار جي ڳجهه ۾،
۽ هر ڪنهن مام ۾ ملجان.

تون بڻجي خواب ڪو سهڻو،
اڪين، آرام ۾ ملجان.

عدم جي ويڙهه هستيءَ سان،
انهي سنگهرام ۾ ملجان.

سڀئي سر تي کڻي ويندس،
تون هر الزام ۾ ملجان!

ٻنيون ٿي وينديون مدهوشيون
ڪنئيل هر جار ۾ ملجان

هُجِين خوشحال يا فقيريء ۾!
مون کي رکجان تون يادگيريء ۾!

کين آزاد ڪر اڃان مونکي
ڏي رهڻ عشق جي اسيريء ۾

وقت ئي ڪو نه هو خوشيون ڳوليون
عمر سورن جي وٺي سفيريء ۾

آرسي چڻ ضمير هو ڪنهن جو،
ڪنهن ڪٿي حد هئي بي ضميريء ۾.

هو جو جوڀن ۾ هو هٿين خالي،
پر هو خيالن جي هو اميريء ۾.

هُن ڪٿي پت، ڪيو الڳ گهر هو
ويجي محبت وٺي ڪنهن جي، ويريء ۾

تنهن جي پڄاڻان من کي پل پي قرار ڪونهي
ساري زمين سامهون، دل جو ديار ڪونهي

برسيو گهڻو ئي بادل، انڊلٽ پي ٿي عيان آ
پر ڇو لٿو اندر تان، پيارا غبار ڪونهي

هيءَ عاشقيءَ اجل جان ماڻهوءَ اندر مان گذري
ڪو ڪو انهيءَ سفر ۾، ڏس ڪا قطار ڪونهي!

موتيا، چنبيلي، پويل، ڪهنيا گلاب ڪن ۾
پنهنجي ڇو آجيان لءِ، ٻانهن جو هار ڪونهي؟

ڪئي قربتن قسر ها، پوءِ هجر جا هميشه
ائين ميت سڀ مڃايو، مُنڌ تي ميار ڪونهي!

سڪ سمنڊ ڪنهن اندر ۾، آتو آ ”پريت“ تو لءِ
دل کي نه لاهجان گهٽ، تو لءِ به پيار ڪونهي!

نينهن لائي ته ڏس!
خود پلائي ته ڏس!

چند چهره ٽڪي،
اک ملائي ته ڏس!

عشق آڙاه تي،
من جلائي ته ڏس!

مان اچي پهچندس،
تون سڏائي ته ڏس!

ساه سر ڏئي ڇڏيان
آزمائي ته ڏس!

خود برابر رکي،
مونکي پانئين ته ڏس!

ماڻ هي پي جهان
دل لڳائي ته ڏس!

رقص ڪن عاشقيون
چير پائي ته ڏس!

سفر ۾ خواب هي سارا!
نه ڏي ايئن موت لامارا!

بهارون سڀ ملي موٽيون،
نه آئين تون ئي ويسارا!

سموريون، ڌرتيون ڪاٽيون،
تون هٿ ۾ هٿ ته ڏي پيارا!

ڪنڀيل هر وڪ وئي ڪنڀجي،
ڪٿا ڪٿ نينهن جا نعرا.

اڳيان سچ، ساه سجدن ۾،
سراپا خيال پي سارا.

ڏسيون ڇا تون بنا سائين
لنگهيون ڪيئن سانوڻيون، سيارا

ڏسي اُپ مان اڪيلايون،
ڪٽيون مُرڪيون، ڪليا تارا

نه پوريون آرزوئون ٿيون
ڪٽي پيا ساه هي سارا!

جلندا پيا ديوانه هوندا!
جلي، اُجهي ويا ڪانا هوندا!

دل ڪا آه سفر ۾ دل ڏي،
کوڙ جڙيا افسانه هوندا.

نيٺ ملي هڪ ٿي ويندا هو،
پوئتي سڀ بهانا هوندا.

نيٺ ڪٿي ڏسجان چوپاسي،
ڪي ته اوهان جا جانان هوندا!

تون جي سچ سفر جو راهي،
تو سان ساڻ زمانا هوندا.

شمع جي روشن ٿئي ڪاٽي،
”پريت“ اتي پروانا هوندا!

نفي نه ڪا ثبات آ!
خاموشي ڇپ ڇپات آ!

پهلوءَ ۾ ڪو پتو نه پيو
هيءَ ڏينهن آ يا رات آ؟

پنهنجو سفر نه ڪو پڇي،
پڻ هيٺان پلصراط آ!

هي عشق جو آ امتحان
جو سهڻي واڳونءَ رات آ!

مون لاءِ هي ماڻهو اهر آ
غير اهر ذات پات آ!

مان ڪيئن کلي لکي سگهان
بند هيءَ ڏنگين ۾ ذات آ!

هانء تون هارين متان!
هيل تون سارين متان!

جا نه تنهنجي وس ۾
دل اها ڌارين متان!

شوق کي ڪر سائن تون،
شوق کي ڪارين متان!

ڏاڍ جيسين، جل پيو
پاڻ کي نارين متان

ڌار ڏونگر سامهون،
ڏيل ڪو ڌارين متان!

اڳتي جو آ سفر،
پوئتي تاڙين متان.

ماڳ ڏانهن جيڪو وڃي
سو گس، وسارين متان!

پيار تون ايڏو نه ڪر
ايترو پنهنجو نه ڪر

ڳالهه وڇڙڻ جي هجي
سو پرين چرچو نه ڪر!

سونهن کي ساراهه ڀل
سونهن کي سجدو نه ڪر

درد اوتي ڇڏ اندر
درد کي سڏڪو نه ڪر!

تي سڄي دنيا جلي
پيار کي پترو نه ڪر

ڇڏ ته ڀل اظهار جي ؛
قيد ڪو جذبو نه ڪر!

تورڙو تي ويجهڙو
روح تي قبضو نه ڪر!

ساڳي اڻ تڻ خدشا ساڳيا!
من ۾ ڀانئيا اُڪا ساڳيا!

نرڙ مٽيءَ تي سڀ جو ساڳيو،
سڀ جا ناهن سجدا ساڳيا!

هيٺ پرين، مهتاب مٽي هو،
رنگ روپ ۽ نقشا ساڳيا.

ويساهن آتم هتيا ڪئي،
دل جي دڳ تي صدمو ساڳيا.

غمر، تنهائي ۽ اوسيئڙو،
تنهن جي پاران تحفو ساڳيا.

ساڳيون حد دخليون هون تنهنجون،
دل تي تنهنجا قبضا ساڳيا.

تنهنجو چاه چتو هر پيري،
منهنجا مبهم جذبا ساڳيا!!

جي من جو راز ٿي ڪوليان
ٿي پنهنجو پاڻ کي روليان

مان گهري گهاو جيان آهيان
ڪڇان ۽ پاڻ کي جهوريان

هان پاڳل، چنڊ پئي چاهيان
۽ سڪ جو مان سڳو سوريان

تون پنهنجي، ميڙ پل ميا،
مان پنهنجو درد پئي جوڙيان!

مان ڊوڙي وقت کي پڇندس،
سنڌ ڇو واڳ کي موڙيان.

ٿي ڪاري مان اڃان ڪُسجان،
جي چاهت چنگ ٿي چوريان.

نه ڪوئي درد ٿي هوندو نه ڪا ديوانگي هوندي،
سو پڪ سان موت ٿي هوندو نه سا ڪا زندگي هوندي.

نه پليو نينهن ٿي هن کان نه سڀنا ٿي سگهيا جهلجي،
هي ٿورو سوچجي، آخر ستي ڪيئن سانوري هوندي؟

اکين ۾ نينهن جي نچڻيءَ ٻڌا گھنگھرو سنجھڻي کان ٿي
ردم تي دل جي ڌڙڪي جي، نچي پئي دل لڳي هوندي.

اسان جي دل جي ڌرتي تي اچن ٿا پيار جا پنڇي،
رڳو ڪن اهل دل سمجھي سندن آوارگي هوندي!

هيءَ هٿ ۾ آرسِي منهنجي، پريان ۾ عڪس هو هن جو،
ملي هڪ ٿي ويڃڻ جي ڪا نشاني بي چڻي هوندي!؟

اگر ٿئي دل لڳي دريا، ته سهڻيءَ جان لهي ويڃي،
ڪٿورين ۾ اها خواهش، پرينءَ تائين پڳي هوندي!

رڳو ڪٽ جوڙ ماڻهن کي.
جيئن ڄاڻوڙ ماڻهن کي.

نه ٿيون ڇو منزلون ڏسجن،
منجهائن موڙ ماڻهن کي.

ڪٽي حيوان کي، اڇڪله
لهوءَ جي لوڙ ماڻهن کي.

ڇنڻ تي جيڪڏهن ايندا،
بھانا ڪوڙ ماڻهن کي.

سڀئي انسان هڪجهڙا،
پو ڇو هٿ جوڙ ماڻهن کي.

اڃان تائين غلاميءَ جا،
نڙيءَ ۾ نوڙ ماڻهن کي.

ڏسئون ٿي ڪاٿي پهچائي؟
اها ڊڪ ڊوڙ ماڻهن کي.

سوچ جي آوارگي وڌندي وئي.
تنهنڪري ئي شاعري وڌندي وئي.

پاڻ پئي پوڄا ڪئي سين پيار جي،
ڏيهه جي ناراضگي وڌندي وئي.

جيئن ڏکڻ جو ڌار ٿئي من ۾ وڌيو،
ڏات ۾ تيئن تازگي وڌندي وئي.

پيار تي وڌنديون ويون جيئن بندشون،
تيئن اڳيان هوءَ سانوري وڌندي وئي!

زندگي ڀرپور هئي پردي اڳيان،
۽ پٺيان پئي خودڪشي وڌندي وئي.

جيئن اسان تي پيار هو جل ٿل وسيو،
اڄ تئين ويتر سڪي وڌندي وئي!

عڪس آئيني ۾ پئي پنهنجو ڏٺو،
عمر ڄڻ مون تي کلي، وڌندي وئي.

تون ٿو سمجهين هنر آ حرفن جو.
آهي ڪوٽا نچوڙ جذبن جو.

رهيو پس اڻ ڪٽيل اندر، باقي
ڪاٿو پورو زمين ۽ سمنڊن جو.

هو جو هر ڪنهن اڳيان جهڪي پئي ٿو،
زيان ڪيڏو ٿئي پيو سجدن جو.

ڪري ڪشڪول هٿ، پني انسان،
هي آ امتحان اعلى ظفرن جو.

حال ڪهڙو آ سنڌ جي جڻائيءَ جو،
جوڙ آ بس ڌڪن ۽ ٽاپن جو.

پاڻ گهاون جا سڀ رفوگر هون،
پاڻ سمجهون ٿا ساز سڌڪن جو.

مونکي ڪاغذ گهڻا گهڻا گهرجن،
آهي لکڻو اتهاس دردن جو.

دُور ڌرتي جا سڀئي ڊکڙا ڪيو.
بعد ۾ آڪاش جا اُکا ڪيو.

توڙ تائين پهرين هڪڙن سان ڳنڍيو،
پوءِ پرين قائم نوان ناتا ڪيو.

عشق جون سمجهو نه ٿا جي سرحدون،
ايئن چڪورن سان نه پو چرچا ڪيو.

سمند کان گهرا ۽ اُچا اُپ کان،
قرب جا ڪهڙا پيا کاتا ڪيو.

هو نه اچڻا هئا نه ئي ايندا ڪڏهن،
تن جا اوسيئڙا پيا ڪهڙا ڪيو!

هر هر ٿئي پئون ٿا!
ٻيهر جڙي پئون ٿا!

تو کان چڄي او جانان،
هر هر چڄي پئون ٿا.

هن کي چيو، نه اچيو،
سڏ تي مڙي پئون ٿا.

بس هاڻ پيار پلبو،
چئون ٿا، جهري پئون ٿا.

هي پيار آ يا امرت،
ملندي ئي جي پئون ٿا.

سڪ ۾ به سحر آ ڪو،
مدهوش ٿي پئون ٿا.

خاڪا هون، هو چهي جو،
تصوير ٿي پئون ٿا.

پنڪن خواب بسيرا ڳولن.
ڪنهن جي دل ۾ ڊيرا ڳولن.

اونداهين سان الجهي الجهي،
هاڻي نيٺ سويرا ڳولن.

ڪهنيا ڪوڙ گلاب ڪڙيا هي،
پونئڙن جا ڪي پيرا ڳولن.

امن لڏيو آ جيئن ڌرتيءَ تان،
ملڪ ٻيو ڪو، ڳيرا ڳولن.

دل چورائي ڳر ٿي ويو آ،
سوچون تنهن جا پيرا ڳولن.

من ۾ موھ لٿو آ جن جي،
ٻانهن جا ٿيون گھيرا ڳولن.

يادون سانديون سڀنا سانديا.
اڪڙين ۾ اوجاڳا سانديا.

خوشيون اسان کي پانءِ ئي ڪاٽي،
درد آهن ڄڻ جاڙا سانديا.

منزل ڏانهن سفر ۾ ساٿي،
سور مليا جي، سارا سانديا.

لهجا پي ته ڏکائن ٿا، سي،
اندر منجهه اجايا سانديا.

پنهنجو پاڻ اندر ۾ پيڙيون،
خود ۾ چو هي گهاٽا سانديا.

مند ملهاري وات مٽي وٺي،
ڌرتي ۽ ڪاڙها سانديا.

”پریت“ آ پياس اها ساڳي ئي،
من ۾ سمنڊ سراپا سانديا.

سات ڪو ڏي نه ٿو ڏسي تنها.
ايئن ئي گذري پئي زندگي تنها.

ڪي اڪيليون گهڙيون به گذرن ٿيون،
شل نه ٿئي ڪوئي دائمي تنها!

عڪس ڪيڏا اندر ۾ سانڍي ٿي،
خود ۾ ڪيڏي آ آربي تنها.

ڪجهه حصو تنهنجو پي پرين هوندو،
ڪيئن پلا ٿيندي، دل لڳي تنها!!

آ خوشي سچ وندڻ ورهائڻ لءُ،
ڪيئن خوشي ڪائي چاهبي تنها.

ننڊ آهي ته سات سڀن جو،
ڇا ڪنداسين سجاڳ ٿي، تنها!

آ هلي ايندي من جي آڳند تي،
جيئن ئي ڏسندي آ شاعري تنها.

سوال کيئي.
خيال کيئي.

محبتن ۾،
ملال کيئي.

عروج ٿورا،
زوال کيئي.

دل ٽوڙڻ ۾،
کمال کيئي.

حوصلن جا،
مثال کيئي.

ڪمائي ڪوڙا،
بحال کيئي.

ڇو قرب جا،
ئي ڪال کيئي.

چوٽ لڳندس ته گهاٽجي ويندو،
نيٺ ماڻهو سنڀالجي ويندو!

ڏينس آگر هو اجنبي آهي،
شهر نئين ۾ وڃائجي ويندو.

ماڻهو ڪيڏا ٿا هن کي چاهن پيا،
نيٺ ڏسجان ورهائجي ويندو.

موه من ۾ کڻي هو نڪتو آ،
دل ۾ ڪنهن جي سمائجي ويندو.

هو جو بڻجي پيو آ افسانو،
ڪنهن نه ڪنهن کان سڻائجي ويندو.

وقت کي ڏس مهار ڪاٿي آ؟
ڪيئن سوچيئ ورائجي ويندو!

ڇا جي چنتا، وچن گهٽئي آهن،
ڪوئي رهندو، ڪو پاڙجي ويندو.

ساڻ سهڻي ڪا سار ٿي پئي آ.
شام چڻ خوشگوار ٿي پئي آ.

هر ڪا خواهش لڳي ڪلڻ جهڙي،
دل ڇو ننڍڙو ڪو ٻار ٿي پئي آ؟

آئي، هٿ ۾ جو تنهنجي پهروپيا،
آرسي ڌار ڌار ٿي پئي آ.

تو ته هئين هيڪلو هليو، هاڻي،
ڏس ته هڪ مان قطار ٿي پئي آ!

ڇو ڀلا دل جي دنيا ڏانهن ويندڙ،
هر گهڻي خاردار ٿي پئي آ؟

پنهنجو جيون ته ٿي پيو مفلس آ،
ڏات ۾ شاهوڪار ٿي پئي آ.

پوپت جهڙو چاه پرينء جو.
هر رنگ جنهن ۾ آه پرينء جو.

نفرت مان ڄاڻن ڇا، جن ۾
هر دم آهي ساه پرينء جو!

سارا لڪ لنگهي وڃبا هي،
جيڪر آ ويساه پرينء جو.

لوڪ رُنو پرواه ڪانهي ڪا،
گهرجي ٿو بس ٺاه پرينء جو.

پنهنجي ئي دامن ۾ ڀريو،
هر ڪو ڏوه گناه پرينء جو.

جيون ڄڻ ته سڦل ٿي پئي هي
تي پئي جي نپياه پرينء جو.

عيب سوين مون، اُڪو ڪونهي،
اندر آ درياه پرينء جو.

جيئن هتان هو گذر ڪري ويو.
شهر سڄو ئي پٿر ڪري ويو!

ورهيه لڳي ويا جن کي مڙندي،
گهاٽو سمورا سڄر ڪري ويو.

هو ته لتاڙي ويو اڳند ڪي،
پاڪ سمورو پٿر ڪري ويو.

هڪڙي نظر وڌائين، سارن،
قربن جو چڻ قدر ڪري ويو.

ساڻ وڪون ڪي چار هليو هو،
سولو سارو سفر ڪري ويو!

ڪنڌ ڪپيو ٻوٽي ٻوٽي ٿيو،
پيار دنيا ۾ مگر ڪري ويو!

پُچو! هن ڏي ڇو ڌيان آ سارو؟
هو ته منهنجو جهان آ سارو.

گهائ ڪائي به ڏس اڃان سامهون،
عشق جو امتحان آ سارو.

پيار تنهن سان، جو پيار جو منڪر،
محبتن جو ڌيان آ سارو.

رات تنهائي، درد اوسيئڙو،
مليل هن کان هي مان آ سارو!

هُو به مونکي ئي چاهي بي حد ٿو،
منهنجو شايد گمان آ سارو.

”چاهيان تو کي ٿي بس رڳو توکي“
منهنجو بس هيءُ بيان آ سارو.

اڃان جيئون هر سزا مليل آ.
اهڙي ڪنهن جي دعا مليل آ.

تنهائي ۽ اُپ چاندو ڪيون،
چاهت آ يا چتا مليل آ؟

ميئون حياتي سور سين جي،
درد هي دل جو جدا مليل آ.

کوٽن کي اورانگهي وئي آ،
شايد هن سان هوا مليل آ.

چُپ چُپ ۾ سڀ ڪجهه چئي ويو آ،
هن کي اهڙي ادا مليل آ.

ڪئي مسيحا، پر پيو ڳولي،
جنهن کان هن کي شفا مليل آ.

جو به لکون تنهن ۾ ڪجهه سچ آ،
۽ ڪجهه ان ۾ ڪٿا مليل آ.

دليون ڄڻ، آس کان خالي.
اڪيون احساس کان خالي.

ڏسيو اندر اهو ڪهڙو،
جو آهي پياس کان خالي؟

سپن جي سوچ هڻي تانڊا،
بدن هو ماس کان خالي.

تنگيل خود ۾ ئي خود آهيون،
نه آ من ٿياس کان خالي.

ڏئي ڏک موت ۾ مرڪن،
سپئي ٿيا قياس کان خالي.

هتي هر ڪوئي ماڻهو ڄڻ،
لڳي وشواس کان خالي.

رڳو جذبات ۾ جل ٿل،
ذهن اڀياس کان خالي.

چپر ۾ شام ٿيون ڳولن.
اڪيون آرام ٿيون ڳولن.

اڳيئي تهمتون ايڏيون،
وري الزام ٿيون ڳولن.

سڀئي ڇو رهبريون ڏوهي،
سنا انجام ٿيون ڳولن.

رهون گمنام، ٿا چاهيون،
چون ٿا نام ٿيون ڳولن.

نيون ڪي صورتون ڏينديون،
خوشيون هو خام ٿيون ڳولن.

نه اينديون جهل ۾ ڪنهن کان.
دليون جي دام ٿيون ڳولن!

ڪيئي مجبور يون، ڳڻايان ڇا!
سڀ هتي چئي ڇڏيان لڪايان ڇا!

حادثو ٿي ويو اندر ۾ آ
تو ڪي ڏک جو سبب ٻڌايان ڇا!

هُو جو چُر ڪيو آ اک ملائڻ تي،
تنهن جي وِڪ سان مان وِڪ ملايان ڇا!

پاڻ پڪڙيل هون ڪائناتن تي،
هيءَ چادر! مان خود سمايان ڇا!

ڪوئي محبوب آ جو جيئون پيا ٿا،
ورنہ جيون ۾ ڇا؟ گذاريان ڇا!

هُو آ قيدي بڻيو انائن جو،
سوچو! تنهن کي مان آزمايان ڇا!

آسمان اداس ڪنهن تارا ڪٿي ڇڏيا؟
۽ چو طرف ڌرتي تان نظارا ڪٿي ڇڏيا.

آخر ته محبتن جو پي رکڻو ڀرم هيو،
الزام جي لڳا اسان سارا ڪٿي ڇڏيا.

قدرت اسان جي سامهون ئي منزل رکي هئي،
پر ويڃڻ وارا سيئي چارا ڪٿي ڇڏيا.

جا ناو هئي لهرن لٽي، منزل تي سا پڳي،
پوئتي رهيا جنين ها ڪنارا ڪٿي ڇڏيا.

جو اوچتو نظر پئي رنگ برف جو ڏٺو،
پتو نه پيو ته وار ڪنهن ڪارا ڪٿي ڇڏيا!

ڏاڍو هو شور سچ پچ دنيا ۾ چوڌسا،
جائي ڏناسين نينهن جا نعرا ڪٿي ڇڏيا!

صدين کان اسان جون هي ترسيون اڪيون.
اڪيليون اڪيليون هي برسيون اڪيون.

گهڻي راز فطرت جا کولي ٻڌائڻ،
ڪڏهن تي پون ٿيون هي سرتيون اڪيون.

اوهان جيئن ڪنڻيا پيار ڏي پيرڙا،
ته بڻجي پيون پنهنجون ڌرتيون اڪيون.

جڏهن ٿيون لنگهن هيءُ شباڻن منجهان،
تڏهن ڪن ٿيون ٿوريون هي غلطيون اڪيون.

اوهان کي ڏسي منهن جو موڙي ڇڏيو،
ڪو عرصو اسان کان نه ڀرتيون اڪيون.

ڪڏهن هئاسين سامهون ڪڏهن ٿياسين گم ٿئي،
اسان بس اوهان جون ٿئي پرڪيون اڪيون.

جو ڏسبو، سو لکبو، اسان جون ته آهن،
اڌاريون ته ناهن هي ورتيون اڪيون.

هر ڪنهن کان وسري ويا آهيون.
شايد ڪٿ يلجي ويا آهيون.

چاهيونسين سڀ لاءِ چانڊوڪيون،
اوندھ سان اٽڪي ويا آهيون.

منزل جو به پتو ڪونهي ڪو،
گهر کان پي نڪري ويا آهيون.

دردن کي مرڪن ۾ ويڙهي،
ڪيئن جيئجي، سمجهي ويا آهيون.

درد ڪئي آبياري دل تي،
ڏس ڪيڏو اُسري ويا آهيون!

جن انت لتو اسرارن جو.
ڏس گهرجي تن انسانن جو.

تي ڍال وڙهيا طوفانن سان،
ڪو ڄاڻي درد ڪنارن جو.

جن ڀڳڙن مٺ تي پونءِ وڪي،
ڇا ٿيندو تن ڪردارن جو؟

جن خواب ڏنا خوشبو خوشبو،
آ پند مليو تن ڄارن جو.

تا جي به ملائن ماڳن سان،
ٿو چاهه رهي تن چارن جو.

پنٿي جنهن پير ڪنڻيو تنهن ڏي،
آ رهڻو قرض ميارن جو.

پرين تو سان نه رابطا رهندا.
ڪيئن دل تي پو ضابطا رهندا؟

موسمون اينديون ۽ پيون وينديون،
آس رهندي ۽ آسرا رهندا.

ڪا نه وئي آ مري مسيحاڻي،
ڏيندا دردن کي ڪي دوا رهندا.

ايندا چهرا ته ڪئي اکين آڏو،
عڪس ڪنهن ڪنهن جا پر چٽا رهندا.

وڃي سياڻي ٿي پل سڄي دنيا،
چنڊ چاهڻ لاءِ ڪي چريا رهندا.

چڏيو، هڪٻئي کي ڏاڍو چاهن ٿا،
وڙهي ڪيسين جدا جدا رهندا.

ڪهڙو چهرو سو، جنهن مٿان پل پل،
وار کلندا ۽ ٿي گهٽا رهندا.

هتي سهڻين جا طلبگار گهڻا.
ڏسو پر تن ۾ هن ميهار گهڻا؟

دل جون ڳالهيون ئي ڪونه ٿا سمجهن،
باقي آهن هو سمجهدار گهڻا.

تير تائيا ته تو گهڻي هوندا،
ٿيا پر دل جي آر پار گهڻا؟

هو، جي سڀ لاءِ قرار پيا ڳولن،
خود چو ڏسجن پيا بي قرار گهڻا؟

اڪيون آهن کليل سين جون پر
ذهن ڏسجان ته هن بيدار گهڻا؟

دعا بس هڪ، خدا کان، گڏجي پئون،
ميجون آهيون ته گنهگار گهڻا!

اچو گڏجو ته سڀئي پيار ڪيون.
دل ۽ دردن کي ڌار ڌار ڪيون.

جو به چاهت جو گس جهلي بيهي،
انهيءَ ڏونگر کي ڌار ڌار ڪيون.

گهڻا لڳندس ته موت کائيندي،
پنڌ پيڙا جا خاردار ڪيون.

ڏوهه پي ڪجهه گڏيون ثوابن ۾،
تورو جيون کي جاندار ڪيون!

جتي محبت ملي محبت سان،
اتي قائم ڪي يادگار ڪيون.

اڏيون بستي ڪا سُڪ سندي ساڻي،
پيار کي تنهن جو پهريدار ڪيون.

سرس دل جو درد ٿو ٿيندو وڃي.
ڪيڏو تنها فرد ٿو ٿيندو وڃي.

ڏات جي ڏيئڙن کي ٻاريو هي انديرو،
ڪيترو چوگرد ٿو ٿيندو وڃي.

کيس جي چاهن ٿا، تن کي رولي هو،
دنيا جو همدرد ٿو ٿيندو وڃي.

دل جي درخت جي ڪري آبياري ڪو،
پتو پتو زرد ٿو ٿيندو وڃي.

چاه چڻنگن کي هوا ڏئي، موت ۾،
پاڻ ڪيڏو سرد ٿو ٿيندو وڃي.

پيار، پيار، پيار ۽ بس پيار ئي،
اهل دل جو ورد ٿو ٿيندو وڃي.

ڇا لئه هر هر اهو ٿئي خواب آيو؟
سوچي جنهن تي ٿي اک ۾ آب آيو؟

وري وسڪار ٿي وئي وسندين تي،
پياس حصي وري سراب آيو.

آيو ميڙي لڳل پٿر سارا،
پلجي منهنجو ڏنل گلاب آيو!

سو به جيون ڪتاب ڪهڙو ٿيو؟
پيار وارو نه جنهن ۾ باب آيو.

وري ظالم جي جيت منصف ڏس!
وري دردن تي ڏس عتاب آيو!

بولي گيتن جي نيٺ سمجهي ويو،
هو جو رڳ رڳ ڪري رباب آيو.

پيار هر پيري نئون لڳو مونکي،
نئون هر پيري ٿئي حجاب آيو.

آهي نيئن ۾ اڃ رڳو پاڻي!
ڏسبا منظر جڏهن سُڪو پاڻي!

پئي ڪليا مهل موڪلائڻ جي،
پر ٻنهي جي اکين ۾ هُو پاڻي.

ڪيت هن جو اُچارو رهجي ويو،
مند چڙهندي ئي، هُو پڳو پاڻي.

هي ڇو، جهٽ ۾ اڀيون ڪهاڙيون ٿيون،
ڪنهن وري ڪنهن جو آ پڳو پاڻي!؟

اڃ چؤنري ۾ ساڳي، ٿريائيءَ،
عمر ۾ هو ڪنو ڪيو پاڻي!

هينئنءَ پي ڌرتيءَ ڌڻي گذارن پيا،
آ رُڪي ماني، گڏ چُڪو پاڻي!

جي وري ٿئي ڪروڙي دريا هي
لوڙهي جهريل جو ئي، جهڳو پاڻي!

ٿيو ڪنهن جو پي ته گذر ڪونهي.
ڇو دل ۾ آخر در ڪونهي.

مون هر صورت جو درد ڏٺو،
ڪو رهجي ويو ڳوندر ڪونهي.

اک پوريل، سوچ سفر ۾ آ،
ٻيو پيرن کي به صبر ڪونهي.

ڪو هن جي درٻاري سوچي،
هڪ گهايل دل، ٻيو گهر ڪونهي.

ڪو چانڊوڪين سان حال ڪيان،
پر گهر کي ڪو به پٿر ڪونهي!

آ خواب ڪنڀڙ جي ڪوشش ۾،
خوابن تي ڪو به اثر ڪونهي!

ڪو چاهڻ آه لڳو ڪنهن کي،
ٿيو برپا ڪو محشر ڪونهي!

هيءَ اڳ عشق جي آ آخر،
پگهلي ويندو، پٿر ڪونهي!

”ڇا ته تون آن حسين“ چيو آهي!
چنڊ کي وهڻ جو ٿيو آهي؟

جسم تنهن جي تي شاعري ٿئي ٿي
روح تنهن جو ڇو اڻ ڇهيو آهي؟

مون جو هر زخم جو اڀياس لکيو،
بڻجي ڪوٽا ڪتاب پيو آهي.

مون ته پيڙا کان ڄڻ پڙهيو پئي آ
هر سبق سورکان سڪيو آهي!

جي نه ٿي تنهن جي دل، ٻڌي تنهن جو
منهن جو من هي به، بي چيو آهي!

ڪا نه مصلحت، نه ئي ڪو سمجهوتو،
مُله ان لاءِ وڏو ڀريو آهي!

کوڙ اُڪا، ڪئي گمان ڇڏيا.
هر گهڙيءَ پنهنجا ها نشان ڇڏيا.

ڪئي دفعا هو حدن کي اورانگهيو،
ڪئي دفعا ها زمان، مڪان ڇڏيا!

اوچتو هيئنءَ ڏسي سڄڻ سامهون
سوچ ٿي بدحواس، ڌيان ڇڏيا!

بُڪ ماڻهو کي ڪاٿي پهچايو،
ڪنهن ڇڏي پونءَ ڪنهن پڳوان ڇڏيا.

هڪڙو ماضيءَ جو ياد منظر پيو،
وقت يادن جا کولي تان ڇڏيا.

ڪاٿي ساٿ ۽ سنگ به هوندو.
دوريءَ جو ڪو دنگ به هوندو.

ناحق سان بيٺل هوندا ڪئي،
اتڪيو هڪڙو انگ به هوندو.

ويڙهه به هوندي، واٽ به هوندي،
هي پيرن ۾ ونگ به هوندو.

دوڪا، دشمن، ڌڪ به هوندا،
چُرندو چاهت چنگ به هوندو.

دانهن پڙاڏا ٿي ويندي ڪا،
تُهڪن جو آهنگ به هوندو.

پٿر هوندا، پنڌ به هوندو،
جيون جهاڪا جهنگ به هوندو!

چڙوچڙ هجور به هوندا،
رهبريءَ جو رنگ به هوندو.

وهر، عقل جي ويڙهه به هوندي،
ذهنن تي هي رنگ به هوندو!

منظرن جو سفر اڪيون مُرڪن!
ساڻ مون سان، سڀئي سڪيون مُرڪن!

درد جي پل کي چئڻ پري بيهي،
روز ڪاٿي ٿيون هيءُ دليون مُرڪن!

تون جي سُڌڪين ته هيءُ حيات رُني،
جي تو مرڪين ته زندگيون مُرڪن!

لکيو، پيهر لکيو، لکي ڊاٽو،
مونکي ڏسندي ٿيون ڊائريون مُرڪن.

ماڻهو مايا پٺيان زماني جا،
هيءُ ڏسي پنهنجون سادگيون مرڪن.

وصل جي واٽ تي مٽو ميلو،
قص ۾ روح، دل لڳيون مُرڪن.

ستارن ۾ ٿو اٽڪي پئي.
نظارن ۾ ٿو اٽڪي پئي.

هلي جي، ماڳ تي پهچي،
سهارن ۾ ٿو اٽڪي پئي.

سڏائي انقلابي ڀر،
سُڌارن ۾ ٿو اٽڪي پئي.

وري هو ناوَ لاهي ۽،
ڪنارن ۾ ٿو اٽڪي پئي.

رُجنَ مان اڄ ڪا لهندي؟
سرابن ۾ ٿو اٽڪي پئي.

ڀلا ڪيئن ماڳ ماڻيندو،
قرارن ۾ ٿو اٽڪي پئي.

ڪرڻ دل جو سفر چاهي،
نهارن ۾ ٿو اٽڪي پئي.

بتن جي بئدگي ڪندو ناهي.
زيان هو زندگي ڪندو ناهي.

ڇو رڳو ماڻهو خودڪشي ڪن ٿا؟
درد ڇو خودڪشي ڪندو ناهي؟

آهي هر هر هو آوسي اُگهندو،
پنهنجي صورت ڇٽي ڪندو ناهي.

خود حقيقت پسند نه ٿو بڻجي،
وقت سچ پچ ٺڳي ڪندو ناهي.

پاڻ پڙهجو اکين جون تحريرون،
ڪير سڀ ڪجهه سچي، ڪندو ناهي!

”پريت“ پاڻهي آ پيار ٿي ويندو،
ڪير ڪنهن کان پڇي ڪندو ناهي!

روح جي رڙ ٻڌي نه ٿو ڪوئي.
پيار مان ڏس سڏي نه ٿو ڪوئي.

هر ڪو مونکي ئي ڏوهي چئي ويو آ،
کيس ظالم سڏي نه ٿو ڪوئي.

ٿورڙو خوش ڏسي مڙي هيڏانهن،
درد کي ڏس! جهلي نه ٿو ڪوئي!؟

زندگي تلخ آ حقيقت آ،
پر حقيقت مڃي نه ٿو ڪوئي.

ڪوڙ آجيان لئه بيٺو هر هنڌ آ،
واٽ سچ جي ڏسي نه ٿو ڪوئي.

رنگُ وارن، ڇڏيو متائي آ،
سمجھ ۾ پر اچي نه ٿو ڪوئي.

”پریت“ ڇا ٿيو آ هن زماني کي؟
تا چئن سڀ، ڳنڍي نه ٿو ڪوئي.

ڪو پلي چئي سراب پوکي ڇڏ.
تون وڌي ڪجهه گلاب پوکي ڇڏ.

سوچ زرخيز ٿو اگر چاهين،
سوچ ۾ ڪجهه ڪتاب پوکي ڇڏ.

ڏس ته دردن کي ڪيئن سڃاڻي ٿي،
اڄ مٽيءَ ۾ ڪي آب پوکي ڇڏ.

پيار موٽي نه وڃي، اڪڙين ۾،
ايئن نه آڏا حجاب پوکي ڇڏ.

ڪير چاهت ڪي ڏوه ٿو ڪوئي؟
چاهتون ڪر، ثواب پوکي ڇڏ!

سوال نفرت پريا، انهن جا پي،
پيار سان سڀ جواب پوکي ڇڏ!

ڊهي ٻيهر ٺهي ويا آهيون!
درد ڪيڏو سهي ويا آهيون!

وڏين اوچائين تي پهتاسين،
تنهنجي دل تان لهي ويا آهيون!

وڙهون ساهيءَ بنا، نه چئي ڪوئي
حالتن سان ٺهي ويا آهيون!

ميجون، آ وهه ڳڙي حياتي، پر
جيئڻ لاءِ ڏس! ڳهي ويا آهيون!

ايئن لڳي زندگيءَ جي نيٺن مان،
لڙڪ بڻجي وهي ويا آهيون!

”پریت“ دنيا ڪٿي رهڻ جهڙي؟
پوءِ به ان ۾ رهي ويا آهيون!

پاڻ ۾ ناھ ڀي ضروري آ!
ٿورو اُتساه ڀي ضروري آ!

ڳالهه سڀن جي ٿو ڪري تن لاءِ
آرام ڳاهه ڀي ضروري آ!

سونهن ايئن خود ۾ نامڪمل آ
سونهن ۾ ساهه ڀي ضروري آ!

ماني، ڪپڙو، اجهو ڀي بيشڪ ڀر،
دل لڳي، چاهه ڀي ضروري آ!

ايڏي اڻ ٿڻ آ ڇو ڀلا سائين
ڪجهه ته ويساهه ڀي ضروري آ!

هو آ پٿر جو، چٽوس ماڻهو لاءِ
جذبو، دل، ماهه ڀي ضروري آ!

درد هر انسان کي ډاهي ڇڏي ٿو.
حوصلو ٻيهر وري ٺاهي ڇڏي ٿو.

هڪڙو لمحو پيار جو سچ پچ پرين،
ٿڪ حياتيءَ جو سڄو لاهي ڇڏي ٿو.

جيڪڏهن پل ڪو پریشان ٿو ڪري،
ٻيو لمحو ايندي ئي اتساهي ڇڏي ٿو.

زندگي آ روئبو پي ڳائبو پي،
آ چريو! پل ۾ ئي دل لاهي ڇڏي ٿو.

سو، ڀلا جيون ۾ ڪيئن ناڪام ٿيندو،
جو به ڪنهن کي هڪ دفعو چاهي ڇڏي ٿو!

وقت نازڪ گل جيان هر ڪنهن وهيءَ کي،
گردشن ۾ پنهنجي جڻ ڳاهي ڇڏي ٿو.

هي نيٺ وڃ ۾ حجاب ڪهڙو!؟
اسان پو ماڻهو شباب ڪهڙو!؟

اسان ڪيئن جو، گناه سڏجي
ڏسي مگر ڪو ثواب ڪهڙو!؟

ادا ادا ۾ حسن آ هوندو
ادا ڍڪي جو، نقاب ڪهڙو!؟

پڇن، محبت اوهان ڪئي آ؟
ڏيون انهن کي جواب ڪهڙو!؟

قلم سان جيڪر جڙي تعلق،
آ ڏوه ان ۾ جناب ڪهڙو!؟

ٿو ماڻهو سڏجي چڱو ئي هوندو
آ ماڻهو ٿيندو خراب ڪهڙو!؟

وڏا وائڪا ڪٿ پٿر سوچ جا،
ڪٿي ٿا رهن ڇو ڏڪر سوچ جا؟

اوهان کان نه پيرن جا پنڌ هي جهليا،
اوهان کان ڇا رکبا سفر سوچ جا!

پلا ڇو ٿا ڏسجن پريشان هو؟
جڏهن پي ٿا نڪرن ڏڪر سوچ جا.

نه گهٽ ٿئي نه سورج ٿي ساڙي ڪڏهن،
سدائين ڍڪن ٿا ڪڪر سوچ جا.

ڏنو ريڄ خيالن سڄي پونءِ کي،
ڳڻين ڇا ٿو مورڪ نگر سوچ جا.

سدا باندي سوچون، سيئي سوچيون،
ته ڪيئن نيٺ ٿيندا سنگهر سوچ جا.

هي سوچي، ڀو سوچن کي جهلجهو پرين!
اسان جا اٿئي ذهن گهر سوچ جا!

شناسايون ڏنگينديون هُن.
ڪي تنهايون ڏنگينديون هُن.

پڄڻ جي ماڳ تي چاهن،
تئين ساهيون ڏنگينديون هُن.

هليا پيارا آهن ويندا،
پنيان جايون ڏنگينديون هُن.

محبت جي ٿي هارائي،
پو رسوايون ڏنگينديون هُن.

جي ڳالهيون خود پلايوسين،
ڪنهن ورجايون ڏنگينديون هُن.

”پریت“ جي آس ڪي ڇڏبو،
نراسايون ڏنگينديون هُن.

لوچ ئي لوچ آ قرار ڪٿي؟
عشق جو پنڌ آبشار ڪٿي؟

تنهنجي دل ۾ جو دل ڌري وينس،
هاڻ جيئندس پرين مان ڌار ڪٿي؟

قيد رسمن جي آهيان لوڙهن ۾
عشق مون مان ٿيو آريار ڪٿي؟

چنڊ منهنجي اڱڻ هلي ايندو،
مونکي ايندو هي اعتبار ڪٿي؟

عمر ساريءَ مان پل نه پنهنجو ٿيو،
ڪنهن کي اهڙي ڏجي ميار ڪٿي؟

چاهتون ۽ چٽائون ساڻ رکي،
تو ڏني اهڙي ڪائي نار ڪٿي؟

عاشقي روح رڳن مان گذري جي،
يونءِ بڻبي پيڙ، بهار ڪٿي؟

جڏهن سارا رشتا سڃاڻڻ لڳاسين!
سڀئي خواب اڪڙين مان ڇاڻڻ لڳاسين!

جڏهن پي محبت جا انڪاري ٿياسين،
لڳو دل جون ڌرتيون وڃاڻڻ لڳاسين.

مليا جو سين کي گلابن جا تحفا،
اسان لڙڪ پنهنجا لڪاڻڻ لڳاسين.

جڏهن پي پرينءَ تي ڏکيو وقت آيو،
اسان چو اندر ۾ وسائڻ لڳاسين؟

جڏهن محفلن ۾ پي تنها رهياسين،
ته يادن سان محفل مڃاڻڻ لڳاسين.

نه دعويٰ ڪا الهام جي، پر پري کان،
اهو درد، سچ پچ سڃاڻڻ لڳاسين.

محبت جو ڪيڏو تو مقدار گهرجي،
پڇو هن ته، بس مُسڪرائڻ لڳاسين!

پاڻ گهائي ڇا ڪنداسين!؟
جي جلائي ڇا ڪنداسين!؟

سُت ئي هن جو پڇايون
پو پڇائي ڇا ڪنداسين!؟

بي دلين جو ديس آهي
دل لڳائي ڇا ڪنداسين!؟

اڄ تَنهن جا يار سڏجون
پو سڏائي ڇا ڪنداسين!؟

مُلھ تي مٽي ڪپائي
پونءَ لڄائي ڇا ڪنداسين!؟

سمند جيڏو سور سانڍيو
ها ! ٻڌائي ڇا ڪنداسين!؟

پيو هلي دھمان دڙڪو
گيت ڳائي ڇا ڪنداسين!؟

ويڙھ جون واٽون پُلائي،
سُڪ پائي ڇا ڪنداسين!؟

ڪا نه وس ۾ اسان جي آهي دل
پيار تو سان ڪرڻ ٿي چاهي دل

نينهن چُلندو رهي ٿو سمنڊن جان
ڪو ته ديوانو تنهن ۾ لاهي دل

پيار ماڻهوءَ کي پيو گهڙي ناهي
تو وڌي ڪنهن کي، ڪنهن جي گهاهي دل

تو سان دل ٿي وئي اسان جي آ
۽ چيو تو، ”ٻڌاءِ“ ڇا هي دل؟

هو جو پٺ ڏئي آ پيار کي بيٺو
سمجهو! سيني ۾ تنهنجي ناهي دل

ڪيترو غم سهي وئي آهي.
سج جان دل لهي وئي آهي.

جنهن مٿان تاج محل هو اڏڻو،
سا ته جيئري ڊهي وئي آهي.

هیر تو کي جا آ، چُهي آئي،
ساه ۾ جڻ لهي وئي آهي.

جنهن گهڙيءَ توکي بي قرار ڪيو،
پهرين مون وٽ رهي وئي آهي.

هوءَ حياتي کي ڪهڙو نانءُ ڏئي،
گاه آ ساءِ گهي وئي آهي.

ڪاٺي وڪ وڪ تي نوڪرون هاڻي،
درد سان دل ٺهي وئي آهي.

ڪيئن جوپن آ هن جو گذريو، جڻ
واري مٿ مان وهي وئي آهي.

ايترا چو پيا جهان ڳوليو؟
کيس پنهنجو ئي پاڻ مان ڳوليو!

هي آ مقتل کڍي جيان دنيا،
اوهان تنهن ۾ پيا مهربان ڳوليو.

درد گهٽيو ته ڪجهه رجھي پوندو،
روح جو ڪوئي رازدان ڳوليو.

هي سڀئي اڳ لڳي چڪا آهن،
هاڻ الزام کي نوان ڳوليو.

آ رهيو پيو اوهان ۾ صدين کان،
اوهان تنهنکي به پيا اڃان ڳوليو!

جُز ۾ خود خدا وسي تو پيو،
چو زمينون ۽ آسمان ڳوليو؟

سچ جي راه تي هلڻ چاهيو،
۽ پيا رستا سڀئي سنوان ڳوليو!

اڪيون قيد خانن جون راهون نهارن
اسان جون انهن ڏي نگاهون نهارن

ڏسڻ تي جي پئجي وڃن بندشون ٿيون
ڪلن سوچ ڳڙڪيون، اتاهون نهارن

وري پئتي نيرن ۾ جهنگار ٻڌجي
وري تن ڏي پنهنجون هي ٻانهون نهارن

سندن آهي هر ڪائي حس ڄڻ مري وئي
ٻڌي ڪهڙيون مظلوم ڏانهون نهارن؟

امر سي ئي تاريخ ۾ ٿا رهن جي
ڪڙيل پير پو پي پرانهون نهارن؟

سدائين چو هيٺن جي ڌرتي تي آخر
ٿا ڏاڍا ڪرڻ لاءِ ڪاهون، نهارن

آ ماڻهوءَ جو ڪهڙو نسل ٻولي مذهب
ڪي ماڻهو انهيءَ کان مٿانهون نهارن

سدا ”پریت“ پيرين اگهاڙين پنڌن ۾
ڪٿي پيار تو ڏانهن پناهون نهارن

ڪڏهن انڪار جي موسم.
ڪڏهن اقرار جي موسم.

نه ٿي آ جيت عرصن کان
هلي پئي هار جي موسم.

سدائين قيد خانن ۾،
رهي اظهار جي موسم.

چو ٿيندي مختصر آهي؟
وصال يار جي موسم.

ڏسون محبوب جي پر ڪو،
۽ ڪنهن لاءِ دار جي موسم.

سدائين آ پئي وڻندي،
پرڻءَ جي پار جي موسم.

اسان ڏي پيار جي، تو وٽ،
رڳو واپار جي موسم.

سڄو ئي سال ڇا هلندي؟
صنم جي سار جي موسم.

ڪول ٻانهن کي پيار ڏي مونکي.
اوت جانا! خمار ڏي مونکي.

آءُ تحليل ٿي وڃان تو ۾،
اڄ ته هيءُ اختيار ڏي مونکي.

ڄڻ ته ڪا جر اندر ۾، پئي پڄران،
آ گهڻا جان، قرار ڏي مونکي.

تون پلي هج سراپا پئي ڪنهن جو،
مان گهران ”دل ديار“ ڏي مونکي.

مان ڪيان عمر پر اتي گردش،
پنهجي من جو مدار ڏي مونکي.

ساه سان سڄ، سڄو سنڀاليندس،
او! پرين پورو پيار ڏي مونکي.

صورتون ڪيتريون پيا مٽجو.
آئينا پر ضمير جا ڏسجو.

هر نئون خواب قيمتون گهرندو،
هر نئون خواب خيال سان ڏسجو.

پيٽ ٿو خيال ۾ خلل آڻي،
ڪيئن حل ٿئي هي مسئلو پنهنجو

پيار کان وڌ نه ڪا عبادت آ،
منهن جي هي سنگ لحد تي لکجو.

ماڻهو، ماڻهوءَ کي مايي مايا سان،
ڪيئن هلي پيو زمانو هي اڄ جو.

بک ۽ ڏک نه مسئلو هن جو،
هو رکي پيو حساب سجدن جو!

جي نه دشمن، سڄڻ سڃاتوسين
سنڌ سڏبي ڌڙو پو موهن جو.

پرينءَ جي پار مان نڪتل.
لڳو سنسار مان نڪتل!

پڄي ويو روح تائين ، جو
هو جسمن چار مان نڪتل!

ڏٺين تنهن کي پيو دڙڪو،
جو آهي دار مان نڪتل!

جيئڻ ئي ڪو نه ٿو چاهي،
صنر جي سار مان نڪتل.

سڄو سنسار جيتندو،
جو آهي هار مان نڪتل.

اڃان تائين لڄي ٿو پيو،
نگاهِ يار مان نڪتل.

ناهن دل جا قول ڪٿيا جي ڇا ٿي پيو؟
سارا رشتا سرد مليا جي ڇا ٿي پيو؟

دل ۾ هر دم نينهن جو نغمو گونجي پيو
وسريا سڀ آلاپ ٻيا جي ڇا ٿي پيو؟

دل جي جٽائي، عمريون ڪو نه ڪسي سگهنديون
چاندي، چاندي وار ٿيا جي ڇا ٿي پيو؟

پيار ۾ هو مدهوش سراپا ڏسجي پيو
پنهنجا پي ڪجهه پير ٿڙيا جي ڇا ٿي پيو؟

هن جي گهر ڏانهن ويندڙ رستو ياد رهي
گس سمورا ٻيا وسريا جي ڇا ٿي پيو؟

روح اڪيلو هن جو آهي صدين کان
هٿ ۾ هٿ هي ڪوڙ مليا جي ڇا ٿي پيو؟

سمجھ، عقل پي ڪاٽي هن پلجي ويندا
پنهنجا گر ڪجهه خواب پليا جي ڇا ٿي پيو؟

هڪ پل مونکي پانءِ، سجايو ٿي جيون
سارا پل پر يار چٽيا جي ڇا ٿي پيو؟

”پریت“ اسان جا گيت گلابي رهڻا هن
رنگ نه جيون منجهه پريا جي ڇا ٿي پيو؟

سدا امتحان ۾ رهيون محبتون!
اسان کان پڇو ڪيئن ڪيون محبتون!

هوا ۾ ڪو احساس بڻجي گهليون،
اسان ساھ ۾ سڀ ڪنيون محبتون!

زمانن کي محبت آ مڃرائيو،
زمانن ڪڏهن هيءُ مڃيون محبتون؟!

ڪڏهن پيار جو چڻ ڏڪر ڏيه ۾،
ڪڏهن ٿي نديون هيءُ وهيون محبتون.

ڪنا ڪانڌ ڪارا، ۽ ڪاريون به ڪئي،
مگر ڪونه ڪُسي سگهيون محبتون.

بنا نينهن جي ڪجهه ڏسن ڪو نه ٿا،
اٿئي عاشقن جون اکيون محبتون.

اوهان ”خود“ کي محبت جي رنگ ۾ رنگيو،
اسان جي اندر ۾ لٽيون محبتون.

نه ڪو مال دولت ڇنڊيئون پاند ٿا،
اسان وٽ ڏسو هي رڳيون محبتون.

اوسيتڙا ۽ آر چڙي ڏي.
پاڇولن سان پيار چڙي ڏي.

ساجن آيو جوڀن موڻيو
ڪهڙي هاڻ ميار، چڙي ڏي!

تي وئي تارئون تار محبت
تي ويندو اظهار، چڙي ڏي!

تنهنجي حلقي منجهه فرشتا
۽ مان گنهگار، چڙي ڏي.

آخر تون ماڻهو ئي آهين
ڪڻندي ڪيڏا بار، چڙي ڏي.

ايڏو پيار محبت هوندي،
ڪو جي ٿئي ٿو ڌار، چڙي ڏي.

مند ملڻ جي محبوبن سان،
ويڙهيا ٿئي ڇو وار، چڙي ڏي.

ڦاٽي آه ڪٿي آزادي،
وجهندي ڪيڏا چار چڙي ڏي.

پلجي پي نه چوي ڪو مونکي،
”پریت“ پرینءَ جو پار چڙي ڏي

پتر کان تون پيار گهرين، تو.
بي جا ٿين نروار، گهرين تو.

ماڻهو ڏاڍو مورڪ آهين،
توهر کان ٿڌڪار گهرين تو.

بادل ڪونه جهٻو ايندئي، جو
واريءَ تي وسڪار گهرين تو.

ٿورو سوچ سهي او! گهلا
سنگهر کان سهڪار گهرين تو

تون به سهي، ڄڻ ٿڪجي پيو آن،
دردن لاءِ جو دار گهرين تو

خوش ٿي ڪينئن گذاري سگهندين.
سڪ ۾ جو سنسار گهرين تو.

سچ پچ سندر رات وئي ٿي.
پيار ڪندي پريات وئي ٿي.

مون به چيو، هو پي سمجھي ويو،
ڪونه چريا چپ، بات وئي ٿي.

هو ته ويو گهائي پر، پويان
چڻ ته ڏهوئي ذات وئي ٿي.

ڪونه اثر دردن ۾ آ، يا
دل نهري ڪا ذات وئي ٿي.

پيار ڪرڻ وارن جي آڏو،
هر سختي سوغات وئي ٿي.

”پریت“ نه پيار پتو خود کي، ڪينئن
وائي هر ڪنهن وات وئي ٿي.

جڏبا پارا پار ٿي پيا.
ڏکيا هت گذارا ٿي پيا.

ڪوڙو چمڪو جن موتين ۾،
هوا لڳڻ تي ڪارا ٿي پيا.

جن تي ڏاڍو مان ڪيوسين،
تن جا قرب ڪسارا ٿي پيا.

جڏهن به چاهن من کي گهائڻ،
درد به هن وس وارا ٿي پيا.

آه وڃي ڪا اپ سان ٽڪري،
زخمي چنڊ ستارا ٿي پيا.

هن جو نيڻ ڪنڻيا، ايئن ڀانيو،
واريءَ تي وسڪارا ٿي پيا.

سج جي شڪتيءَ سان شاعر جي،
گيت چيا، سي چارا ٿي پيا.

چاهتن کي او! پرین مبهم نه ڪر.
درد گهائي ٿو گهڻو برهم نه ڪر.

گهاو سڌ ڪن ٿا ريجهائج سانت سان،
چاندني چنچل نه ٿي چم چم نه ڪر.

شوق مان گلڙن جو ايئن انگ انگ چمي،
ايترو جذباتي پي شبنم نه ڪر.

اک بچائي، لڙڪ پنڀڻين مان اگهي،
چئي ويو آ ”خوش گذارج غم نه ڪر.“

جڻ وڍي لونءَ لونءَ ڇڏي آلاپ ٿو.
لئي ڏئي لفظن کي تون سرگرم نه ڪر.

ڪئي ڦٽن لاءِ گيت ٿا بڻجن پهال،
ڏات گهائي ڏيان تون مرهم نه ڪر.

دل جي دروازي تي ڏس دستڪ ڏئي،
پاڻ پاسي تي ايئن پريتم نه ڪر!

اپ سان اورڻ هاڻ سڪيو آ.
ڏک کي ڏورڻ هاڻ سڪيو آ.

ڏاڍ آيو ڌمري آ، تنهنجي،
ڀڪ ۾ ٻولڻ هاڻ سڪيو آ.

گوند ر گهور وجهي او جيڏا،
سڪ کي سورڻ هاڻ سڪيو آ.

لڇي لڇي ٽڪجي، جوپن کي،
تنها چوڙڻ هاڻ سڪيو آ.

پل ڪو پي نه پرولي رهندو
ڪن ڪن ڪولڻ هاڻ سڪيو آ.

پهرين رهند چڏيو روڪي ٿي،
ڊپ ۾ ڊوڙڻ هاڻ سڪيو آ.

تند ٽپي ڪا سانت ٿئي پئي.
ديپ جلي ڪو، رات ٿئي پئي.

سار اها جاءِ پل ۾ سامهون،
ساجن پهچي، تات ٿئي پئي.

سور نه ڪر سنگسار ايئن جو،
سپنن جو محلات ٿئي پئي.

جذبو جي اڏڙيو، ٽوپيو ويو،
پر نه اسان جي ذات ٿئي پئي.

ست ست ۾ امرت اوتيون جو،
زهر سندي ئي ذات ٿئي پئي.

ڪيڏا ذات ڏئي ڏي، تنهن ڏينهن،
جنهن ڏينهن ٿي جذبات ٿئي پئي.

ڪا جي سار اچي ويندي آ.
تي پو رات ڊگهي ويندي آ.

پير رکڻ سان واٽ پتو پئي،
سوچن ۾ ته سڌي ويندي آ.

چارا چائنٽ اوهان جي ڪٽندا،
ساگر ڏانهن ندي ويندي آ.

پيار ڪپي بي انت اسان کي،
سڪ ٿوري ته ڪپي ويندي آ.

ايئن ڪو چنڊ چٽائي ڪاٽي،
صورت ڪا ته وڌي ويندي آ.

جيون پيو جرڪي ڪوتا ۾،
مٽي ماس، وڌي ويندي آ.

رهندي هري ويا آهيون خيالن جي ميٽر ۾.
گهٻرائجي وڃون ٿا ماڻهن جي ميٽر ۾.

هُن پيار هو ڪيو بس، دنيا ۾ ايئن لڳو،
ڀاڳل اچي ويو ڪو ٻارن جي ميٽر ۾.

چرڪي پئي هي ڪيڏو آئيني جي هوءَ اڳيان،
گوري تي اک پئي جو، ڪارن جي ميٽر ۾.

حالا گهٽئي هلائي آخر ۾ پياسين ٿڪجي،
ساڀيان ڪنيو نه گهونگهٽ، خوابن جي ميٽر ۾.

پئي جو نظر پرين تي محفل ۾، ايئن لڳو،
چنڊ هو ڪو جڻ وهيءَ سان تارن جي ميٽر ۾.

پر مان ته ويو هو گذري چپ چاپ پر پٺيان،
تيلي آ جڻ ڏئي ويو ڪانن جي ميٽر ۾.

دل جي ڌرتي اجڙي ويئي.
ڄڻ هر بستي اجڙي ويئي.

مرڪ املهه هئي جيسين، مهڪي،
تي جو سستي اجڙي ويئي.

ماڻيل پيار ورهايل نڪتو،
من جي مستي اجڙي ويئي.

جيئن پانيا رهبر ويڳاڻا،
ساري شڪتي اجڙي ويئي.

مايا ڏانهن مڙيو، جيون جي،
سڀ سرمستي اجڙي ويئي.

صديون ”پريت“ سفر ۾ هئي ڪا،
پيار نه پهتي، اجڙي ويئي.

ايئن ڪون چئون ٿا سهارا ڪپن ٿا.
رڳو گڏ هلڻ لاءِ ڪي پيارا ڪپن ٿا!

نه مليو آ سولو ڪڏهن پيار، ان لاءِ،
سوين گوندرن سان گذارا ڪپن ٿا.

سندو وقت جو سمنڊ جهڳي پيو ٽڪجي،
هاڻي تات ترهي ڪنارا ڪپن ٿا.

سڪي نوٺ ٿي وئي آهي دل جي ڌرتي،
هاڻي نينهن نڌيءَ ۾ ڪي گهٻارا ڪپن ٿا.

نه ئي موٽ ۾ موھ مٽن سان ملندو،
نه ئي پيار ڪنهن کي اڌارا ڪپن ٿا.

اسان توڙ تائين گهريا سات ڪاٽي،
پلن لاءِ سهي پر سگهه ڪپن ٿا!

هڪڙو پيارو ماڻهو جيون ۾ مان گذريو هو.
سياھ ڪڪر ڪو بنا وسئي ڇڻ ٿر مان گذريو هو.

علم سمورا پاڻيءَ جيان ڇڻ پئي پيتائين ۾،
پاڻ ڀلي ويو جنهن پل عشق اکر مان گذريو هو.

سينو هو يا هئي ساڀيان ڪجهه ياد نه پورو آ،
هڪڙو پاڇو هو جو دل جي در مان گذريو هو.

جهٽ ۾ ڪيئن لهي هو من جي پاتالن ۾ ويو،
ڳالهه ڪلهوڪي آه، اڃان ته نظر مان گذريو هو.

هو ته ڏنگو ڏونگر جيان هو ڪيئن ميٺ هو بڻجي ويو،
ڪونه پتو پيو ڪنهن پل پيار پٿر مان گذريو هو.

هیر کڻي آئي خوشبو ڪجهه ڄاتل ڄاتل آ،
شايد اڄ هو منهنجي هن ئي شهر مان گذريو هو.

جيون ۾ ”هو“ خواب ڀلا هي ڪيئن ڀلي سگهندو،
هٿ ۾ ڪنهن جو هٿ هو، نينهن نگر مان گذريو هو.

سمند چلي ساحل سان اوري.
پير پتون پايل سان اوري.

ڪيڏا درد سمائي نڪتو،
وهندڙ ڳوڙهو گل سان اوري.

شاعر ساري رات سَنو جو،
هاڻ پيو محفل سان اوري.

جوپن ۽ جٿانيءَ جون ڳالهيون،
پيلو پن پوسل سان اوري.

تنها ”پريت“ جيئي ٿي پوءِ پي،
گذري ٿو، تنهن پل سان اوري.

تن من ۾ ڪا تان وڌي آ.
اکڙين ۾ آلاڻ وڌي آ.

سچ پچ مون ته نه هي چاهيو هو،
سڪ جي ڏانڊي پان وڌي آ

ٽارچر سيل جيان، جوپن ۾،
جذبڻ جي رَت ڇاڻ وڌي آ.

ڪنهن جا گهاٽَ وري ٿيا تازا،
چوڏس جو سرهاڻ وڌي آ.

زخمي پير ٿيا جهاڳيندي،
موت ۾ ها! ڪجهه ڇاڻ وڌي آ.

”پریت“ آ ڳالهه ڪئي گهري جو،
محفل ۾ مانڌاڻ وڌي آ.

ڪجهه ڪجهه سندر خواب اکين ۾،
باقي سارا آب اکين ۾.

چقمق وانگي چاهت آڏو،
رهندا ڪيئن حجاب اکين ۾.

اک اک جي پنهنجي ڏسڻي آ،
گڏ گڏ سمنڊ، سراب اکين ۾.

گولين پيو ڪهڙي ڪاغذ تي،
سارا نينهن نصاب اکين ۾.

ڪيئن ساريون سَتُ، نيٺ ڪٿن جو،
ڪجهه ته گهڻايو تاب اکين ۾.

عمر! وهامي وڃ ته پلي وڃ،
سانڍا ڪوڙ شباب اکين ۾.

چمڪي چمڪي ٿو من گهائي.
چنڊ کي چئو ڪا چولي پائي.

سرت ۽ سوچ ڪسي جا، سرتي!
”ڪا“ نه منڊي اهڙي ڪا پائي.

پاڻ سان ويڙهه وڙهي پو جهولي،
ڪو آڏو ڪنهن جي ڦهلائي.

ماڻي سوپ اهو ڪوٽا ۾،
جو ساڙهيءَ ۾ سمنڊ سمائي.

ماڳ ماڻا وڌندا ويا، مرهر،
ڪير پٿن تي زور لڳائي.

چئو ”هِن“ ٻئي جو عڪس چٽڻ لاءِ،
مون اک پتليون ڪين وڃائي.

تنهن جي نيٺ نهار او! سپرين
ڄڻ ته وهيءَ تي وار او! سپرين

ڪا ڪا جيت به ڄڻ ڪُنڊي آ،
ڪا ڪا سندر هار او! سپرين.

ڪونه گهڻيون گهرجون آهن، بس،
ڪجهه پانهن جا هار او! سپرين.

اٽڪيون جو ارڏن سان اڪڙيون،
ڪهڙا هاڻ قرار او! سپرين.

روح جون راهون روشن ٿينديون،
ملندا جي چپ چار او! سپرين.

هاڻ اوهان جي آه هٿن ۾
مون مَنَ جي ته مهار او! سپرين.

سورج ڏانهن چٽايو ڇو ٿا؟
هرجائن کي چاهيو ڇو ٿا؟

پاڻ بڻائي ست رنگ پوپٽ،
شاعر کي الجهايو ڇو ٿا؟

لفظن مان هٿيار ڪو ٺهندو!
گيتن کان گهٻرايو ڇو ٿا؟

جن کان تنهنجي واٽ وٺي وسري،
تن لئي نيٺ وڃايو ڇو ٿا؟

مس مس نيٺ ڪنيا سَتُ ساري،
هاڻ اوهان سرمايو ڇو ٿا؟

پنهنجو ٿيڻو ٺاه ”هو“ هر هر
ڳالهه اها ورجايو ڇو ٿا؟

هر پاسي لڙڪن جون ڳالهيون.
ڪجهه ته ڪيو تهڪن جون ڳالهيون.

هاڻ سهڻ کان زور ويون ٿي،
زنگ لڳل ذهنن جون ڳالهيون.

تنهنجي لاءِ ڪوتائون، پر هن
باغي ڪجهه جذبن جون ڳالهيون.

سايان ڪانه سٺي ڪنهن کان ٿئي،
پڇو وري سڀني جون ڳالهيون.

اڪثر اڪ ڀرجي ايندي آ،
ساريندي جوڀن جون ڳالهيون.

”پریت“ ڀلا نهنديون آهن، ڇه
پيار ۾ ڪي ڀرڻ جون ڳالهيون.

جي ٿيون شعرن ۾ جلدتون گهرجن.
ڏاڏيون سوچن ۾ شدتون گهرجن.

نيٺ مس ٿا سڪن، وري آلا،
اڃان مرڪڻ لڻ مدتون گهرجن.

آس مڃتا جي ٿا رڪن، سچ پچ،
ڪونه شاعر کي شهرتون گهرجن.

پاڻ ٿي ايندا، حجائتا آهن،
ڪين دردن کي دعوتون گهرجن.

گهاٽو گهرا به ٿا وڃن پر جي،
ٿورڙيون بس محبتون گهرجن.

”پریت“ سچ پچ ٻڌاءِ ڇا توکي،
رڳو ڪاغذ سان قربتون گهرجن؟!

ميون وٽندڙ گلاب جي خوشبو!
ڳالهه پر ٻي شباب جي خوشبو!

ڪونه ڄاڻ ته آ پڳي ڪا ٿي،
چري! تنهنجي حجاب جي خوشبو.

پيار ڪي ڏوهه سڀ چون، مون ڪي،
آئي ان مان ثواب جي خوشبو.

زندگي ڄڻ ڪتاب آ ڪوئي،
پنهجي هر ڪنهن آ باب جي خوشبو.

چهرو پيارا اڃان لڪل پويان،
واسيو جنهن، آ نقاب جي خوشبو.

”پریت“ بس ٿورڙو ڪيو هيڏي،
ڏسون ڪينئن آ شراب جي خوشبو!

پنهنجي ڪنڌ لاءِ ڪاتي بڻجئون.
ڇو اهڙا جذباتي بڻجئون؟

اٿي ڪري هو سور سواڳت،
اڇو سڀئي سا ڇاتي بڻجئون.

ڇو سڏجئون پوياڙيءَ پاڇا،
پل ڪوئي پرپاتي بڻجئون.

دل ڌڙڪي پئي، مرڪ نچي پئي،
آ ته خوشي اڻڄاتي بڻجئون.

لونءَ لونءَ ڌرتيءَ جي اڱمجي،
موسم سا برساتي بڻجئون.

وڃي تات ۾ چنڇڻ وسري،
اک اهڙي ڪا اٿي بڻجئون.

اچي خلوت ۾ خواب ڏيندو آ.
ڪو ڪو چهرو عذاب ڏيندو آ.

جڏهن ملندو آ، ڳالهه وڇڙڻ جي،
سمند آچي سراب ڏيندو آ.

جتي پلبو آ پيار، هو ظالم،
انهن اکڙين کي آب ڏيندو آ.

ڪيڏي چڪ چهاڙ ۾ سندءِ چئجي،
چڏي مڪُ هيءُ حجاب ڏيندو آ.

روز سوچيون ”هو“ لاهجي دل تان،
روز جيءُ هي جواب ڏيندو آ.

بنا مطلب جي دوستو پانڻيان!
قرب بس هيءُ ڪتاب ڏيندو آ!

ڇا چئجي سندر چھرو هو.
شام جو ڪو منظر، چھرو هو.

ٻاهر ڄڻ ته سنڌوءَ جان پيارو،
سمند جيان اندر چھرو هو.

پل ۾ نقش ويو ٿي دل تي،
سچ پچ ڪو ڪافر چھرو هو.

پونئر بڻيون ساعت ۾ سوچون،
گل جان هو معطر چھرو هو.

پاڻ ته ڄڻ هئاسين ساحل تي،
سڪ جو هو ساگر چھرو هو.

رم جهر ڄڻ سانوڻ جي، ڳالهيون،
اج ۾ ڄڻ ته ڪڪر چھرو هو.

ڪٿي ٿا چئون پنهنجو نالو ٿئي.
اسان جي ڏکڻ جو ازالو ٿئي.

وڃي پل جلي آخري رت ڦڙو،
آ مقصد ته جڳ ۾ اُجالو ٿئي.

ويو ٿي جو ٽٽار تڙپي چين لاءِ،
ڪٿي ٿو اسان جو سو پيالو ٿئي.

ملون جي پرينءَ سان، مٿان سوچ ساڻي،
ٿو اپ پي اگر جي جهڙالو ٿئي.

رهيو سات جن جو قلم ڪاغذن سان،
ڪٽيو ڪين تن کان ٿو پالو ٿئي.

وهن نيٺ سڀ ڪنهن نديون نير واريون،
چاهي ”پریت“ گل ٿو جي آلو ٿئي.

نيٺ ٻڌيا جڻ ڪورا پنهنجا.
خواب جلن پيا پورا پنهنجا.

تنها ڪينئن چوين ٿو مون کي
شاعر دوست سمورا پنهنجا.

وقت وڪون ڪيڏيون پي تڪڙيون،
رهندا نينهن نڪورا پنهنجا.

جيون سارو هون جاگيا ته به
ڪونه چِڙَ ٿيا ڳورا پنهنجا.

خوش ٿي ڪينئن گذاريون، ناهن،
دل جا ڪاغذ ڪورا پنهنجا.

”پریت“ پلا هت ڪيسيتائين،
رهندا خواب اڏورا پنهنجا.

جيون جو ڇا حاصل آهي.
هرڪو ماڻهو گهايل آهي.

پيار جي ڪشتي ترندي جيڏانهن،
درد ئي تنهنجو ساحل آهي.

سهڻو ڪئن نه لڳي هو سڀ کان،
نيٺ اسان جو چاهيل آهي.

مند ملڻ جي آئي، هلي آ،
نيٺ ڀريو هن ڪاڄل آهي.

سمند سڄي جي آڇ ڪيو ڪا،
ڏاڍو عشق اڃايل آهي.

ڊوڙي پئي پاڇن جي پويان،
”پریت“ چون ٿا پاڳل آهي.

اوهان جي اکين ۾ اداسيون ڀرين!
ڇڏيوسين پڙهي، تو نه باسيون ڀرين!

اوهان جاڳ اوتي ڇڏي اينئن اکين ۾
جو وسري ويو ننڊ راتيون ڀرين.

نهڻ کان ڊهڻ جي ڪهاڻي لکڻ لاءِ،
کڀي وينديون پنهنجون ته ذاتيون ڀرين.

پنهنجا سينا دردن کي آڇن پيا، ڪي
اڃا ٿا رکن اهڙيون ڇاتيون ڀرين.

اها چاهتن لاءِ عمر ٿوري ڏسجي،
انهيءَ لاءِ گهرجن حياتون ڀرين.

لاهي ليڪا چوڪا سڀئي پنهنجا آخر،
ڏئي ”پریت“ کي ڇڏجو پاڇيون ڀرين.

جيڏا پيا ٿا چمڪن ستارا گگن ۾
چڪن چاڪ ايڏا اسان جي بدن ۾

وڇوڙي جو ورجاءُ ٻڌندين ڀلا ڇا
ڪٿي قربتون هن اسان جي قصن ۾

نه ئي انت پنهنجو اسان کي ڏيو ٿا،
نه ٿا پاڻ رڳجو اسان جي رنگن ۾.

چڏيا سمنڊ اوتي رهي تشنگي ته به،
پٽيل پياس آ ڪا اسان جي چپن ۾.

چڏيو ايڏي آواز ۾ مڏ پري جو،
اڃان سحر طاري اڃان هون نشن ۾.

هجي ڏور ڪيڏي به منزل نه ٿڪجون
اگر وات ساري هجي هٿ هٿن ۾.

منهنجون جي رچنائون آهن.
محبت جون معنائون آهن.

پنڌ ڪري جي پار پون ٿا،
گهرندا ڪونه دعائون آهن.

تون نه چُهين جيسين، هي منهنجيون،
ڪناريون سڀ ڪوتائون آهن.

پيار ڏيائي رکئون ته ڪاٿي،
ڏاڍيون تيز هوائون آهن.

ڏات ڏني هر رات اسان کي،
ڪيڏيون سرس سزائون آهن.

جڏهن هليا وياسين ته ٻڌوسين،
پويان ”پریت“ پڇائون آهن.

جهڙا ڪوڙ چٽائن جهڙا.
ڪي ڪي جهڙا چاهڻ جهڙا.

پيا پڇون پڇرون ڪاٿي هن،
ماڻهو راز ٻڌائڻ جهڙا!

ڪين پڇو، ناهن هوندا ڪي
پيارا خواب ٻڌائڻ جهڙا!

جن جي دل اٽڪي، رهندا هن
ڪاٿي پو سمجھائڻ جهڙا.

ڪيئن آهن ڳالهائي ويندا،
ماڻهو لفظ ڏکائڻ جهڙا.

”پریت“ آ لکندي هرڪا شي پر،
پيار ئي ڪين لکائڻ جهڙا!

دل نه هاريو ڪوڙ آهن زندگيون باقي بچيل.
بات ڪي لوڏڻ لاءِ آهن روشنيون باقي بچيل.

ايئن نه چئو سنسار مان ڄڻ وئي اڏامي هرخوشي،
جي حصي منهنجي ۾ آيون هن خوشيون باقي بچيل.

جنهن ۾ ٿي چهرو ڏٺي سو آئينو ٽوڙي ڇڏيئي
پر اڃان آهن اندر جون آرسيون باقي بچيل.

ايئن لڳو ڄڻ ماس ڪوري آ ڪوئي لاهي ويو
ڏاڍ جي ماريل ۾ آهن ڪجهه هڏيون باقي بچيل.

ڇو ڀلا هت ڇيز ڪائي روح ريجهائي نه ٿي،
ڏي ڏئي وئي ڳالهه هن تنهنجون چميون باقي بچيل.

سنگهرون پيرن وجهي سمجهين ته سڀ ڪڙجي ويون،
پر اڃان هن ”پریت“ پارڻيون نينگريون باقي بچيل.

آس هن جيءَ ۾ ٿيون اڪيون جاڳن.
رات ساري نه هن سٽيون، جاڳن.

ڪال ڪوٽا جو ڪينئن پلا ٿيندو،
ڏات ڏيئڙن ۾ ٿيون وٽيون جاڳن.

پيار پنهنجو هي پار پئي جيسين،
شال وچ ۾ نه ڪي وٽيون جاڳن.

پل ته جيون سڄو اڪيون ٻوٽي،
توسان گذريون جي ڪجهه گهڙيون جاڳن.

ڪونه جهلجن ٿيون خواهشون، جنهن پل،
اچي رڳ رڳ ۾ ٿيون ڇتيون جاڳن.

راند اکرن سان پيا سڀئي ڪيڏن،
ستون لکجن آهي. صديون جاڳن.

جذبڻ کي جهلجي ته ڀلا ڪيئن؟
سوچڻ کي جهلجي ته ڀلا ڪيئن؟

اک ٻوٽو کان پوءِ اچن ٿا،
سڀن کي جهلجي ته ڀلا ڪيئن؟

پيار جي چيچ جهلي هلندا هن،
دردن کي جهلجي ته ڀلا ڪيئن؟

خوشبو آ ڇڙواڳ وٺي ٿي،
ڀونئڻ کي جهلجي ته ڀلا ڪيئن؟

گل جي ڀر ۾ اجها اڏڻ کان،
خارن کي جهلجي ته ڀلا ڪيئن؟

سونهن ٿي سونهن ڏسي چوپاسي،
نيٺن کي جهلجي ته ڀلا ڪيئن؟

خار وچايل سارا رستا.
كونه چڙيا ته به پيارا رستا.

هلندو نيٺ پڄي پوندو آ،
ڏڏ ڏين ويچارا رستا.

پنڌ پلائيندا، ناهن هي
تو جيان سڀ ويسارا رستا

لونءَ لونءَ ماڻهن آھ لتاڙي،
دانهن ڏين دڪيارا رستا.

قرب ڪوهيڙي ۾ جي پٺڪيا،
تن لاءِ هاڻ سهارا رستا.

”پریت“ ڪيا جي پنڌ، ڏسيندئي،
تو در پهچڻ وارا رستا.

ڪي ماڻهو لفظن سان ڪيڏن.
ڪي پيا ٿا جذبن سان ڪيڏن.

دل ڪي چاه ڇتا جن چاڙهيو،
ڇڏيو ته ڀل شعلن سان ڪيڏن.

پتو نه، آه عبادت يا سڀ،
تسبيح جي داڻن سان ڪيڏن.

وياج وجهي مله پاڻ پريندا،
جي پيا ٿا لمحن سان ڪيڏن.

يونءِ ڀلا بخشيندي ڪيئن تن،
جي پيا ٿا نعرن سان ڪيڏن.

جن ڪي ڪون سنڌو ساڀيان ڏئي،
”پريت“ پيا سڀن سان ڪيڏن.

اگر جيئجي ٿو ڪنهن جي ڪاڻ سٺو لڳندو آ
چڏيون ارپي جي پنهنجو پاڻ سٺو لڳندو آ

دل ٿي چاهي ته رڳو ڳالهه هلي پئي هن جي،
هجي تنقيد يا واکاڻ سٺو لڳندو آ

آهي سندر سنڌو ندي ته سموري پوءِ پي
جو المنظر تان وڌ مهراڻ سٺو لڳندو آ؟

ملي هن ساڻ جو بيهندا هون آئيني آڏو،
تڏهن ڪيڏو نه پنهنجو پاڻ سٺو لڳندو آ

پيار ڪيڏو سهي هي رشتو اهڙو آ جنهن ۾
رهي ٿوري اگر چڪتاڻ سٺو لڳندو آ.

وقت تنها به چڏيندو آ ڪاٿي پهچائي
پيارو آ همسفر جي ساڻ سٺو لڳندو آ.

سرت ۾ ايئن سفر آ گذريو
ذهن ۾ چڻ محشر آ گذريو

رڳ رڳ ساڻي، درد جو شايد
لونءَ لونءَ مان لشڪر آ گذريو

هاڻ به عڪس چٽا سڀني جا،
اکڙين مان ته اسر آ گذريو.

دل جي سچ ننڍڙن خانن مان،
مشڪل ساڻ صبر آ گذريو.

هڪڙو كهرو اکر به تنهجو،
ڪائي تي ڪنڪر آ گذريو.

هن جو نانءُ وٺڻ ”هن جو“ چڻ،
بت رهڙي ڪو سر آ گذريو.

ڪونه ايندي ننڍ ڏينهن به ٿي ڪي،
هو جو ايئن مون ڀر آ گذريو.

ڇاھ ڇڀڙن مان جو چڪي آيو
چين تنهن کي نه پو، رتي آيو

مٿيون پل ۾ هون موسمون جنهن پل
هت هت ۾ ڏکي ڏکي آيو

پياس ڪيڏي ۽ بخت ڇا چئجي،
آيو بادل ته، پر وسي آيو.

سڪون ڪيئن ڏئي ڪو گهر پلا ان کي،
نينهن نيٺن ۾ جو ٽڪي آيو.

ڳولا هن جيءَ ۾ من رليو، باقي
سهڻ سورن جي ڪجهه سڪي آيو.

پرين پاڳل کي، جي ملي، ڇڻجو،
”پريت“ سان پي آ ڪو رسي آيو.

چوڏهين جي چانڊاڻ ڏني ٿئي!
موج، اندر مهران ڏني ٿئي!

اڃان ته پيو لفظن کي مابين،
تن ۾ ڪيڏي تاڻ ڏني ٿئي!

گل ۾ خوشبو ڳالهه پراڻي،
سوچن ۾ سرهاڻ ڏني ٿئي.

جذبڻ ۽ سوچن ۾ جنهن پل،
وڌندي آ چڪتاڻ ڏني ٿئي!

پتر پاڻ سڏائي تنهن جي،
اکثرين ۾ آلاڻ ڏني ٿئي!

کوڙ ٻڌو هوندئي هُن هُن کان
”پریت“ ڪڏهن چئ، پاڻ ڏني ٿئي؟

سوچن ۾ الجهي پيا آهيون.
سپنن ۾ الجهي پيا آهيون.

هڪ هڪ جون سئو سئو معنائون،
لفظن ۾ الجهي پيا آهيون.

ڪونه پتو ڪاڏي وڃڻو آ،
رستن ۾ الجهي پيا آهيون.

سوچيندي نچندڙ پيرن تي،
گهنگهرن ۾ الجهي پيا آهيون.

ڇا آخر ڳالهين ۾ هُن جي،
اثرن ۾ الجهي پيا آهيون.

پاڻ ”پریت“ آزاد پکين جان،
رسمن ۾ الجهي پيا آهيون.

جيون دل کي گهائو آهي.
آس وري اتساهيو آهي.

هن جو اوتيو زهر اندر ۾،
گيت ڪري مون ڳايو آهي.

جنهن لاءِ هينئن رلياسين، تنهن ئي،
اگنيءَ تي اڇلايو آهي.

سوچ ۽ سمجه ڪري پاسو پئي،
پاڳل پيار بڻايو آهي.

تو وٽ تهڪ ئي تهڪ ڏسڻ لاءِ،
مون هر لڙڪ لڪايو آهي.

ايڏو ڪونه مليو جيون ۾،
جيڏو ”پریت“ وڃايو آهي.

ٿيو جو لڙڪ اُجهل، نڪري ويو.
نيٽئون سڀ ڪاڄل نڪري ويو.

پياس ڇتي هئي، پوءِ سامهون ڇو،
بنا وسئي بادل نڪري ويو.

ڪونه پتو پيو وقت وٺيءَ مان،
ڪيئن جوڀن چنڄل نڪري ويو.

جو به تماشائي، محفل مان،
ٽنڊي ئي پايڻ، نڪري ويو.

ڊڪندي بس پاڇن جي پويان،
وقت هي ٿي پل پل نڪري ويو.

زمان مڪان جا قيد اتي، ”هُو“
پيار ۾ ٿي پاڳل نڪري ويو.

ڪيڏا تنها ٿي پيا آهيون.
پرزا پرزا ٿي پيا آهيون.

ڄڻ ته پتنگ جان اڏندي اڏندي،
ڏورئون ڪاٽا ٿي پيا آهيون.

اوت اچي بي انت اندر ۾،
ڏاڍا پياسا ٿي پيا آهيون.

سانجهه صبح جيءَ کي جهورن ٻئي،
سور سراپا ٿي پيا آهيون.

جوڙيندي هر گهاٽ رفو سان،
ٽاڪا ٽاڪا ٿي پيا آهيون.

”پریت“ ڪنائی ڪوبہ نہ جن کي،
اڄ سي واکا ٿي پيا آهيون.

جينئن هيڏو سنسار وڌي پيو.
تيئن ڪاٿي هي پيار وڌي پيو؟

انگ انگ جيڏو آر وڌي پيو،
تينئن هن جو انڪار وڌي پيو.

آ جاني گڏ جوءَ ۾ ، ناريءَ
سانجهه صبح سينگار وڌي پيو.

خوشيون ته ڪون لڌيوسين باقي،
سورن جو سهڪار وڌي پيو.

ڪو، نه ڪري آبياري پوءِ پي،
تڪڙو ڌڪ جو ڌار وڌي پيو.

پيار کان پاڻ پلي وياسين پر،
من تي ڏاڍو بار وڌي پيو.

عڪس رهي نيٽن ۾ ڪنهن جي.
هوندو آ پاڳن ۾ ڪنهن جي.

ڪنهن کي ڪون پتو پوندو آ،
ڪير رهي سڀن ۾ ڪنهن جي.

اوندھ ۾ آشا جو ڏيئڙو،
جلندو آ جذبن ۾ ڪنهن جي.

مُرڪن مامر ٽپي او! پيارا،
گهور وجهو گهاون ۾ ڪنهن جي.

ڪو تڙپي تائي پيو تنها،
ڪو بهڪي ٻانهن ۾ ڪنهن جي.

ڳالهه ڪائي آهي جو ڏسجن،
گجرا اڄ وارن ۾ ڪنهن جي.

هليا ڪيترو هون گسن کان پڇي ڏس!
سموار ٿئي ساڪي وٽن کان پڇي ڏس!

وئي رات گذري سا گذري وئي ڪيئن،
رليءَ ۾ پيا ٿئي گهنجن کان پڇي ڏس.

سدا اڻ ڪڙيا هن رکيا تنهن جي لاءِ هي،
اچي ويجهو دل جي درن کان پڇي ڏس.

ڪريا هن هي اپ مان يا اڪثرين مان ڪنهن جي،
پيا ٿئي مٽيءَ تي ڦڙن کان پڇي ڏس.

سوا تو نه تصوير ڪائي چئي تن،
منڊيءَ ۾ جڙيل جي ننگن کان پڇي ڏس.

سڃاڻين نه ڪا ”پریت“ اڳ هي چوڻ کان،
پرین ٿورڙو پنهنجي من کان پڇي ڏس!

چپ سرخيءَ سان جو ڍڪيل آهن.
درد تن ۾ به ڪجهه لڪل آهن.

سور ڏي نئون ته ڪو مزو ماڻيون،
اهي پر جا سيئي سنل آهن!

ڪنهن جي وڪ وڪ وئي واسجي، ڪنهن
جي،
ڄڻ ته رڳ رڳ ۾ رڻ رکيل آهن.

سندا جوپن جا ڏينهن ڇا ساريون،
گهٽ گهاريل، گهڻا ڪسيل آهن.

پنهنجي جذبن ۾ آڳ ۽ ماڻهو،
برف وانگي ڇو سڀ ڄميل آهن.

وياسين ويجهو ته پيو پتو، ڪيڏا،
جسم جيئرا ۽ من مئل آهن.

پنهنجي رستن کي منزلون ڪونهن.
پوءِ به آسون اسان پليون ڪونهن.

ٻڌي پياسن جي ڪا صدا وسنديون،
ايڏيون ڪڪريون به بي وڙيون ڪونهن.

سهڻي ساعت ڪا ياد بڻجڻ ڏي،
گهڙيون جوپن جون ڪي وريون ڪونهن.

مليو هر ڪنهن کي جنهن جهلي جهولي،
پنهنجون ئي پيار ۾ پتيون ڪونهن.

آهيون وڪ وڪ تي ڄڻ ڪٺا، سمجهو،
پڇو عمريون ٿا ايئن ڪتيون ڪونهن.

ڳالهه آ پي ڪا، خواهشون پيارا،
چنڊ چوڏهين تي ٿيون چريون ڪونهن.

”پریت“ ڪيڏو نه خوش گذارن پيا،
رکيون سيني ۾ جن دليون ڪونهن.

ڪيڏا گهرا راز ٿا ڏسجن.
چپ پي الفاظ ٿا ڏسجن.

ڇا چئجن ڪي ڪي ڪوٽائون،
ست ست ۾ جڻ ساز ٿا ڏسجن.

ڄار بنا جهٽجي وينداسين،
نظر نظر ۾ باز ٿا ڏسجن.

ڇا ته مزو پرچائڻ ۾ آ،
پرين وري ناراض ٿا ڏسجن.

ڪو، نه تماچي، ۽ نه وري ڪي،
نوريءَ وارا نياز ٿا ڏسجن.

ڏس تون، ڪنهن ڪنهن ساڻ وڙهون هت،
من ۾ ڪوڙ محاذ ٿا ڏسجن.

ڪي ته وڏا ڪي ننڍڙا ماڻهو،
ايڏا چو امتياز ٿا ڏسجن.

رہون پاڻ کان ٿا چو اڻڄاڻ پيارا.
اسانجي اکين سان ڏسو پاڻ پيارا!

ويندا پاڻهي گهٽجي وڃڻان فاصلا هي،
وڌون ڪجهه اسان، ڪجهه اوهان پاڻ پيارا.

پلا پريم جون چو پري منزلون هن،
نظر ڪو اچڻ گهرجي اهڃاڻ پيارا.

سوچي ساڻ هلجو، اسانجي گسن ۾،
رڳو ڌرتي، ڪو نه مھراڻ پيارا.

منجهان هر ڪٿوريءَ پريو من آ پنهنجو،
هاڻي آڻجو ساهه سرهاڻ پيارا.

ايئن نيٺ تنها رهون ڪيستائين،
اچي ”پريت“ سان ڪي مندون ماڻ پيارا.

عشق کان جو به آشنا ڪونهي،
تنهن لاءِ سچ پچ ته ڪا سزا ڪونهي.

سوچي سڀ هلجو نينهن نگريءَ ڏانهن،
اتي پاڻي ۽ ٻيو هوا ڪونهي.

پهرين ڪارا، اڃا، رتا مينديءَ،
ننڍڙي وارن جي پي ڪٿا ڪونهي.

پنو بس! پيار جو پڙهيو آهي،
سچ ته ڪئي ٻي اسان خطا ڪونهي.

رلي راهن ۾ وياسين لڳندو آ،
ڪنهن اسان کي ڏني دعا ڪونهي.

ڪونه مورڪ مشاهدو ماڻهائي،
وقت ڪنهن سان به ڪئي وفا ڪونهي.

گسن اوڪن جي چونڊ هئي پنهنجي،
ڪئي گوندر سان ڪا گلا ڪونهي.

ڪير، ڪنهن جيءَ پڪار تي ايندو؟
ڪنهن کي هر هر نه ايئن سڏيندو ڪر.

سار وڌندڙي اڃان به ساجن جي،
چنڊ کي ايئن نه تون تڪيندو ڪر.

سور نيٽئون نه ڪنهن سڃاتو آ،
اک نه هر ڪنهن اڳيان پريندو ڪر.

پيار آچي نه ايئن پریشان ڪر،
ٿورو آٿت پلي تون ڏيندو ڪر.

اڳيئي جوين مٽيئي گهڻو ماريو،
موتي تنهن تي نه ٻيا جڙيندو ڪر.

ڳالهه ڏک ڏئي ڄا، ات پلائي ڇڏ،
ڪري هڪ هڪ نه سي ڳڻيندو ڪر.

واءِ جيان بس ڇهي هليو وڃيو،
دل ته پيارا تون ڪجهه جهليندو ڪر.

جو وڃي هن کي اهو رستو ته ڳول!
کيس جو موھي وجھي لھجو ته ڳول!

تون عبادت ۾ سدا مسجود آن،
پر خدا کي جو وڻي سجدو ته ڳول!

منهن نقابن ۾ ڍڪي پل ۾ ڇڏيئي،
پر ادائون جو ڍڪي پردو ته ڳول!

بس رڳو پيرن جو پنڌ ناھي پرڻ،
ماڳ ماڻڻ لاءِ اهو جذبو ته ڳول!

ھا مڃون تنھا نه تون آھين ڪٿي،
آن ھجومن ۾ مگر، پنھنجو ته ڳول!

تون گھرين پيو ٿو سين کي، موت ۾،
ڪو گھري توکي به، ڪو اھڙو ته ڳول!

ڄام الفت وري وري پيتو!
پئي اسان ساري زندگي پيتو!

دل جڏهن پي چيو ڪٿي ورتو،
ڪونه ڪنهن کان ڪڏهن پڇي پيتو!

ڄام سامهون ڏسي شهادت جو،
جنهن ڪنيو، پوءِ لڇي لڇي پيتو!

آب انگور هو، عقيدت هئي،
جيئن رکيئن سامهون مون جهڪي پيتو!

لاهي بادل لباس جان ويڙهيو،
۽ پو ان ۾ ٻڏي ٻڏي پيتو!

ها پنهي ۾ اهو فرق آهي،
تو آ ظاهر ۽ مون لڪي پيتو!

ڪونه قطرو به هو بچو پويان،
”پریت“ هر هر رکي رکي پيتو!

نيٺ هي نر ڏئي وئي آهي،
محبت غم ڏئي وئي آهي.

ڪجهه لکي ڊاهيان پئي ساحل تي،
چاندني ڪم ڏئي وئي آهي.

جي نه ڏسيائين گس جيئڻ جو ڪو،
ماءُ ڇو ڄم ڏئي وئي آهي.

گيت، وايون، غزل پها تي پيا،
ڏات مرهم ڏئي وئي آهي.

مان به گل جان چُهان پرين توکي،
شوق شبنم ڏئي وئي آهي.

مون پتو تنهنجو جئن صبا کان پڇو،
تورو مبهم ڏئي وئي آهي!

روز گھائڻ جا گس نوان نه وٺي،
عشق کي چئو ته امتحان نه وٺي.

چئوس ساري ڪٿي ڇڏي دنيا،
مون کان خيالن جو جڳ جهان نه وٺي.

هيءَ سڄي سرزمين لتاڙي پيو،
منهنجي نيٽن جا گس اڃان نه وٺي.

ٻڏي خيالن ۾ پاڻ وسريو آ،
سونهن کي چئو گهڻو ڌيان نه وٺي.

ڌار ٿيو خود آ، دور دور رهي،
رهي آڏو ئي، امتحان نه وٺي.

ڪيئي خوشفهميون، خود فريبليون هون،
شاعري آ ڪو سچ جيان نه وٺي.

دور تائين سات ڏيندين،
ڪين تون تنها ڇڏيندين.

ڪو، نه جي ورنائي مونڪي،
تون پرين آواز ڏيندين.

مان محبت جي پجارڻ،
مهربان تون پي مڃيندين.

نينهن جا نياپا پڄائي،
واءِ ڪي ڪيئن تون ونگيندين.

تون وڃن مونڪي وري ڏي،
مون سوا ڪنهن جو نه ٿيندين.

سڀ اُماسون ساڻ هوندين
سو جهرن ۾ ساڻ نيندين.

هر وڇوڙي ويل ٿاري،
مونڪي پاڪر ۾ پريندين!

تون ئي منهنجو پيار آهين،
مون سوا ڪنهن جو نه ٿيندين!

وري راه مڦتل جي اڄ ڪنهن پڇي آ،
وري بيقرارين جي موسم لٽي آ.

ڇڙي جنگ ناحق ۽ حق جي وئي آ،
جو جلاد چادر سسين سان سٽي آ.

نه ئي ڪوئي بادل نه ڪا ڇت چير آ،
اسان جي سفر ۾ نجي ڌرتي آ.

اڃان عڪس روشن ڏسون آرسين ۾،
نه اگر اڃان حوصلن جي ڇڏي آ.

پلي ماڻجو دل لڳيون پيا سڀئي، پر
انهن کان به پڇجو جنين دل پڳي آ.

وڃايل بهارن ۾ هٻڪارون ڪهڙيون،
سُڃاتاسين، جن ساري خوشبو گسي آ.

هليا شهر جانان ڏانهن سڀ ڪجهه ها تياڳي،
مگر وات تن سان ڪري وئي ٺڳي آ.

پتو ڪنهن رکيو عاشقين جي سفر جو،
۽ تاريخ ڪنهن دل لڳين جي لکي آ.

منهن جي دڳ تي خار نه وجهجان،
آءُ اڏان جي چار نه وجهجان.

مٽي هان مٽي ڏي موٽان،
ايڏا مون تي بار نه وجهجان.

سج سان اک ملائي ڏسجان،
کولي مُک تي وار نه وجهجان.

ڄاڻان قربن جي قيمت ٿي،
نينهن جا ڏانوڻ يار نه وجهجان.

ڇاڪ سڄي جيون چولي آ،
چيد نئون تون، ڌار نه وجهجان.

چڏ ته پلي ماڻي منزل کي ،
محبت منجه مھار نه وجهجان.

نئين سر دل ديوارون جوڙيون،
بيهر تن ۾ ڌار نه وجهجان.

چوڏھين رات نه آھ ستل ڪو،
ڪنهن کي ٻانهن هار نه وجهجان.

کوڙ جدائي دل جي دڳ تي
هاڻ وڻي تون يار نه وجهجان.

سمند ڪناري واريءَ سان گڏ،
سار هئي ڪا ناريءَ سان گڏ.

گل خريديا ڪنهن ها هُن کان،
دل به هلي وئي ڪاريءَ سان گڏ.

پيٽ پرئي جي هرڪو پويان،
بک اڪيلي هاريءَ سان گڏ.

اُڪا ۽ چنتائون، پوءِ ها،
ڪو ته هجي دلداريءَ سان گڏ.

دنيا ڦاٽل سان بيٺي آ،
منهنجي ڪوٽا ڪاريءَ سان گڏ.

ڪو، ٻڌجي ڏيهن جو مالڪ،
۽ ڪو هڪڙي ٻاريءَ سان گڏ.

هاڪاريءَ جي هرڪو پويان،
ڪو ته بيهي انڪاريءَ سان گڏ.

بيشڪ هن اڇلايو گل هو،
پر بيٺو سنگساريءَ سان گڏ.

نئين سئين ٿي سج جان اڀري وئي هان،
نئين وري ڪنهن راه تي نڪري وئي هان.

سڏ، ڪو پويان وري ڇا لئ ڪري ٿو،
مان جڏهن ان موڙ تان گذري وئي هان.

”پيار جي، هاڻي نه راه تي هلبو“
پاڻ پنهنجي ڳالهه تان مُڪري وئي هان.

ڏيل توڙي ڏانوڻ ۾ آ ڦاٿل،
سوچ ۾ پر اپ پي اُڪري وئي هان.

وقت تنهن جو وهڻ آ، آهيان ڊنل مان،
انت ڏانهن توکان به اڳ سنڀري وئي هان.

ڪو نه ڪا تهمت لڳي آ وقت ٿيو آ،
ڇو نئين الزام کان وسري وئي هان؟!

اي صبا! پهچي، پرينءَ کي هي چئجان،
مان وڇوڙي وات تي وڪري وئي هان.

سڄا سنسار اورانگهيان!
سيئي گس غار اورانگهيان!

برھ ڏي حوصلو مونکي،
تہ جيون چار اورانگهيان!

مان ھان انڪار تي بيٺل،
پئي اقرار اورانگهيان!

پرڻ! بس ٿورڙو ڏس ڏي،
مان تنهنجي سارَ اورانگهيان!

ويان ھر ڳجھ کي سمجھي،
سيئي اسرار اورانگهيان!

رڳو بس ھي نہ ٿئي مونکان،
پرڻ جا پار اورانگهيان!

ڪو لهجو سرد آئيندو،
وري هو درد آئيندو.

ها! ڪو آت دلا سو ئي،
ڪوئي همدرد آئيندو.

هُو بڻيو ويڇ آ منهنجو،
سُتي منفرد آئيندو.

وڇوڙو ڄڻ ته پن ڄڻ آ،
آ موسر زرد آئيندو.

وري ڪي زخم ئي هوندا،
بيو ڇا بي درد آئيندو!

ڏاڍو جيون ٿو هيءَ اداس رهي،
اهل دل ڪوئي آس پاس رهي.

دل ڪيسين ڏيو، اهو ٻارڻ،
ڏسون ڪيسين ٿي هيءَ آماس رهي.

چاهيون خطرن سان ڪيڏجي ايڏو،
ڊپ، خدشو نه ڪو حراس رهي.

آئي ڪنهن سان آ هوءَ ملي آخر،
ڏاڍي اڄڪلهه ٿي بدحواس رهي.

حالتن سان نه ٺاهه ٿئي، جيسين
سڀ برابر، نه ڪوئي خاص رهي.

پيار واريون ڇو ڌار ڌار دليون،
ڇو نه تن لاءِ خوشي ڪا راس رهي.

ڪوئي آهي، ڇو پياري ايئن، پويان
ڪو به غم، آرزو، نه پياس رهي.

هيءَ ئي خاهش رڳو اسان جي آ،
هو اسان جي ئي آس پاس رهي.

هي نيٺ وچ ۾ حجاب ڪهڙو!؟
اسان پو ماڻهو شباب ڪهڙو!؟

اسان ڪيئن جو، گناه سڏجي،
ڏسي مگر ڪو، ثواب ڪهڙو!؟

ادا ادا ۾ حُسن آ هوندو،
ادا ڍڪي جو نقاب ڪهڙو!؟

پڇن محبت اوهان ڪئي آ،
ڏيون انهن کي جواب ڪهڙو!؟

قلم سان جيڪر جُڙي تعلق،
آ ڏوه ان ۾ جناب ڪهڙو!؟

تو ماڻهو سڏجي، چڱو ئي هوندو
آ ماڻهو ٿيندو خراب ڪهڙو!؟

رڳو دهمان ۽ ڌڙڪا!
ڪريو ڪي وس ۽ واکا!

رڪو پيا موھ ماڳن ۾،
ڪريو پيا پنڌ کان پاسا!

جيئڻ جي ويڙھ جي وڙهندا،
سي ٿيندا ويڃي وائڻا!!

ٿئي پيا ڪپ اڪڙين جا،
ڏنا جو عشق اوجاڳا.

ٿا ارڏا اڳڙين ڳڻجن،
جھڪن پيا هر ڳليءَ ڳاٽا!

نڌڻڪي جي ٿئي ڌرتي،
تہ هوندا ويرانيءَ واسا.

متان مٽي ميارون ڏئي!
متان ڏئي ڏيه ڏوراپا!

رسوايون سڀ سور ۽ صڌما سانڍي رکنداسين،
پيار ڏنا هي سارا تحفا، سانڍي رکنداسين.

وصل هيو يا رڳ رڳ ۾ جڻ چنگ چڙي پيا ها،
هيءُ تصور ۾ سڀ لمحا سانڍي رکنداسين.

خوابن جي آپ تي ڪو چوڏهين چنڊ هيو چمڪيو،
اونڊاهين لاءِ روشن سڀنا، سانڍي رکنداسين.

ڪو آلاپ اُٿيو ۽ من جي پار وڃي پهتو،
نينهن سندا هي سارا نغما، سانڍي رکنداسين.

تنهائي ۾ هانءُ لٿو، ڪنهن سار سنڀاليو هو،
ساروئين جا هي سڀ ٿورا، سانڍي رکنداسين.

جيڏانهن آه نظر پئي، گوليون گهاو ڌماڪا ها،
هاڻ لکي هن ديس جا نوحا، سانڍي رکنداسين.

نيٺ رُتون مٽيون ۽ مُرڪن مُند وري ايندي،
رهجي ويا جي گيت اڏورا سانڍي رکنداسين.

اڪيلائڻ جي موسم ۾،
وُني ڪا سار، سڏڪي پيا.

چُهَن ڪي آڱريون، اڳ ۾
اڇا ٿيا وار، سڏڪي پيا.

رُنوسين، موڪلايوسين،
پرِين پي ڌار، سڏڪي پيا.

اهي جوپن جنون، جانا
بُڌي انڪار، سڏڪي پيا.

سڄڻ! ڪئي سو دفعا آهن،
اسان جا پيار، سڏڪي پيا.

نجو سُ، ڪونه ٿو گهرجي،
سڄا فنڪار، سڏڪي پيا.

سُٽي ڪا چيخ ڪاريءَ جي،
هي ڪُل سنسار، سڏڪي پيا.

نه موٽيو هيل وڻجارو،
سڪيءَ، سينگهار سڏڪي پيا.

لبن تي آ، وري لرزش،
وري اظهار، سڏڪي پيا.

اوهان خوشين ۾ خبر ناهي ڪهڙي بات ڏني؟
اسان ته درد جي سيني ۾ ڪائنات ڏني!

صبح جو سج پي اڀري ٿو، ڪنهن ڏٺو هوندو؟
اسان ته رات جي پويان وري آ رات ڏني!

روح هر دؤر ۾ هر جاءِ بيقرار رهيو،
پڳاسين نينهن جي نگري ۾، آ نجات ڏني.

اسان هن دل لڳيءَ جي دار تان به گذرياسين،
۽ گذري دار تان ٻيهر وري حيات ڏني!

ڏني ويساهه گهاتين جي جيت هر پيري،
۽ اعتبار جي هر پيري آهي مات ڏني.

هلياسين چوڏسائن ۾، رڳو اماس ملي،
پڳاسين پيار جي پاسي ۾، آ پريات ڏني.

نه اوچ نيچ ۾ پنهنجو ڪڏهن ايمان رهيو،
اسان انسان ڏٺوسين نه ذات پات ڏني.

گهڻو زندگي هئي پري، پئي جياسين!
سڀئي دور سڀنا ڪري، پئي جياسين!

اچي سار دامن چهيو ٿي اسان جو،
اسان تنهن کي پاڪر پري، پئي جياسين!

گهڻي سُرڪ اوتيا ۽ پئي لڙڪ روڪيا،
هي پيمانو پَر ۾ ڌري، پئي جياسين!

هئي چيد چولي سڄي چاهتن جي،
رفو تنهن کي هر هر ڪري، پئي جياسين!

لٽو هانءُ هر هر، وري ذهن تي ڪا،
اچي سار سُهڻي تري، پئي جياسين!

جڏهن جڳ جهان پاڻ لاءِ اوڀرو ٿيو،
پرين! توکي پنهنجو ڪري، پئي جياسين!

ڏسي دل جو دروازو، دستڪ ڏنيسين،
کلي پوندو، اِن آسري، پئي جياسين!

بُسو آهي بيشڪ، حياتي جو دامن،
پئي ذات ڦلڙيون پري، پئي جياسين!

ڪڻئون ساهه هڪڙو، پٺيان سُور سُور،
وڌيون قيمتون، مَن جُهري، پئي جياسين!

تنهنجي ئي آ تات ساري، ساڻ هلندي،
عمر ڀر جي بيقرارِي، ساڻ هلندي.

آ ازل کان ابد تائين نينهن پنهنجو،
تھمتن جي سنگِ باري، ساڻ هلندي.

ڏات ڏانوڻ سوچ ۾ آھن اسان جي،
هيءَ اسان سان گيت ڪاري، ساڻ هلندي.

هڪڙو لمحو سونھن جي جلوه گري هئي،
دور تائين تابڪاري، ساڻ هلندي.

پيار جي پالوٽ ۽ پھلو ڀرينءَ جو،
ڀاڻ سان هيءَ رازدارِي، ساڻ هلندي.

جا گهڙي تو عمر ۾ مون سان گذاري،
سا، اسان سان عمر ساري، ساڻ هلندي.

ساڻيائن جو سفر سارو اسان جو،
اک هر ڪا خواب واري، ساڻ هلندي!

عاشقين جون ڪي نيون شمعون جلايو،
”پریت“ کيسين رات ڪاري، ساڻ هلندي.

ڪجهه پي نه پيو بدلجي، ڪا ذات ۾ ڪمي آ
ظلمن سان سڃاتو ساهي تنهن ذات ۾ ڪمي آ.

پئي رات راڻي مهڪي چنڊ هاري چاندني پيو،
پهلوءَ ۾ آ پرين ڪٿ، هيءَ رات ۾ ڪمي آ.

دل جو وطن ڪپي ٿو دل وارا ساڻ گهرجن،
محسوس جا به جا ٿي، جذبات ۾ ڪمي آ.

ڪهڙي ڪمي جهان ۾ هر هر پيچين ٿو مونڪان،
ڏس! ڇا ڏسيان مان توکي هر بات ۾ ڪمي آ.

خوابن جي سرزمين هئي اک پرهم جو کلي جيئن،
آجيان نه مرڪ ڪئي، هيءَ پريات ۾ ڪمي آ.

دل تي اُنيون گهٽائون، جل ٿل زمين ٿي وئي،
من جو اڱڻ اُچارو، برسات ۾ ڪمي آ.

ڪيئن اڪڙيون! نگاهَ ڳالهايو،
ڄڻ اسان سان هو چاهَ ڳالهايو.

ماڳ ڏانهن ويندي جو مُنجهيس ڪاٽي،
ڏس ٻڌائڻ لاءِ راهَ ڳالهايو.

ڪو نه اچ وڃ رڳو هوا جي آ،
ڪنهن نه سمجهو، هو ساهَ ڳالهايو.

ڪيڏو جيون هو، رڻ جيان روليو،
پيار، بڻجي پناهَ ڳالهايو.

منهنجي ڄم جا به ڪي سبب ڳوليو،
بيهي ڀر ڀر گناهَ ڳالهايو.

سونهن سپنن ۾ ڳولجان مونڪي،
دل جي ڌڙڪن ۾ ڳولجان مونڪي.

ڪين دولت جي ڌنڌ ۾ ڏسجان،
چاه چرنن ۾ ڳولجان مونڪي.

چاهتون جن منجهان ليئا پائن،
انهن نيڻن ۾ ڳولجان مونڪي.

ڪين ويڃان تون چوڏسائن ۾،
پنهنجي ساهن ۾ ڳولجان مونڪي.

بيوفائين جا داستان هوندا،
تون وفائن ۾ ڳولجان مونڪي.

مان هان خوشبوءِ جيان مزاجن ۾،
تون هوائن ۾ ڳولجان مونڪي.

مان سنڌو ديس وانگي سچ آهيان،
تون نه وهمن ۾ ڳولجان مونڪي.

ڌار ٿي ويا جي، تن سان منهنجو ڇا،
”پریت“ پنهنجن ۾ ڳولجان مونڪي.

ميگه هر پل ملهار اڪڙين ۾،
جڻ ته ها آبشار اڪڙين ۾.

عڪس ڪيڏا اکين مان گذري ويا،
۽ رهيا ڪنهن جا پار اڪڙين ۾.

خيال، احساس عڪس تنهن جا سڀ،
منهنجو ڪجهه پي نه يار اڪڙين ۾.

خاهشون التجائون اوسيئڙا،
پئي ٿي سانديان هزار اڪڙين ۾.

هن ڪيو قيد قرب ۾ پنهنجي،
۽ رکيئين دام، ڌار اڪڙين ۾.

هوءَ جا هر هر لُجي، رليءَ تي، تنهن
ان ڪٿو انتظار اڪڙين ۾.

ڪونه لفظن ۾ ماڻجي سگهندا،
”پريت“ سارا ٿئي پيار اڪڙين ۾.

وري كنهن سار الجهايو،
ء وهمن وار الجهايو.

ها اڳ ئي مسئلا ايڏا،
مٿان دل ڌار الجهايو.

حسين پئي هر ڏسا ياسي،
پرئينءَ جي پار الجهايو.

لهي پئي چند جهوليءَ ۾،
ڪري دل آ، الجهايو.

چري دل پي نه ٿي پلجي،
اڳيان انڪار الجهايو.

ڪڏهن، ڪيئن ۽ ڪجي ڪاٿي،
انهيءَ اظهار الجهايو.

چڏايون جيئن اڃان قاسون،
آ جذبن چار الجهايو.

اندر ۾ اوتجي خمار ڏنا.
سونهن کي ڪنهن هي اختيار ڏنا.

هو به ايڏو ڇا پائئين ٿو مونکي؟
جنهن کي مون ايندي ويندي پيار ڏنا.

هن جو انداز منصفي ڏسجو،
خود کڻي خوشبو، مونکي خار ڏنا.

ڏک، تنهنجو به ڪجهه ته ٿئي ڪاٿو،
تو جو ڏونگر کي ايڏا ڌار ڏنا.

ننڊ گلين تان ڪهڙو خواب لنگهيو،
جنهن ها اڪثرين کي آڀار ڏنا.

لڳي جو دل، حدون ڪهڙيون!؟
سڪي پو سرحدون ڪهڙيون!؟

هئي بس پيار جي رم جهر،
الاڻجي هون مندون ڪهڙيون؟

سدا مسجود جي من ۾،
پڇائن مسجدون ڪهڙيون؟

تُٽل هون جاتئون ڪاٿئون،
گنديون ڪاٿان تندون ڪهڙيون؟

اجل جان گهاريون پل پل،
اجل جون آمدون ڪهڙون؟

عشق علم کي کوڙي وئي آ!
هر ڪو جيءُ جهنجوڙي وئي آ!

نڪري پئي جو پوءِ جهليندڙ،
هر ڪا پانهن مروڙي وئي آ.

چاهت هن جي وٺ ويڙهيءَ جان،
سوچ حواس وڪوڙي وئي آ.

مستيون ڄڻ ته هوا ۾ جاڳيون،
وار سمورا ڇوڙي وئي آ.

ساجن سامهون گهڙو ڪچو هو،
پار وجهي يا ٻوڙي، وئي آ.

اهڙي پيار ڏني پڪ آهي،
سات نه ڪنهن جو توڙي، وئي آ.

مس سورنهن سالن جي هوندي،
پر صدين جو لوڙي وئي آ.

هن جو جوين چولو ڪهڙو،
ڇاڪ چتيون هو، ڇوڙي وئي آ.

گهايل من تي بار اهو ئي!
سڪ جو ساگر تار اهو ئي!

دل کي نيٺ پلي ئي وياسين،
اڪڙين ۾ اظهار اهو ئي!

سڪ کي ڪونه نپاڻڻ آيو،
دردن جو وهنوار اهو ئي!

چوڏس تبديلي جون ڳالهيون،
پورهيت ڏويو بار اهو ئي!

فن اورانگهي ويو سرحد کي،
بڪ تي پر فنڪار اهو ئي!

باغي جذبا ڪاڻي جهلجا،
سرڪش آڏو چار اهو ئي!

هر شيءِ آ تعمير وري ٿي،
من ڀڙڪ جو ڌار اهو ئي!

عمر اچي پيريءَ تي پهتي،
من رهجي ويو بار اهو ئي!

دور پيا متجن ڪيڏا پي،
ڪانئر جو ڪردار اهو ئي!

ڪين ڪڏهن واڳيا هن جذبا!
ڏس ڪيڏو جهاڳيا هن جذبا!

ڪين سئون ڪوري ڪاغذ تي،
مون ته هڙئي هاريا هن جذبا!

وقت سنڌي ويرن سان وڙهندي،
مشڪل سان تاريا هن جذبا.

هاڻ اماس ڪٿي به نه رهندي،
پاڻ ڪوئي ٻاريا هن جذبا.

جيون وه پيئندي گذري آ،
پر ڪنهن لئه جئاريا هن جذبا.

وارن ۾ چانديءَ تارون، پر،
سڪ ساڳي ساڳيا هن جذبا.

وري ڪوئي اڳني اوتي ويو،
هاڻ ته مون ناريا هن جذبا.

پيار جي دڳ تي موڙ ڀرين تون،
مون کي ٻيهر جوڙ ڀرين تون.

ڀريت جو پيچ هي ڏوه وڏو ٿئي
مان لوڙيان ڪجهه لوڙ ڀرين تون.

ڀونءِ سڄي گيتن سان گونجي،
مون سان گڏ ڇاڪوڙ ڀرين تون.

عشق لنگهي دل جي واٽن تان،
ڪين دلين کي توڙ ڀرين تون.

جهيڙي پار پڳي هان تنهنجي،
هاڻ نپائج توڙ ڀرين تون.

روشن ڪر پنهنجون راهون سڀ،
منهن جا نيٺ نچوڙ ڀرين تون.

عشق جي ڳنڍ ٻڏي آ پنهنين،
ڪين اها ڳنڍ چوڙ ڀرين تون.

پورا هلندي پساه ٿي ويندا،
سارا رستا گواه ٿي ويندا.

ساري دنيا ميار پئي ڏيندي،
پر سڄڻ سان نپاه ٿي ويندا.

پيار تنهنجو بنائيندو ڪافر،
سارا پنهنجا گناه ٿي ويندا.

وينديون هارائي ڪلفتون ساريون،
نيٺ سوپارا چاه ٿي ويندا.

وڙهڻ وارن سان ويڙه ٿي ٿيندي،
ڪو جي نهندو ته ناه ٿي ويندا.

جي نريو ڪوئي خاڪ ٿي ويندو،
ڪو جي ڏکندو آراه ٿي ويندا.

ڪونه پوندو آ ڪو پتو ڪيئن هي،
پيار هن بي پناه ٿي ويندا.

ساڻ جي ناهين پرين،
تي چڪي ٻانهين پرين!

روح ئي رولي ڇڏيئي،
نيٺ تون چاهين پرين.

آ اجل تنهنجي بنا،
زندگي آهين پرين.

مان ويس پٽرائجي،
ڇا چُران؟ ناهين پرين.

پيو ڳنڍين ڳالهيون ڪري،
دور ٿي ڏاهين پرين.

ڪيئن اکر جي پيٽ ۾،
سمند ٿو لاهين پرين.

جي وري پيهر پوان،
جي ائين چاهين پرين.

ٿوليا مينڌيءَ ڌار پرين! ڪو ڇا ڄاڻي،
منهنجا توسان پيار پرين! ڪو ڇا ڄاڻي؟

آ البيلي وير جيان چڙهندي لهندي،
من تي تنهنجي سار پرين! ڪو ڇا ڄاڻي؟

ضدي من منهنجو هي ڪونه پليو مون کان،
۽ تنهنجا انڪار پرين! ڪو ڇا ڄاڻي؟

ائين لڳي لونءَ لونءَ ۾ ڪنهن اڳيون اوتيون،
ملندي ئي چپ چار پرين! ڪو ڇا ڄاڻي؟

جي آهين گڏ گهاو سمورا پرجن ٿا،
وکران جي تون ڌار پرين! ڪو ڇا ڄاڻي؟

خوشبو خوشبو وات هئي هلندي هلندي
چيچي پوندا خاري پرين! ڪو ڇا ڄاڻي؟

پيار ڪرڻ وارن سان ڪيڏا قهر هئا،
پر جي وئي اخبار پرين! ڪو ڇا ڄاڻي؟

گهايون صبح شام اٿئي،
اکڙيون بي آرام اٿئي.

مان جو اجڙي وئي آهيان،
تو تي ئي الزام اٿئي.

پو پي درد سڃاڻه ٿئي،
بدلايا ڪئي نام اٿئي.

ڪيئن سڄڻ سمجهان توکي
مرڪڻ ۾ پي مام اٿئي.

رت ٻڌل ٿئي تحريرون،
سوچن ۾ سنگھرام اٿئي.

چاهه ۾ ٿئي چٽو ٿورو،
اڏا چو ابھام اٿئي.

سڏجن ڪوڙ 'وڏا' ماڻهو
نينهن ۾ سڀ ناڪام اٿئي.

نظرن ساڻ ڪرين قابو،
نيٺ اٿئي يا دام اٿئي؟

اڻ ڳڻين آرائشن کي مون ڏٺو هو،
روز مرندي خواهشن کي مون ڏٺو هو.

اڃ جي احساس هو ويتر وڪوڙيو،
دور ٿيندي بارشن کي مون ڏٺو هو.

کوڙ ڳالهيون اڻ چيون رهجي ويون هيون،
۽ چپن تي جنبشن کي مون ڏٺو هو.

پنڌ ۾ پوئتي ڏسڻ هو ڏوه مون لاءِ،
پويان ٿيندي سازشن کي مون ڏٺو هو.

ليلاهيندي ماڻهو مانيءَ لاءِ مري ويو،
پرستش ۽ پوڄائن کي مون ڏٺو هو.

سوچ جي آوارگين جي حد ڄاتو،
۽ بدن تي بندشن کي مون ڏٺو هو.

ٿڌندا جي خواب هوندا،
اکين ۾ آب هوندا.

واٽن تي وڇڙبو پي،
هيءُ پي عذاب هوندا.

خنجر جان سوال سيئي،
جهرُندا جواب هوندا.

جوڀن ڪو هوندو جلندو،
ٿڌندا گلاب هوندا.

وڌنديون ڪي ويجهڙايون،
لهندا حجاب هوندا.

محبت جي مي ڪشي هئي،
شڪبا شراب هوندا.

پڙهندا ڪي ٿڙبي ٿڙبي،
ڪوتا ڪتاب هوندا.

مجبورين جا مڦتل،
لڇندا شباب هوندا.

زخمي هي سر سمورا،
رڙندا رباب هوندا.

پيار جو پنڌ آ ڊگهو ٿيندو،
ساڻ هوندين ته حوصلو ٿيندو.

بند ڪڙڪيون ڪڙيل ها دروازا،
پوءِ به روحن ۾ رابطو ٿيندو.

اڳ ئي دل جي عجيب حالت آ،
وڃي ويتر پيو ويجهڙو ٿيندو.

نيٺ سڀن سٽي ڇڏيا آهن،
ڪو نه ڪو هاڻي حادثو ٿيندو.

ٿيون لنگهن ڪربلائون دل تان، جي،
هو آ پل لاءِ به اوڀرو ٿيندو.

دل تي، چوندين جي، مان پٿر رکندس،
سو جي پگھليو، پٿر ڏکيو ٿيندو.

درد دل ۾ سمورو سانڍيو مون،
درد ئي ماڳ جو پتو ٿيندو.

پير هليا جي سنگهر سامهون!
خيال جڙيا جي خنجر سامهون!

قومون پي مڻجي وينديون هن،
تاريخي ٿئي ڪنڊر سامهون.

ماڻهو پيو ماڻهوءَ کي ماري،
مسجد اندر، مندر سامهون.

او ڳيرو! ڪجهه خيال ڪنڀيندئي،
وات مٽيندي يا گهر سامهون.

ڪير ڪپي ڪارونجهر منهنجو،
چورائي پيو پتر سامهون.

جيون ۾ ڪيڏو لوڙيو آ،
اڃا وري ڪي محشر سامهون.

مون پناهون ڏنيون هون رڳو پيار ۾،
ميت تنهنجي بنا ڪجهه نه سنسار ۾.

ڪيئن سڄيون محبتون منهنجي جهوليءَ وڌئي،
ڇا ڏٺو او پرڻ! هن گنهگار ۾.

ها! هوائون گهليون هونديون هاڪار جون،
ڪو ته ارڏو اتي بيهندو انڪار ۾.

هيءَ عجب عاشقيون هون عجب منصفي،
جيت ۾ تون سدا مان سدا هار ۾.

پئي ڪناسين، لڇياسين، اڻياسين، رهي،
هيءَ عجب سرڪشي پنهنجي ڪردار ۾.

تو ته پل لئه پرڻءَ کي سنڀاريو سڪي،
مون ته عمريون ڪپائي ڇڏيون سار ۾.

آ، اسان جهيڙي جڳ سان ڪئي دل لڳي،
هي اسان کان پڇو ڇا ڏٺو پيار ۾.

اوهان جي مهرباني آ،
جو گذري زندگاني آ.

پڇين پيو دل جي ويراني،
رڻن تي راڄڌاني آ.

اکين ۾ خواب کونهن کي،
زوالن جي نشاني آ.

لهين جي پل پرين دل تان،
اها پي بي ايماني آ.

وري پءِ واٽ تان تولءِ،
دلين ۾ جاءِ جاني آ.

ٽڙي هر زخم پيو مهڪي،
سني ٿي باغباني آ.

محبت روح روڙيندي،
جلائيندي جواني آ.

اسان جي ئي ڪٿا ساري،
اسان جي ئي زباني آ.

لوچ ۽ پڇ ڏاهه ڪا آهي اندر ۾،
ڪو پتو پئي ئي نه ٿو چاهي اندر ۾.

مان ڪري تعمير خود کي هان ٽڪي پئي،
ڪير مون کي روز پيو ڏاهي اندر ۾.

اهل دل جي درد جو پتو رکجو،
ڪنهن کي ڪوئي ديوانو چاهي اندر ۾.

مان وصل جي واٽ سان ونگجي وئي هان،
او پرين! ڏس تنهنجي ڇا آهي اندر ۾.

پوءِ وڇوڙي جو جڏهن پوري وجهي ٿو،
عشق لونءِ لونءِ کي ڳندي ٺاهي اندر ۾.

ٿو لڳي من پنهنجو ڄڻ ماته ڪندو آ،
ڪير آڏو درد ٿو لاهي اندر ۾.

ول ڄڻ ڪائي وڇوڙي جي، وجود آ،
ڳاهه بڻجي تانگهه ڪا ڳاهي اندر ۾.

مان پئي پٽڪيس پليس ڳولا سندءِ ۾،
دير سان چاتم ته هو آهي اندر ۾.

ڪو روڪي هاڻ عذابن کي،
زنجر وڃي ڪو خوابن کي.

هو پيار ڪيو پاڳل ايڏو،
مون سمجهو سمنڊ سرابن کي.

ڪيئن ماڻيءَ پيار سڄو منهنجو؟
ڪيئن پار ڪيئن حجابن کي.

مان جنمي ئي ڏوهي آهيان،
منهنجي نه سڃاڻ ٿوابن کي.

هو سوال مٿان آ سوال ڪندو،
۽ ٻڌندو ناهه جوابن کي.

مون خاڪ ڪٽوريءَ کي ڄاتو،
ڇا ڪرڻو هاڻ گلابن کي.

ٿي تن سان سارو حال ڪيان،
پر مان نه هٽاءُ ڪتابن کي.

پڙهندڙ نسل . پ ن

The Reading Generation

1960 جي ڏهاڪي ۾ عبدالله حسين ”اُداس نسلين“ نالي ڪتاب لکيو. 70 واري ڏهاڪي ۾ وري ماڻِڪُ ”لڙهندڙ نسل“ نالي ڪتاب لکي پنهنجي دورَ جي عڪاسي ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي. امداد حُسينيءَ وري 70 واري ڏهاڪي ۾ ئي لکيو:
انڌي ماءُ جڙيندي آهي اونڌا سونڌا ٻارَ
ايندڙ نسل سَمورو هوندو گونگا ٻوڙا ٻارَ

هر دور جي نوجوانن کي اُداس، لڙهندڙ، ڪڙهندڙ، ڪڙهندڙ، پُرنڌڙ، چُرندڙ، ڪِرندڙ، اوسيئڙو ڪَندڙ، پاڙي، ڪاڻو، ڀاڄوڪڙ، ڪاوڙيل ۽ وڙهندڙ نسلن سان منسوب ڪري سَگهجي ٿو، پَر اسان انهن سڀني وچان ”پڙهندڙ“ نسل جا ڳولائو آهيون. ڪتابن کي ڪاڳر تان ڪڍي ڪمپيوٽر جي دنيا ۾ آڻڻ، ٻين لفظن ۾ برقي ڪتاب يعني e-books ٺاهي ورهائڻ جي وسيلي پڙهندڙ نسل کي وَڌڻ، ويجهڻ ۽ هِڪَ ٻئي کي گولي سَهڪاري تحريڪ جي رستي تي آڻڻ جي آسَ رکون ٿا.

پڙهندڙ نسل (پن) ڪا به تنظيم ناهي. اُن جو ڪو به صدر، عهديدار يا پايو وجهندڙ نه آهي. جيڪڏهن ڪو به شخص اهڙي دعويٰ ڪري ٿو ته پڪ ڄاڻو ته اهو ڪوڙو آهي. نه ئي وري پن جي نالي ڪي پئسا گڏ ڪيا ويندا. جيڪڏهن ڪو اهڙي ڪوشش ڪري ٿو ته پڪ ڄاڻو ته اهو به ڪوڙو آهي.

جهڙيءَ طرح وڻن جا پن ساوا، ڳاڙها، نيرا، پيلا يا ناسي هوندا آهن اهڙيءَ طرح پڙهندڙ نسل وارا پن به مختلف آهن ۽ هوندا. اهي ساڳئي ئي وقت اداس ۽ پڙهندڙ، ٻرندڙ ۽ پڙهندڙ، سُست ۽ پڙهندڙ يا وڙهندڙ ۽ پڙهندڙ به ٿي سگهن ٿا. ٻين لفظن ۾ پن ڪا خصوصي ۽ تالي لڳل ڪلب Exclusive Club نه آهي.

ڪوشش اها هوندي ته پن جا سڀ ڪم ڪار سهڪاري ۽ رضاڪار بنيادن تي ٿين، پر ممڪن آهي ته ڪي ڪم اجرتي بنيادن تي به ٿين. اهڙي حالت ۾ پن پاڻ هڪٻئي جي مدد ڪرڻ جي اصول هيٺ ڏي وٺ ڪندا ۽ غير تجارتي non-commercial رهندا. پنن پاران ڪتابن کي ڊجيٽائيز digitize ڪرڻ جي عمل مان ڪو به مالي فائدو يا نفعو حاصل ڪرڻ جي ڪوشش نه ڪئي ويندي.

ڪتابن کي ڊجيٽائيز ڪرڻ کان پوءِ اهم مرحلو ورهائڻ distribution جو ٿيندو. اهو ڪم ڪرڻ وارن مان جيڪڏهن ڪو پيسا ڪمائي سگهي ٿو ته ڀلي ڪمائي، رڳو پنن سان اُن جو ڪو به لاڳاپو نه هوندو.

پڙهندڙ نسل . پن The Reading Generation

پَننَ کي ڪليل اکرن ۾ صلاح ڏجي ٿي ته هو وس پٽاندڙ وڌ
 کان وڌ ڪتاب خريد ڪري ڪتابن جي ليکڪن، ڇپائيندڙن ۽
 ڇپائيندڙن کي همٿائن. پر ساڳئي وقت علم حاصل ڪرڻ ۽ ڄاڻ
 کي ڦهلائڻ جي ڪوشش دوران ڪنهن به رڪاوٽ کي نه مڃن.
 شيخ اياز علم، ڄاڻ، سمجھ ۽ ڏاهپ کي گيت، بيت، سٽ،
 پُڪارَ سان تشبيهه ڏيندي انهن سڀني کي بمن، گولين ۽ بارود
 جي مد مقابل بيهاريو آهي. اياز چوي ٿو ته:
 گيت به ڄڻ گوريلا آهن، جي ويريءَ تي وار ڪرڻ ٿا.

... ..

جئن جئن ڄاڙ وڌي ٿي جڳ ۾، هو ٻوليءَ جي آڙ ڇڻن ٿا؛
 ريتيءَ تي راتاها ڪن ٿا، موٽي منجهه پهراڙ ڇڻن ٿا؛

... ..

ڪالهه هيا جي **سُرخ ڳلن** جيئن، اڄڪلهه **نيلا پيلا** آهن؛
 گيت به ڄڻ گوريلا آهن.....

... ..

هي بيت اٿي، هي بم- گولو،

جيڪي به ڪٽين، جيڪي به ڪٽين!

مون لاءِ ٻنهي ۾ فرق نه آ، هي بيت به بم جو ساٿي آ،

جنهن رڻ ۾ رات ڪيا راڙا، تنهن هڏ ۽ چم جو ساٿي آ -

ان حساب سان اڻڄاڻائي کي پاڻ تي اهو سوچي مڙهڻ ته
 ”هاڻي ويڙهه ۽ عمل جو دور آهي، اُن ڪري پڙهڻ تي وقت نه
 وڃايو“ نادانيءَ جي نشاني آهي.

پَن جو پڙهڻ عام ڪتابي ڪيڙن وانگر رڳو نصابي ڪتابن تائين محدود نه هوندو. رڳو نصابي ڪتابن ۾ پاڻ کي قيد ڪري ڇڏڻ سان سماج ۽ سماجي حالتن تان نظر ڪڍي ويندي ۽ نتيجي طور سماجي ۽ حڪومتي پاليسيون policies اڻڄاڻن ۽ نادانن جي هٿن ۾ رهنديون. پَن نصابي ڪتابن سان گڏوگڏ ادبي، تاريخي، سياسي، سماجي، اقتصادي، سائنسي ۽ ٻين ڪتابن کي پڙهي سماجي حالتن کي بهتر بنائڻ جي ڪوشش ڪندا.

پڙهندڙ نسل جا پَن سڀني کي **ڇو، ڇا، ۽ ڪيئن** جهڙن سوالن کي هر بيان تي لاڳو ڪرڻ جي ڪوٺ ڏين ٿا ۽ انهن تي ويچار ڪرڻ سان گڏ جواب ڳولڻ کي نه رڳو پنهنجو حق، پر فرض ۽ اڻڌر گهرج unavoidable necessity سمجهندي ڪتابن کي پاڻ پڙهڻ ۽ وڌ کان وڌ ماڻهن تائين پهچائڻ جي ڪوشش جديد ترين طريقن وسيلي ڪرڻ جو ويچار رکن ٿا.

توهان به پڙهڻ، پڙهائڻ ۽ ڦهلائڻ جي ان سهڪاري تحريڪ ۾ شامل ٿي سگهو ٿا، بس پنهنجي اوسي پاسي ۾ ڏسو، هر قسم جا ڳاڙها توڙي نيرا، ساوا توڙي پيلا پن ضرور نظر اچي ويندا.

وڻ وڻ کي مون پاڪي پائي چيو ته ”منهنجا پاءُ
پهتو منهنجي من ۾ تنهنجي پَن پَن جو پڙلاءُ.“
- اياز (ڪلهي پاتم ڪينرو)

پڙهندڙ نسل - **پَن** The Reading Generation